

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Olomouc 2022

Denisa Starostová

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

Informovanost občanů Olomouckého kraje o možnostech
finančního zabezpečení se na penzi

Bakalářská práce

Autor: Denisa Starostová

Vedoucí práce: prof. Ing. Richard Pospíšil, Ph.D.

Olomouc 2022

Čestné prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou diplomovou práci na téma *Informovanost občanů Olomouckého kraje o možnostech finančního zabezpečení se na penzi* vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího práce prof. Ing. Richardem Pospíšilem, Ph.D. a uvedla jsem v ní všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne 19. 4. 2022

Podpis.....*Starostová Denisa*.....

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce panu prof. Ing. Richardovi Pospíšilovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady, věcné připomínky a vstřícnost při konzultacích. Dále bych tímto chtěla poděkovat všem respondentům za jejich ochotu a přínos pro výzkumnou část této bakalářské práce. V neposlední řadě patří poděkování i mé rodině a přátelům za trpělivost a neskutečnou podporu při psaní bakalářské práce.

Anotace

Cílem bakalářské práce „*Informovanost občanů Olomouckého kraje o možnostech finančního zabezpečení se na penzi*“ je na základě kvantitativního výzkumu analyzovat úroveň povědomí občanů Olomouckého kraje o problematice důchodového zabezpečení České republiky a možnostech finančního zabezpečení se na stáří. První část práce se věnuje charakteristice českého důchodového systému společně s jeho vývojem, popisem jednotlivých penzijních pilířů a přiblížení podstaty finanční přípravy na stáří. Následně definuje alternativní možnosti finančního zabezpečení na penzi. Ve druhé části práce je analyzován Olomoucký kraj z hlediska demografického a sociálního vývoje. Dále jsou popsány a analyzovány výsledky dotazníkového šetření, které v závěru práce hodnotí míru informovanosti občanů Olomouckého kraje v oblasti důchodového zabezpečení a možnostech finančního zabezpečení se na penzi.

Klíčová slova

Sociální zabezpečení, důchody, systém důchodového zabezpečení České republiky, důchodová reforma, finanční příprava na stáří, penzijní spoření, Olomoucký kraj, dotazníkové šetření, informovanost občanů

Annotation

The aim of the bachelor's thesis *"Awareness of the citizens of the Olomouc Region about the possibilities of financial security in retirement"* is based on quantitative research to analyze the awareness of the citizens of the Olomouc Region on the issue of pensions in the Czech Republic and the possibilities of financial security in old age. The first part of the thesis deals with the characteristics of the Czech pension system together with its development, a description of the individual pension pillars, and an approach to the essence of financial preparation for old age. It then defines alternative financial security options for retirement. The second part of the thesis analyzes the Olomouc region in terms of demographic and social development. Furthermore, the results of the questionnaire survey are described and analyzed, which at the end of the work evaluates the level of awareness of the citizens of the Olomouc region in the field of pension provision and financial security options.

Keywords

Social security, pensions, the pension system in the Czech Republic, pension reform, financial preparation for old age, pension savings, Olomouc region, questionnaire survey, citizens' awareness

OBSAH

ÚVOD	9
I. TEORETICKÁ ČÁST	11
1. SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ	11
1.1. Vymezení sociální politiky	11
1.2. Vymezení sociálního zabezpečení	11
2. VÝVOJ DŮCHODOVÉHO SYSTÉMU V ČESKÉ REPUBLICE	12
2.1. Historie důchodového zabezpečení	12
2.2. Reformy českého důchodového systému	13
2.2.1. Malá důchodová reforma	13
2.2.2. Velká důchodová reforma	13
2.2.3. Návrh „spravedlivé“ důchodové reformy	14
3. DŮCHODOVÝ SYSTÉM V ČESKÉ REPUBLICE	17
3.1. I. pilíř – důchodové pojištění	17
3.1.1. Výpočet důchodu	18
3.1.2. Starobní důchod	19
3.1.3. Invalidní důchod	21
3.1.4. Vdovský a vdovecký důchod	22
3.1.5. Sirotčí důchod	22
3.2. III. pilíř – penzijní spoření a připojištění	23
3.2.1. Penzijní připojištění se státním příspěvkem	23
3.2.2. Doplnkové penzijní spoření	24
3.2.3. Výhody penzijního spoření	25
3.2.4. Výplata penzijního spoření	26
4. FINANČNÍ PŘÍPRAVA NA ŽIVOT V PENZI	28
4.1. Finanční plánování	28
4.2. Finanční nezávislost	29
4.2.1. Kolik peněz je třeba naspořit?	29
4.3. Vybrané způsoby finančního zabezpečení	30
4.3.1. Spořicí účty	30
4.3.2. Stavební spoření	30
4.3.3. Investiční životní pojištění	31
4.3.4. Investice do akcií	31

4.3.5.	Investice do podílových fondů.....	31
4.3.6.	Investice do nemovitostí na pronájem.....	32
4.3.7.	Investice do komodit	32
4.3.8.	Investice do kryptoměn	33
II.	PRAKTICKÁ ČÁST.....	34
5.	OLOMOUCKÝ KRAJ.....	34
5.1.	Základní charakteristika Olomouckého kraje	34
5.2.	Demografický vývoj.....	34
5.2.1.	Obyvatelstvo	35
5.2.2.	Věkové rozvrstvení	37
5.3.	Sociální vývoj	38
5.3.1.	Průměrné mzdy	39
5.3.2.	Důchody a důchodci.....	40
6.	INFORMOVANOST OBČANŮ OLOMOUCKÉHO KRAJE O MOŽNOSTECH FINANČNÍHO ZABEZPEČENÍ SE NA PENZI	43
6.1.	Cíl práce a výzkumné otázky.....	43
6.1.1.	Cíl práce.....	43
6.1.2.	Výzkumné otázky	43
6.2.	Metodika zpracování a sběr dat	44
6.2.1.	Metodika zpracování	44
6.2.2.	Sběr dat.....	44
6.3.	Analýza výsledků dotazníkového šetření	45
6.3.1.	Identifikační otázky.....	46
6.3.2.	Informovanost občanů Olomouckého kraje	51
6.3.3.	Postoje a zkušenosti občanů Olomouckého kraje	65
6.4.	Diskuze	71
ZÁVĚR	79	
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	83	
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	94	
SEZNAM TABULEK	94	
SEZNAM GRAFŮ.....	94	
SEZNAM PŘÍLOH	95	
PŘÍLOHY	95	

ÚVOD

Stáří, často označované jako podzim života, představuje další a současně poslední životní etapu, ve které strávíme téměř čtvrtinu svého života. S odchodem do starobní penze začínáme mít dostatek času na odpočinek, rodinu, zájmy, sportovní aktivity či cestování. Současně však dojde k výraznému snížení dosavadní životní úrovně, což může být pro mnohé jedince nepříjemným překvapením. Z toho důvodu by mělo být prioritou a především povinností každé demokratické země se o své občany postarat a zajistit jim tak důstojné stáří. V České republice je systém důchodového zabezpečení, jak mezi experty, tak laickou veřejností, poněkud kontroverzním tématem. A není se čemu divit, problematika současného penzijního systému se dotýká každého z nás.

Klesající počet nově narozených dětí a neustále se prodlužující délka života má za následek úbytek osob v produktivním věku, a s tím i snížení odvodů na sociálním pojištění. Přestože jsou potřeby současných penzistů prozatím zcela finančně pokryty, do budoucna to může být značný problém. Za pár let začnou do starobních penzí odcházet generačně nejsilnější ročníky, tzv. Husákovy děti, což může s velkou pravděpodobností způsobit zhroucení důchodového systému. Výdaje na důchodové zabezpečení představují největší položku státního rozpočtu, čímž může dojít k situaci, že stát nebude mít na vyplacení důchodových dávek dostatek finančních prostředků. Na výdělečně aktivní obyvatelstvo se tak záhy začne vyvíjet neuvěřitelný tlak, neboť mladší generace nezvládnou finančně pokrýt potřeby aktuálních seniorů. Ačkoliv je důchodová reforma nutností a měla by být hlavní prioritou pro každou novou vládu, pro budoucí penzisty tak může představovat výrazné omezení v podmínkách nároků pro odchod do starobního důchodu či dokonce snížení výše vyplácených důchodů. Současný stav a nepříznivé predikce penzijního systému by měly přimět každého jedince vzít přípravu na stáří do vlastních rukou a na penzi se dostatečně a s předstihem zajistit.

Problematika současného stavu důchodového systému je velmi aktuálním tématem, neboť se každý z nás jednoho dne stane starobním penzistou a starobní důchod nám zkrátka nemusí stačit ani na pokrytí základních životních potřeb. Z toho důvodu je motivací této bakalářské práce poukázat čtenářům, že není rozumné spoléhat pouze na státní podporu v podobě starobního důchodu, ale je třeba se na podzim svého života finančně zabezpečit především svépomocí.

Hlavním cílem bakalářské práce je na základě kvantitativního výzkumu zhodnotit úroveň znalostí občanů Olomouckého kraje v oblasti důchodového zabezpečení České republiky a možnostech finančního zajištění se na penzi. Dílčími cíli práce je zjistit míru povědomí občanů o celkových úsporách na stáří, dále jak se občané kraje na penzi zajišťují, z jakého důvodu se nezajišťují a zda ovlivnila pandemie koronavirového onemocnění COVID-19 jejich postoje k finančnímu zabezpečení se na penzi. Bakalářská práce je strukturovaná na dvě části a celkově zpracovaná do šesti kapitol. V teoretické části jsou čtenáři obeznámeni s podstatou sociálního zabezpečení, vývojem a charakteristikou českého důchodového systému, kde jsou v rámci podkapitol popisovány současné penzijní pilíře spolu s jednotlivými důchody a penzijním spořením. V dalších kapitolách se zaměřuji na finanční přípravu osob na stáří, kde je přiblížena podstata finančního plánování, finanční nezávislosti a definované vybrané způsoby finančního zabezpečení, jako dalšího zdroje příjmu ke starobnímu důchodu.

Praktická část se zpočátku věnuje charakteristice Olomouckého kraje, kde je kraj analyzován z hlediska demografického a sociálního vývoje. Následně je práce zaměřena na samotný výzkum, který byl proveden na základě dotazníkového šetření šířeného mezi respondenty Olomouckého kraje. Výsledky kvantitativního výzkumu jsou okomentované a graficky zpracované. Závěr této části práce obsahuje shrnutí výsledků analýzy dotazníkového šetření a vyhodnocení míry informovanosti občanů Olomouckého kraje v problematice důchodového zabezpečení a možnostech finančního zajištění se na penzi. Závěrem práce je shrnutí celé bakalářské práce v souvislosti se stanovenými cíli.

Pro účely zpracování bakalářské práce bylo využito hned několik zdrojů k zajištění potřebných informací. V teoretické části byly primárně využity jak bibliografické, tak internetové zdroje. Stěžejním zdrojem se tak stal zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, a dále pak informace poskytnuté Ministerstvem práce a sociálních věcí a Českou správou sociálního zabezpečení. V praktické části byly použity převážně statistické údaje z Českého statistického úřadu. Pro účely výzkumu bakalářské práce bylo vytvořeno vlastní dotazníkové šetření, které bylo mezi respondenty Olomouckého kraje šířeno formou online dotazníků i ve vytištěné podobě.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ

1.1. Vymezení sociální politiky

Přestože je sociální politika v posledních letech poněkud kontroverzním tématem, působí v řadě oblastí, které hrají v lidském životě důležitou roli. Sociální politika zahrnuje oblasti jako sociální zabezpečení, včetně osobních sociálních služeb, rodinnou politiku, politiku bydlení, dále zdravotní politiku, politiku zaměstnanosti či politiku vzdělávací. Problematikou pojetí sociální politiky se zabývá řada autorů a odborníků, avšak dodnes žádná jednotná definice neexistuje (Krebs, 2007, s. 17-20). Profesor Vojtěch Krebs ve své knize definuje sociální politiku následovně: „*Sociální politika je politikou, která se primárně orientuje k člověku, k rozvoji a kultivaci jeho životních podmínek, dispozic, k rozvoji jeho osobnosti a kvality života.*“ (Krebs, 2007, s. 23).

1.2. Vymezení sociálního zabezpečení

Systém sociálního zabezpečení představuje jednu z nejvýznamnějších oblastí sociální politiky, záviselá na vývoji současných životních a pracovních podmínek napříč celou společností (Krebs, 2007, s. 161). Sociální zabezpečení působí na každého jedince v nepříjemných životních situacích, které jsou zapříčiněny sociálními událostmi. Mezi sociální události lze zařadit situace spojené s nemocí, invaliditou, mateřstvím, ztrátou zaměstnání, smrtí hlavního živitele či rodinného příslušníka nebo stářím, a s ním spojený odchod do starobní penze (Štangová a Lang, 2021, s. 13). Sociální události se tak mohou stát důsledkem nedostatku příjmu či neočekávaných finančních výdajů. V těchto situacích je občanům České republiky, v rámci sociálního zabezpečení, poskytována určitá míra ochrany a pomoci (Buryová, 2019, s. 71-72).

I v případě sociálního zabezpečení najít definici, která by jasně a stručně vystihovala jeho podstatu, je téměř nemožné. Podle doktorky Buryové lze pojem sociálního zabezpečení charakterizovat jako „*Soubor institucí, zařízení a opatření, jejichž prostřednictvím a pomocí se uskutečňuje předcházení, zmírňování a odstraňování následků sociálních událostí občanů.*“ (Buryová, 2019, s. 72).

2. VÝVOJ DŮCHODOVÉHO SYSTÉMU V ČESKÉ REPUBLICE

2.1. Historie důchodového zabezpečení

Již v dávné minulosti bylo nutné, aby se lidé nějakým způsobem na stáří finančně zajišťovali. Stěžejní roli zde hrála především rodina. Pracovně aktivní členové rodiny se tak podíleli na zabezpečení ostatních rodinných příslušníků. Jedinci, kteří nebyli schopni si své živobytí zajistit, byli prohlášeni za chudinu, a tudíž odkázáni na pomoc druhých. Pomoc jim byla poskytnuta prvně ze strany církve či dobročinných organizací, a postupem času i ze strany státu (Kaše, 2021, s. 16, 34).

V souvislosti s rozvojem sociálního zabezpečení se první zmínky o důchodových systémech datují k přelomu 19. a 20. století. Ačkoliv v současné době neexistuje žádný systém, který by byl jednotný pro každou zemi, lze jej rozčlenit do několika základních typů. Nejstarším typem, který ovlivnil důchodové systémy střední a západní Evropy, je tzv. **Bismarckův model sociálního pojištění**. Jeho autorem byl první německý kancléř Otto von Bismarck, jenž stál u zrodu zdravotního a úrazového pojištění, které posléze doplnil o pojištění invalidní a důchodové. Model byl postaven na povinnosti odvodu pojistného za účelem důstojného zabezpečení svých pojištěnců (Kaše, 2021, s. 18). Dalším typem je **Beveridgeův model sociálního zabezpečení**, jehož záměrem je předcházet stavu chudoby. V zemích používané tento systém má každý penzista nárok na rovný a univerzální starobní důchod (Loužek, 2014, s. 14). Takto stanovené dávky starobního důchodu jsou však nedostačující a lidé jsou nuceni se na svoje stáří zabezpečit i dalšími alternativními způsoby. Kombinací dvou předchozích modelů vznikl nejmladší, a pro skandinávské země typický, tzv. **Švédský model sociálního zabezpečení**. Principem modelu je dosáhnout téměř stoprocentní zaměstnanosti. Z toho důvodu se snaží motivovat své pojištěnce v postproduktivním věku, aby zůstali součástí pracovního trhu co nejdéle (Kaše, 2021, s. 21).

V současné době je český důchodový systém kombinací základních důchodových modelů. Od roku 1957 byl v České republice nově zaveden i pojistný systém se stanoveným minimem, který představoval pouhou modifikaci Bismarckova modelu. Koncem 90. let 20. století byla zavedena dvousložková konstrukce důchodového systému, tvořena základní a procentní výměrou (Krebs, 2007, s. 187).

2.2. Reformy českého důchodového systému

2.2.1. Malá důchodová reforma

Do roku 2011 fungoval český důchodový systém na principu solidarity, kdy lidem s celoživotně vyššími příjmy byl vyplácen důchod výrazně nižší, než lidem s příjmy celoživotně nižšími (Janda, 2012, s. 60). Na základě podnětu stížnosti invalidního penzisty na nízký náhradový poměr, došlo Ústavním soudem ke zrušení § 15 zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění a bylo vydáno rozhodnutí upravující redukční hranice osobního vyměřovacího základu (Vostatek, 2016, s. 129).

Hlavní změnou, kterou s sebou přinesla novela zákona o důchodovém pojištění, bylo stanovení nové výše redukčních hranic. Redukční hranice se odvíjí od průměrné mzdy a určují, kolik procent příjmů se započítá do výpočtového základu jedince. První redukční hranice byla stanovena na 44 % s tím, že do této výše se příjem neredukuje. Druhá redukční hranice se zvýšila na téměř čtyřnásobek, tedy na 400 % vyměřovacího základu. Částky nad touto hranicí se do výpočtu důchodu nezapočítávají. Zápočet mezi oběma hranicemi se tak snížil na 26 %, z původních 30 %. Další změnou bylo vymezení úrovně základní výměry na 9 % průměrné mzdy a započtení do systému 100 % inflace a jedné třetiny růstu reálných mezd (Rudolfová et al, 2014, s. 14; Loužek, 2014, s. 66). Změna ve výpočtu důchodů se tak dotkla téměř 80 % penzistů se středními příjmy, v rozmezí 11 až 35 tisíc korun, kterým byly přiznány důchody výrazně nižší (Klepárník, 2017, s. 99).

S ohledem na stárnutí české populace došlo v rámci Malé důchodové reformy současně i k zavedení nekonečného zvyšování důchodového věku o 2 měsíce každý rok a ke zrychlení nekonečného navyšování důchodového věku u žen (Kaše, 2021, s. 48). Tímto způsobem se předpokládalo, že se důchodový věk pro muže i ženy, bez ohledu na počet vychovaných dětí, postupem času sjednotí. (Loužek, 2014, s. 66).

2.2.2. Velká důchodová reforma

Z důvodu obav o finanční udržitelnost důchodového systému v souvislosti s nepříznivým demografickým vývojem, vstoupila 1. ledna 2013 v platnost Velká důchodová reforma. Reforma do stávajícího českého důchodového systému zavedla nový fondový, příspěvkově definovaný II. pilíř, formou tzv. dobrovolného opt-outu. Klient,

který se rozhodl vstoupit do II. pilíře, odváděl 3 % ze státního důchodového pojištění a další 2 % přispíval ze své čisté mzdy. Do soukromých penzijních společností odváděli jedinci v souhrnu 5 % a celkové odvody si tak navýšili na 30 % ze mzdy, z původních 28 %. (Kaše, 2021, s. 48).

Vstup do II. pilíře důchodového systému byl dobrovolný pro všechny osoby mladších 35 let. Zájemci starší 35 let mohli do systému vstoupit pouze do 30. června 2013. Vystoupit z něj již nebylo možné (Loužek, 2014, s. 66). Jediným způsobem, jak se z tohoto systému vyvázat byla smrt pojištěnce během spořicí fáze nebo dosažení důchodového věku (Janda, 2012, s. 63). Pojištěncům byly ze zákona nabídnuty čtyři možné investiční fondy s různou mírou rizika a strukturou investičního portfolia – fond státních dluhopisů, konzervativní, vyvážený a dynamický fond. Po dosažení důchodového věku byly prostředky z II. pilíře vypláceny buď formou doživotní penze, která byla ukončena úmrtím pojištěnce, nebo dále pak doživotní rentou s pozůstalostní penzí po dobu tří let či rentou na 20 let (Kaše, 2021, s. 48; Loužek, 2014, s. 67).

Tehdejší vláda Petra Nečase počítala s téměř dvoumilionovou účastí v dobrovolném opt-outu. Opt-out by se však vyplatil pouze nejbohatším pojištěncům. Nepřispěla k tomu ani zákonná poplatková regulace, která umožňovala penzijním společnostem zpoplatnit obhospodařování majetku v důchodových fondech. Ve skutečnosti do II. pilíře vstoupilo 84 383 klientů, což se ukázalo jako nemožnost jeho realizace a Velká důchodová reforma tak byla považována za ekonomicky nesmyslnou (Vostatek, 2016, s. 143). Takto zreformovaný systém důchodového zabezpečení vydržel pouhé tři roky a II. pilíř byl k 1. lednu 2016 zcela zrušen.

Další změny proběhly i ve III. pilíři důchodového systému. Stávající penzijní připojištění se státním příspěvkem nahradilo nové doplňkové penzijní spoření s možností záporného zhodnocení úspor a změnou ve výši státních příspěvků (Rudolfová et al, 2014, s. 15).

2.2.3. Návrh „spravedlivé“ důchodové reformy

V roce 2018 nastupuje druhá vláda Andreje Babiše s úmyslem zrealizovat důchodovou reformu a oddělit důchodový účet od státního rozpočtu. K 30. lednu 2019 byla ministryní práce a sociálních věcí Janou Maláčovou představena Komise pro

spravedlivé důchody, v čele s profesorkou Danuší Nerudovou. Na základě prvních analýz zhodnotila komise současný důchodový systém za nesrozumitelný, nespravedlivý vůči vybraným skupinám české populace a především finančně neudržitelný. Z toho důvodu si komise vytyčila za cíl tyto aspekty napravit (MPSV, 2020b).

Významné bylo desáté jednání, na kterém byly Ministerstvem práce a sociálních věcí a Komisí pro spravedlivé důchody představeny základní principy důchodové reformy, odpovídající doporučením Světové banky. MPSV současně představilo tři možné varianty důchodové reformy – spravedlivá, technická a úsporná varianta (MPSV, 2020a).

Jak znázorňuje *Obrázek 1*, nejzásadnější přeměnou by prošel I. pilíř důchodového systému, který by se rozdělil na tzv. nultý pilíř a první pilíř. Prostřednictvím nultého pilíře by dostal každý penzista důchod v základní výši 10 000 Kč, resp. 30 % průměrné mzdy, za předpokladu dosažení důchodového věku a potřebné doby pojištění. Základní penze by byla placena z daňových příjmů. První pilíř by tvořil zásluhovou část, která by navíc oceňovala pracovní kariéru, péči o děti nebo zdravotně postižené a další nevýdělečná období jako například studium či základní vojenskou službu. Z důvodu nedocení péče by hlavní pečovatel získal bonus 500 Kč měsíčně navíc za každé vychované dítě. Zásluhová část by byla i nadále hrazena z důchodového pojištění (MPSV, 2020a; MPSV, 2020b).

Obrázek 1: *Architektura nového důchodového systému v České republice*

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z MPSV, 2020a; MPSV, 2020b

Jednou z dalších hlavních změn v současném důchodovém systému má být i dřívější odchod do penze jedinců v náročných a rizikových profesích. Pracovníci by tak byli rozděleni do kategorií podle profesí a vlivu na jejich zdraví. Jednalo by se především o pracovníky ze 4. kategorie, kterou tvoří horníci, svářeči, brusiči či kováři. Novela by tak umožnila za každých 10 let odpracovaných v náročné profesi odchod do důchodu o jeden rok dříve, a to bez jakékoliv penalizace (MPSV, 2020c).

Takto připravovanou důchodovou reformu podpořila, na základě podrobně zpracované analýzy českého důchodového systému, i samotná OECD a předložila hned několik hlavních doporučení. Výpočet důchodu je třeba zjednodušit z důvodu jeho složitosti a nepřehlednosti. Dále doporučuje snížit povinnou dobu pojištění 35 let a zajistit tak nárok na důchod všem potenciálním penzistům. Doba pojištění by se reformou měla snížit na povinných 25 let. S návrhem zvyšování důchodového věku po roce 2030 ministryně Maláčová silně nesouhlasila a rovnou jej zamítla. Vzhledem k finanční udržitelnosti navrhuje OECD vícezdrojové financování systému, kdy část důchodů by byla financována daňovými příjmy. To by však vyžadovalo i potřebnou daňovou reformu. Posledním doporučení OECD bylo provedení zásadních změn ve III. pilíři. Stát by se měl co nejvíce podílet na motivaci svých občanů k vlastnímu spoření si na stáří (MPSV, 2020d).

Návrh důchodové reformy byl 7. května 2021 Ministerstvem práce a sociálních věcí odeslán na vládu. Nicméně legislativní lhůty, v souvislosti s volbami do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, již změny prosadit nedovolily a bývalá vláda Andreje Babiše tak „spravedlivou“ důchodovou reformu připravit nestihla. Před novou vládou Petra Fialy tak stojí zásadní otázka – zda připraví důchodovou reformu či nikoliv (BYZNYS NOVINY, 2020).

3. DŮCHODOVÝ SYSTÉM V ČESKÉ REPUBLICE

3.1. I. pilíř – důchodové pojištění

V roce 1995 byl přijat klíčový zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, jenž tvoří podstatu celého českého důchodového systému. Důchodové pojištění funguje jako dávkově definovaný (DB) a průběžně financovaný systém (PAYG), (Rada, 2012, s. 1). Pracovně aktivní občané povinně odvádí pojistné na sociální a důchodové pojištění. Vybrané prostředky jsou poté přerozděleny a využity na výplatu starobních důchodů současných penzistů (Janda, 2012, s. 39). Účast na důchodovém pojištění může být i dobrovolná. Typicky se tak děje v situacích, kdy žadatel o starobní důchod nemá splněnou potřebnou dobu pojištění (Rytířová, 2013, s. 23).

Charakteristickým znakem důchodového pojištění je zachování principů zásluhovosti a solidarity. Jestliže jedinec celý život odváděl vyšší objem peněžních prostředků na důchodové pojištění, může očekávat vyšší penzi. Přesto nelze opomenout ten fakt, že s vyššími příjmy dochází k daleko pomalejšímu navyšování penzí (FINANCE.cz, ©2022f).

V českém prostředí je typické, že za zaměstnance hradí pojistné na sociální zabezpečení jeho zaměstnavatel, a to formou pravidelné srážky z hrubé mzdy. Pojistné odvádí správě sociálního zabezpečení za každý kalendářní měsíc od 1. do 20. dne následujícího kalendářního měsíce (MPSV, 2022). Výše pojistného se určí procentní sazbou z vyměřovacího základu za rozhodné období. Vyměřovací základ u zaměstnanců představuje souhrn jejich příjmů. U OSVČ je roven 50 % daňovému základu (Rada, 2012, s. 3). Výše stanoveného maximálního vyměřovacího základu by neměla překročit hranici 48násobku průměrné měsíční mzdy. Pro rok 2022 je maximální roční hranice ve výši 1 867 728 Kč (Hájková, 2021). Výši jednotlivých sazeb na sociálním pojištění znázorňuje následující *Tabulka 1*.

Tabulka 1: Sazby pojistného na sociálním pojištění

	Vyměřovací základ	Nemocenské pojištění	Důchodové pojištění	Státní politika zaměstnanosti
Zaměstnavatel	24,8 %	2,1 %	21,5 %	1,2 %
Zaměstnanec	6,5 %	–	–	–

OSVČ	29,2 %	2,1 %*	28 %	1,2 %
Osoby dobrovolně účastné	28 %	–	–	–
Zahraniční zaměstnanec	2,1 %	–	–	–

* OSVČ dobrovolně účastny nemocenského pojištění
Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z MPSV, 2022

3.1.1. Výpočet důchodu

Na základě žádosti o důchod a doložení potřebných dokladů, přechází výpočet důchodu, až na výjimky, do kompetencí ČSSZ, které je určeno podle místa trvalého bydliště. Potenciální penzista může žádost o důchod podat nejdříve čtyři měsíce před možným datem přiznání důchodu (ČSSZ, ©2022d). Všechny důchody poskytované na území České republiky jsou tvořeny tzv. dvousložkovou konstrukcí – základní výměrou a procentní výměrou.

Základní výměra představuje pevnou, zákonem stanovenou částku, totožnou pro všechny penzisty. Výše základní výměry je od roku 2019 rovna 10 % průměrné mzdy (ČSSZ, ©2022a). Pro rok 2022 došlo k navýšení základní výměry na 3 900 Kč. Vývoj valorizace základní výměry demonstruje následující *Tabulka 2* (Kurzy.cz, ©2020-2022c).

Tabulka 2: Vývoj valorizace základní výměry za posledních 5 let

Rok	2018	2019	2020	2021	2022
Základní výměra	2 700 Kč	3 270 Kč	3 490 Kč	3 550 Kč	3 900 Kč
Navýšení	150 Kč	570 Kč	220 Kč	60 Kč	350 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z Kurzy.cz, ©2020-2022c.

Výše procentní výměry se u každého důchodce určí individuálně, a to v závislosti na celkové době pojištění a dosažených příjmů v rozhodném období. Prvně se určí výše osobního vyměřovacího základu (OVZ), který při výpočtu důchodu zohledňuje výdělky pouze od roku 1986 až do konce roku přecházejícího žádosti o přiznání důchodu. Při stanovení OVZ se berou v úvahu i vyloučené doby, které se upraví tak, aby nezhoršovaly

průměrný výdělek ostatních období. Příjmy vstupují do výpočtu důchodu ve formě výpočtového základu, kdy se OVZ redukuje prostřednictvím redukčních hranic (Štangová a Lang, 2021, s. 97). Výše procentní výměry se určí jako 1,5 % výpočtového základu za každý úplný rok pojištění. Minimální výše procentní výměry je v současnosti stanovena ve výši 770 Kč (ČSSZ, ©2022a).

3.1.2. Starobní důchod

Starobní důchod je nejčastějším druhem důchodových dávek poskytovaných v rámci českého důchodového systému. Na základě splnění zákonem stanovených kritérií – dosažení důchodového věku a získání potřebné doby pojištění, vzniká občanovi nárok na odchod do starobního důchodu (ČSSZ, ©2022a).

Důchodový věk

Postupné prodlužování důchodového věku je reakcí na nepříznivý demografický vývoj a finanční udržitelnost důchodového systému (Kaše, 2021, s. 124). K 1. lednu 2018 došlo k zastropování důchodového věku na 65 let. Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění stanovuje odchod do starobního důchodu na základě roku narození. Pro ročníky narozené před rokem 1936 stanovuje zákon důchodový věk u mužů na 60 let. Pro ženy byl důchodový věk vypočítán v závislosti na počtu vychovaných dětí následovně:

- 54 let, jestliže vychovaly alespoň 3 nebo 4 děti,
- 55 let, jestliže vychovaly alespoň 2 děti,
- 56 let, jestliže vychovaly alespoň 1 dítě,
- 57 let, v případě žádného vychovaného dítěte (ČSSZ, ©2022e).

U pojištěnců narozených mezi lety 1936 a 1971 se ke stanovení důchodového věku využívá tzv. tabulkový přehled odchodu do důchodu, viz *Příloha 1*. V tomto případě se k rokům potřebných pro odchod do důchodu započítávají i měsíce, které se vlivem nepříznivého demografického vývoje pravidelně navyšují o dva měsíce ročně. I v současnosti však není důchodový věk jednotný pro obě pohlaví. Zatímco důchodový věk u mužů se vymezuje pouze na základě roku narození, u žen se k roku narození navíc zohledňuje i počet vychovaných dětí (ČSSZ, ©2022e).

Pro ročníky narozené po roce 1971 se potřebný důchodový věk, bez ohledu na pohlaví a počet vychovaných dětí, sjednotí na 65 let. To se však netýká žen narozených v roce 1971, které vchovaly pět či více dětí. Těm je věk odchodu do starobního důchodu stanoven stále ještě na 64 let a 8 měsíců (ČSSZ, ©2022e).

Doba pojištění

Dosažení potřebné doby pojištění je druhou nezbytnou podmínkou k získání nároku na odchod do penze. Doba pojištění vyjadřuje počet odpracovaných let, ze kterých se odvádí pojistné na důchodové pojištění. Spolu s výdělečnou činností se do povinné doby pojištění zahrnují i tzv. náhradní doby pojištění. Jedná se o období, ze kterých není pojistné odváděno, přesto se do potřebné doby pojištění započítává. Výkon základní vojenské služby, péče o dítě do věku čtyř let, studium do 18 let před rokem 1996 či pobírání invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně jsou do potřebné doby pojištění zohledňovány plně (Potůček, 2018, s. 60-63). Pouze z 80 % se započítává například evidence na Úřadu práce nebo soustavná příprava na povolání studiem na střední nebo vyšší odborné škole (Kaše, 2021, s. 142).

Jak demonstruje *Tabulka 3*, před rokem 2010 postačovalo získat 25 let potřebné doby pojištění. V současnosti nezbytná doba pojištění činí 35 let. V případě, že nastane situace, kdy potenciální penzista nezískal potřebný počet let pojištění, je dostačující, když dosáhne o pět let vyššího věku, než je požadovaný důchodový věk pro jeho ročník. V tomto případě lze hovořit o tzv. odloženém starobním důchodu.

Tabulka 3: Vývoj potřebné doby pojištění

Rok dosažení důchodového věku	Potřebná doba pojištění
před rokem 2010	25 let
2010	26 let
2011	27 let
2012	28 let
2013	29 let
2014	30 let
2015	31 let
2016	32 let

2017	33 let
2018	34 let
po roce 2019	35 let

Zdroj: Štangová a Lang, 2021, s. 94-95; vlastní zpracování

Předčasný důchod

Za předpokladu, že jedinec získal potřebnou dobu pojištění, vzniká mu nárok na dřívější odchod do penze. Do předčasného důchodu může potenciální penzista odejít maximálně 3 roky před dosažením důchodového věku, pokud je jeho zákonem stanovený důchodový věk nižší 63 let. Maximálně o 5 let dříve před dosažením důchodového věku mohou odejít jedinci s důchodovým věkem 63 let a více, nejdříve však v 60 letech (Štangová a Lang, 2021, s. 97).

Hlavní nevýhodou předčasného důchodu, včetně jeho nenávratnosti, nemožnosti získat řádný starobní důchod a omezené výdělečné činnosti, je trvalé krácení výše vypláceného důchodu. Čím dříve jedinec odejde do předčasného důchodu, s tím vyšším krácením důchodu musí počítat. Z toho důvodu se dřívější odchod do penze vyplatí především lidem s celoživotně nižšími příjmy. (Hovorka, 2021b).

Předdůchod

Předdůchod je další možností dřívějšího odchodu do důchodu, a to až o pět let. Jeho princip spočívá ve vyplácení důchodu z vlastních úspor na doplňkovém penzijním spoření, případě penzijním připojištění, u penzijní společnosti. Podmínkou je mít naspořeno nejméně 30 % průměrné mzdy za 1. až 3. čtvrtletí předchozího roku, a to po dobu alespoň 60 měsíců účasti na spoření (Kurzy.cz, ©2020-2022b).

3.1.3. Invalidní důchod

V situacích, kdy je dlouhodobým nepříznivým zdravotním stavem omezena výdělečná činnost jedince, může na základě zákonem stanovených podmínek zažádat o invalidní důchod. Prvním krokem k získání nároku na invalidní důchod je zjištění invalidního stupně na základě posouzení lékaře okresní správy sociálního zabezpečení,

který invalidní stav pravidelně kontroluje. Úpadek pracovní schopnosti pojištěnce se hodnotí následovně:

- invalidita 1. stupně – pokles nejméně o 35 % - 49 % ,
- invalidita 2. stupně – pokles nejméně o 50 % - 69 % ,
- invalidita 3. stupně – pokles nejméně o 70 % .

Pro získání nároku na invalidní důchod je současně nutné splňovat podmínku potřebné doby pojištění, která je hodnocená z období před vznikem invalidního stavu, a to v rozsahu 1–5 let podle věku žadatele. V neposlední řadě je důležité, aby žadatel o invalidní důchod byl mladší 65 let. V okamžiku dosažení důchodového věku se invalidní důchod mění na důchod starobní. Výše pobírajícího starobního důchodu i nadále odpovídá důchodu invalidního (Štangová a Lang, 2021, s. 101-102).

3.1.4. Vdovský a vdovecký důchod

Vdovský či vdovecký důchod je jedním z pozůstalostních důchodů, na něhož mají nárok pouze manželské páry. V případě úmrtí zapříčiněného pracovním úrazem, vzniká nárok na vdovský nebo vdovecký důchod automaticky. Důchod je zpravidla vyplácen po dobu jednoho roku vdově či vdovci po smrti manžela či manželky za podmínek, že:

- ke dni smrti pobíral/a starobní nebo invalidní důchod,
- ke dni smrti splnil/a podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na starobní nebo invalidní důchod.

Výše tohoto pozůstalostního důchodu je rovna 50 % procentní výměry starobního nebo invalidního důchodu pro invaliditu III. stupně zemřelého, případě důchodu, na který by měla zesnulá osoba v době smrti nárok (Hovorka, 2022).

3.1.5. Sirotčí důchod

Sirotčí důchod je druhým z pozůstalostních důchodů, na něhož má nárok nezaopatřené dítě v případě smrti jednoho z rodičů, osvojitele či osoby, která na základě rozhodnutí soudu převzala péči o dítě (Štangová, 2021, s. 106). Za nezaopatřené dítě se podle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění považuje dítě do skončení povinné

školní docházky, nejdéle však do 26. roku věku za předpokladu, že se soustavně připravuje na budoucí povolání nebo z důvodu dlouhodobého nepříznivého zdravotního stavu, nemoci či úrazu se nemůže připravovat na budoucí povolání nebo vykonávat výdělečnou činnost (Zákon č. 155/1995 Sb.) Nárok na sirotčí důchod dítěti vzniká, jestliže zemřelý ke dni smrti:

- pobíral starobní či invalidní důchod,
- získal alespoň polovinu potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod,
- splnil podmínky pro nárok na starobní důchod,
- zemřel následkem pracovního úrazu.

Výše procentní výměry pro výpočet sirotčího důchodu činí 40 % výměry pobíraného důchodu, případně důchodu, na který by měla zesnulá osoba v době smrti nárok (FINANCE.cz, ©2022d).

3.2. III. pilíř – penzijní spoření a připojištění

Příčinou Velké důchodové reformy byl v rámci III. pilíře českého důchodového systému zaveden nový investiční nástroj, tzv. doplňkové penzijní spoření, které nahradilo dosavadní penzijní připojištění. Doplňkové penzijní spoření je dle zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření vymezeno jako „*Shromažďování a umístování příspěvků účastníka doplňkového penzijního spoření, příspěvků placených za účastníka jeho zaměstnavatelem a státních příspěvků do účastnických fondů obhospodařovaných penzijní společností a vyplácení dávek z doplňkového penzijního spoření, jehož účelem je zabezpečit doplňkový příjem účastníka ve stáří nebo invaliditě.*“ (Penzijní spoření a připojištění, 2020, s. 9).

3.2.1. Penzijní připojištění se státním příspěvkem

Penzijní připojištění s možností státního příspěvku a garancí nezáporného zhodnocení bylo zavedeno na základě přijetí zákona č. 42/1994 Sb., jako dobrovolný, státem regulovaný spořicí produkt (Peníze.cz, ©2020-2022). Smlouvu s penzijním fondem, mohli účastníci sjednat nejpozději do konce listopadu 2012. Připojištění tehdy

představovalo jediný způsob, jak se na stáří určitým způsobem zajistit. Penzijní fondy se tímto způsobem zavázaly vyplácet dávky svým klientům, avšak za předpokladu, že účastníci budou do fondu pravidelně přispívat. Od roku 2013 bylo nutné, aby se dosavadní penzijní fondy transformovaly na penzijní společnosti. Tím došlo k separaci majetku účastníků penzijního připojištění od majetku penzijní společnosti. Penzijní společnosti majetek svých účastníků v nově transformovaných fondech pouze obhospodařují. Jinak řečeno, lze jej použít pouze k plnění závazků, které bezprostředně souvisí s penzijním připojištěním (Rytířová, 2013, s. 85).

Dosavadní účastníci tak dostali na výběr – buď zůstanou i nadále součástí penzijního připojištění, nebo nevratně přejdou do nově vzniklého doplňkového penzijního spoření. (Kalátová, 2021, s. 93). K poslednímu dni roku 2021 zůstalo v penzijních společnostech 2 962 820 účastníků penzijního připojištění (Kurzy.cz, ©2020-2022a). Pro tyto účastníky zůstaly zachovány jak státní příspěvky a příspěvky od zaměstnavatele, tak především záruka nezáporného výnosu, tzv. kladné nuly (Potůček, 2018, s. 114). Z tohoto důvodu uplatňují penzijní společnosti především konzervativní způsob investiční strategie. Tento způsob strategie zvládne pokrýt pouze úroveň inflace, což způsobuje jeho nízkou výnosnost (Peníze.cz, ©2020-2022).

3.2.2. Doplňkové penzijní spoření

Od roku 2013 lze uzavřít penzijní spoření pouze na základě smlouvy o doplňkovém penzijním spoření, které funguje na principu pravidelného investování do tzv. účastnických fondů. Ty oproti transformovaným fondům již nezáporné zhodnocení negarantují (FINANCE.cz, ©2022c). Smlouvu na doplňkovém penzijním spoření může, zcela dobrovolně, uzavřít jakákoliv fyzická osoba starší 18 let, a to u jedné, z devíti možných penzijních společností (Rytířová, 2013, s. 95). K poslednímu dni roku 2021 bylo na doplňkovém penzijním spoření účastno 1 467 085 aktivních klientů (Kurzy.cz, ©2020-2022a).

Finanční prostředky účastníka, příspěvky zaměstnavatele i státní příspěvky jsou evidovány na osobním penzijním účtu klienta. Prostředky poté penzijní společnost umísťuje do účastnických fondů podle předem zvolené strategie spoření – konzervativní, dynamická a smíšená. Dosažený výnos je na osobní penzijní účet připisován ve formě penzijních jednotek. Ze zákona má každá penzijní společnost povinnost vytvořit

konzervativní fond, který slouží k uchování a zhodnocení prostředků pro výplatu dávek. K zajištění co nejstabilnější hodnoty majetku je důležité, aby společnost prostřednictvím konzervativního fondu neinvestovala do rizikových instrumentů, nýbrž například do dluhopisů, termínovaných vkladů či podílových fondů. Vedle konzervativního fondu mohou penzijní společnosti obhospodařovat i další účastnické fondy s možným rizikem ztráty, ale za to s vyšším výnosem. K investování tak mohou využít například cenné papíry, deriváty atd. (Rytířová, 2013, s. 87-89). Čím déle tedy bude účastník do penzijního spoření investovat, tím více lze dle Kalátové využívat agresivnějších strategií s potenciálem vyšší zisků (Kalátová, 2021, s. 96).

3.2.3. Výhody penzijního spoření

Výše příspěvků závisí plně na účastníkovi a jeho finanční situaci. Částku stanovenou ve smlouvě tak může kdykoliv změnit (Kalátová, 2021, s. 97). Největší motivací k účasti na penzijním spoření je získání státního příspěvku, který je poskytován v průběhu celého trvání penzijního spoření. Účastník získává nárok na státní příspěvek za předpokladu, že má trvalý pobyt na území České republiky nebo Evropské unie a splňuje následující podmínky:

- účastní se důchodového pojištění v České republice,
- pobírá důchod z důchodového pojištění,
- účastní se veřejného zdravotního pojištění v České republice.

Státní příspěvek se odvíjí od měsíčního příspěvku vkladatele, za předpokladu řádného a včasného zaplacení. Za účelem motivace české populace ke spoření si na stáří, se výše státního příspěvku v průběhu minulých let dosti změnila. Minimální částka spoření nyní činí 100 Kč měsíčně. Jak vyplývá z níže uvedené *Tabulky 4*, účastník pro nejnižší možný státní příspěvek 90 Kč musí vkládat minimálně 300 Kč měsíčně. Od této částky se státní příspěvek navyšuje o 20 % z částky přesahující 300 Kč. Při hodnotě 1 000 Kč a více činí státní podpora 230 Kč měsíčně (tj. ročně 2 760 Kč), (Penzijní spoření a připojištění, 2020, s. 11-12).

Další výhodou penzijního spoření jsou daňové odpočty. Jedinec si může snížit základ daně o tu část příspěvků, které přesáhnou výši 12 000 ročně (při měsíčním příspěvku 1 000 Kč a více), maximálně 24 000 Kč za rok. Z pohledu maximalizace

čerpání státních příspěvků a roční daňové úspory je nejefektivnější měsíční příspěvek ve výši 3 000 Kč a více, viz *Tabulka 4* (APSČR, ©2022).

Tabulka 4: Výše státního příspěvku a daňové úlevy na doplňkovém penzijním spoření

Měsíční příspěvek účastníka	Státní příspěvek do roku 2012	Státní příspěvek od roku 2013	Roční sleva na dani z příjmu
100 Kč	50 Kč	0 Kč	0 Kč
200 Kč	90 Kč	0 Kč	0 Kč
300 Kč	120 Kč	90 Kč	0 Kč
400 Kč	140 Kč	110 Kč	0 Kč
500 Kč	150 Kč	130 Kč	0 Kč
600 Kč	150 Kč	150 Kč	0 Kč
700 Kč	150 Kč	170 Kč	0 Kč
800 Kč	150 Kč	190 Kč	0 Kč
900 Kč	150 Kč	210 Kč	0 Kč
1 000 Kč	150 Kč	230 Kč	0 Kč
1 500 Kč	150 Kč	230 Kč	900 Kč
2 000 Kč	150 Kč	230 Kč	1 800 Kč
3 000 Kč	150 Kč	230 Kč	3 600 Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z APSČR, ©2022 a FINANCE.cz, ©2022e

Svému zaměstnanci může na penzijní připojištění či doplňkové penzijní spoření přispívat i zaměstnavatel. Ačkoliv minimální ani maximální výše příspěvku zaměstnavatele není nikterak stanovena, jedná se většinou o takový příspěvek, aby byl daňově výhodný (Rytířová, 2013, s. 98). Příspěvky do výše 50 000 Kč ročně jsou daňově uznatelné a současně nepodléhají platbám sociálního, ani zdravotního pojištění (APSČR, ©2022).

3.2.4. Výplata penzijního spoření

Po dosažení minimálně 60 let věku či přiznání starobního důchodu, vzniká účastníkovi nárok na výplatu prostředků z penzijního spoření. Níže uvedená *Tabulka 5* shrnuje možné způsoby výplaty finančních prostředků v rámci penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření. V obou případech jsou odlišnosti ve výplatě

dávek/penzí téměř nepatrné. V případě, že účastník vypoví penzijní spoření předčasně, než jsou zákonem stanovené podmínky, přichází automaticky o státní příspěvky. Současně je důležité mít na paměti, že veškeré účastníkovi finanční prostředky nejsou dle zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, nikterak pojištěny (Kalátová, 2021, s. 97-98).

Tabulka 5: Výplata prostředků z III. pilíře důchodového systému

PENZIJNI PŘIPOJIŠTĚNÍ	DOPLŇKOVÉ PENZIJNI SPOŘENÍ
Starobní penze	Starobní penze na dobu určitou
Dosažení věku minimálně 60 let či přiznání starobního důchodu, a účast na spoření nejméně po dobu 60 měsíců.	Dosažení věku minimálně 60 let či přiznání starobního důchodu, a účast na spoření nejméně po dobu 60 měsíců.
Invalidní penze	Invalidní penze na dobu určitou
Přiznání invalidity III. stupně a účast na spoření nejméně po dobu 36 měsíců.	Přiznání invalidity III. stupně a účast na spoření nejméně po dobu 36 měsíců.
Pozůstalostní penze	Pozůstalostní penze
Účast na spoření nejméně po dobu 36 měsíců.	Účast na spoření nejméně po dobu 36 měsíců.
Jednorázové vyrovnání	Jednorázové vyrovnání
Dosažení věku minimálně 60 let či přiznání starobního důchodu, a účast na spoření nejméně po dobu 60 měsíců.	Dosažení věku minimálně 60 let či přiznání starobního důchodu, a účast na spoření nejméně po dobu 60 měsíců.
Výsluhová penze	Částečné odbytné pro děti/osoby ve věku 18 let v roce výplaty
Účast na spoření nejméně po dobu 15 let s možností čerpání až 50 % úspor.	Účast na spoření nejméně po dobu 120 měsíců a posledních 24 měsíců u jedné společnosti. Vyplacení dávky pouze ve výši 30 % úspor.
Předčasně, tzv. odbytné	Předčasně, tzv. odbytné
Účast na spoření nejméně po dobu 12 měsíců a zánik spoření výpovědí či dohodou.	Účast na spoření nejméně po dobu 24 měsíců a zánik spoření výpovědí či dohodou.

Zdroj: Kalátová, 2021, s. 99-100; vlastní zpracování

4. FINANČNÍ PŘÍPRAVA NA ŽIVOT V PENZI

Odchod do starobního důchodu představuje další životní etapu, ve které jedinec stráví téměř čtvrtinu svého života. Přejít z produktivní do postproduktivní fáze života s sebou přináší změnu životních postojů, očekávání a především změnu životních podmínek, na které byl jedinec dosud zvyklý (Potůček, 2018, s. 57). Věřit v to, že se o nás stát ve stáří postará a udrží tak naše stávající životní standardy i nadále, je takřka nemyslitelné. Z toho důvodu je třeba se na tuto životní změnu dostatečně, včas a vlastním úsilím připravit.

4.1. Finanční plánování

Finanční zabezpečení na stáří je dlouhodobý proces, se kterým by se mělo začít nejlépe v okamžiku zahájení ekonomicky aktivního života a získání první výplaty (Janda, 2012, s. 21). Dostatečná finanční příprava však vyžaduje umět hospodařit se svými financemi. Z toho důvodu je dobré mít vytvořený určitý finanční plán, který bude určovat směr k dosažení vytyčeného cíle. Před sestavením finančního plánu je důležité poznat svoji finanční situaci – přehled jednotlivých příjmů a výdajů, a na jejichž základě sestavit rozpočet (Finanční vzdělávání, ©2021). Prvním krokem při sestavování finančního plánu je určení cílů, do kterých chceme investovat. Následně si stanovit volné finanční prostředky a možná rizika, které nakonec přerozdělíme k vytyčeným cílům (Syrůvka a Tyl, 2021, s. 13).

Zásadou finančního plánu může vzniknout finanční rezerva sloužící pro případ vzniku nepříznivých situací, které lze částečně předvídat. Vyjma poruchy automobilu, nákupu domácích spotřebičů, nutné zdravotní péče či doplatekům za energie, může dojít i k nečekanému výpadku hlavního příjmu (Janda, 2012, s. 16). Doporučená výše finanční rezervy odpovídá nejméně tří měsíčnímu, nejlépe však šesti měsíčnímu čistému příjmu. V případě, že jedinec pracuje v odvětví, které by mohlo být zasaženo recesí, pandemií či světovými nepokoji, jako například stavebnictví, automobilový či zpracovatelský průmysl, doporučuje se mít rezervu mnohokrát vyšší (Tonka, 2020).

4.2. Finanční nezávislost

K uspokojivému finančnímu zajištění je třeba, aby jedinec dosáhl určité finanční nezávislosti. Podstatu finanční nezávislosti vymezuje ve svém příspěvku Ján Tonka následovně: „*Základním kamenem nezávislosti je vybudování investičního majetku v takovém objemu, aby z něj bylo možné dlouhodobě pobírat pasivní příjem pokrývající všechny vaše výdaje*“. Z tohoto tvrzení vyplývá jediné – je třeba, aby jedinec utrácel daleko méně, než vydělá a rozdíl poté rozumně investoval (Tonka, 2019). Pro člověka finančně nezávislého tak přestává být hrozbou ztráta zaměstnání, částka důchodu či věk odchodu do důchodu. Podle autorů Syrového a Tyla lidé často plánují svoji finanční nezávislost do 45 – 60 let věku (Syrový a Tyl, 2021, s. 24).

4.2.1. Kolik peněz je třeba naspořit?

V současné době stráví český penzista v průměru 24 let v důchodu. S prodlužující se nadějí na dožití přibývá i množství potenciálních penzistů, avšak počet lidí v produktivním věku, kteří se podílí na financování důchodu, výrazně ubývá (Hovorka, 2021a). Aktuálně na jednoho penzistu přispívá zhruba 2,2 pracovně aktivních občanů, a je téměř jisté, že tento počet bude nadále klesat. Odchod do penze neznamena pouze více času na odpočinek, své koníčky, chození do divadla či cestování. Důchod je především spjat s úpadkem životní úrovně (Hovorková, 2021). Aktuální státní penze odpovídá v průměru pouze 41 % průměrné hrubé mzdy, a lze předpokládat, že podíl důchodu k průměrné mzdě za dvacet let poklesne na pouhých 30 % (Srovnejto.cz, ©2022). Za rok 2021 dosáhla průměrná hrubá měsíční mzda 37 839 Kč, přičemž výše průměrného starobního důchodu byla ve výši 15 411 Kč (ČSÚ, 2022g; Otto, 2022).

Podle finančního experta Lubomíra Koňáka, by měl mít každý potenciální penzista, který si chce udržet určitý životní standard i v důchodu, naspořeno v průměru dva miliony korun. Avšak většina české populace je schopna naspořit nanejvýš pětinu z této sumy. Z tohoto důvodu je třeba pomýšlet na stáří s dostatečným předstihem. Ideální je měsíčně si odkládat v průměru 10 % ze mzdy nebo využívat celou škálu finančních produktů či investic, a zajistit si tak klidný a spokojený podzim života (Hovorková, 2021). Nejlepším možným způsobem, jak se finančně zabezpečit, je vytvořit si takovou

kombinaci spořicíh a investičních produktů, jenž přinesou jedinci co nejvyšší možný užitek v každé životní fázi (Janda, 2012, s 25).

4.3. Vybrané způsoby finančního zabezpečení

4.3.1. Spořicí účty

Spořicí účet, často zakládán v provázanosti s účtem běžným, je druh finančního produktu vhodný pro konzervativní klienty se zájmem o vytvoření si finanční rezervy (Hovorková, 2022). Úspory jsou ukládané zpravidla na dobu neurčitou, a tudíž kdykoliv k dispozici. Na rozdíl od běžného účtu jsou finanční prostředky na spořicíh účtech zhodnocovány vyšší úrokovou sazbou. Výhodou spořicího účtu je jeho bezpečnost a nízká rizikovost. Vklady jsou ze zákona 100% pojištěny, maximálně však do výše 100 000 EUR. Banky si za správu spořicíh účtů a provádění transakcí neúčtují zpravidla žádné poplatky (FINANCE.cz, ©2022a).

V poslední době Česká národní banka rapidně zvýšila hodnoty úrokových sazeb, a to kvůli rostoucí inflaci. Navzdory tomu se úrokové sazby i nadále pohybují velmi nízko a inflaci takřka nepokryjí (Hovorková, 2022). Na základě srovnání internetového portálu Ušetřeno.cz, poskytovala v únoru 2022 nejlepší úrok Komerční banka s produktem Spořicí konto Bonus Invest, a to ve výši 4 %. (Ušetřeno.cz, ©2010-2022).

4.3.2. Stavební spoření

Stavební spoření je specifický produkt dlouhodobého spoření, jehož zaručeným motivem k účasti je velkorysá podpora ze strany státu, a to ve výši 10 % z ročního vkladu klienta. Maximální státní podpora, při ročním vkladu 20 000 Kč, činí 2 000 Kč. Stavební spoření může poskytovat výhradně stavební spořitelna, která za úložky svých klientů vybírá úroky. Minimální doba spoření, tzv. vázací lhůta, trvá 6 let. V případě předčasného ukončení stavebního spoření, resp. nedodržení vázací lhůty, ztrácí jedinec nárok na státní podporu (Syrový a Tyl, 2021, s. 186-187).

4.3.3. Investiční životní pojištění

Investiční životní pojištění představuje možnost, jak zajistit pojištěného a jeho nejbližší pro případ dožití či úmrtí pojištěnce, a současně dosáhnout atraktivního zhodnocení finančních prostředků investovaných do podílových fondů. Výnos se odvíjí od zvolené investiční strategie – konzervativní, dynamická, vyvážená. Investiční fondy se od sebe liší předpokládaným finančním zhodnocením a možnou mírou rizika. Investiční riziko je tak zcela na straně pojištěnce. Pro maximální zhodnocení vložených finančních prostředků se doporučuje být součástí investičního životního pojištění nejméně 10 let a více (ČAP, ©2022).

4.3.4. Investice do akcií

Akcie je druh cenného papíru, který umožňuje investorovi se podílet na majetku určité společnosti. Spoluvlastník neboli akcionář získává s nákupem akcie hlasovací právo, zásluhou něhož se může účastnit valné hromady a podílet se tak v určité míře i na řízení organizace. Akcionář současně získává právo na likvidačním zůstatku při zániku společnosti. Výnos akcie je dán výplatou tzv. dividend nebo růstem ceny akcie. Investice do akcií představuje osvědčený způsob, jak se na stáří zajistit. Hlavním důvodem, proč do akcií investovat je ten fakt, že investice roste s ekonomikou, efektivně využívá vložený kapitál, a především jsou schopny překonat inflaci (Finex.cz, ©2014-2022a).

Stejně jako každá jiná investice, i tato s sebou přináší určitá rizika. Z toho důvodu lze akcie rozdělit dle jejich rizikovosti. Dividendové akcie se stabilnější cenou jsou vhodné spíše pro konzervativnější investory, bez zájmu riskovat. Při růstových akciích je dividendy téměř nulová a vyčkává se pouze na zvýšení ceny akcie. Akciové indexy mohou nabídnout co nejmenší riziko, avšak maximální diverzifikaci (Finex.cz, ©2014-2022a).

4.3.5. Investice do podílových fondů

Investice do podílových fondů představuje jeden z nejjednodušších způsobů finančního zajištění. Podílové fondy fungují na principu tzv. kolektivního investování, jehož podstatou je shromažďování finančních prostředků od jednotlivců do jednoho podílového fondu, za účelem dosažení maximálního výnosu, s co nejnižším rizikem.

Kolektivní investování se tak stává výhodné i pro drobné investory (Vencel, 2020). Investor neboli podílník vloží do podílového fondu určitý obnos finančních prostředků, které je možné dále investovat na finančních trzích, a tak snížit možná rizika. Výnos i riziko se odvíjí od zvolené strategie podílového fondu i typu nakupovaných aktiv. Druhů podílových fondů existuje celá řada – fondy akciové, smíšené, dluhopisové, nemovitostní, komoditní, fondy fondů a mnoho dalších. Jejich značná nevýhoda však spočívá ve vysokých poplatcích (Finex, ©2014-2022e).

4.3.6. Investice do nemovitostí na pronájem

Nemovitosti jsou považovány za jedny z nejstabilnějších investic na českém trhu. Nákup nemovitostí za účelem následného pronájmu představuje formu pasivního příjmu. Pokud jedinec disponuje větším obnosem volných peněžních prostředků, jsou nemovitosti nejlepším způsobem, jak své investiční portfolio diverzifikovat. Hlavní zdroj z příjmu lze očekávat především z nájmu. Určitý kapitálový výnos bude tvořit i hodnota samotné nemovitosti v případě jejího prodeje (Srový a Tyl, 2021, s. 108). Z důvodu častého kolísání cen nemovitostí a nájmu, je zapotřebí před koupí potenciální nemovitosti zvážit její výnosnost, a to podílem ročního příjmu z nájmu a celkové hodnoty nemovitosti (Srový, 2012, s. 145-146). V současné době se těší velké oblibě pronájem zprostředkovaný webovou službou Airbnb. Jedná se o formu krátkodobého pronájmu v řádech několika dnů či týdnů, jenž využívají především turisté, studenti či pracující osoby na služebních cestách (Finex.cz, ©2014-2022b).

4.3.7. Investice do komodit

Komodity představují vzácnou formu zboží jednotné hodnoty a kvality, které slouží k dalšímu zpracování a výrobě. Komodity se tak staly neodmyslitelným elementem každodenního života. Navzdory tomu, že jejich objem je téměř neomezený, poptávka po samotných komoditách a obchodování s nimi nepřetržitě roste. Výhodou většiny zboží je udržení si své hodnoty, a tudíž lze předpokládat, že jejich cena bude v budoucnu neustále na vzestupu. Ač se jedná i v tomto případě o rizikovější druh investic, je výhodné jej zařadit do svého investičního portfolia, případně jej využít k jeho diverzifikaci. Komoditní trh patří k nejstarším finančním trhům na světě a sčítá vskutku široké spektrum obchodovatelných komodit. Za nejběžnější druhy lze považovat energii (ropa,

zemní plyn, propan), kovy (zlato, stříbro, měď, platina), zemědělské produkty (kukuřice, obilniny, sójové boby, rýže, káva, kakao, cukr, bavlna) či maso a dobytek (vepřové maso, mražené maso, telata), (Finex.cz, ©2014-2022c).

4.3.8. Investice do kryptoměn

Kryptoměny představují druh virtuální měny jakožto novodobého platidla. Díky možnosti získání velmi atraktivního výdělku, se v poslední době investování do kryptoměn těší velké oblibě. Výhodou kryptoměn jsou rychlé převody finančních prostředků, minimální náklady na platební transakci a maximální transparentnost a bezpečnost platebního systému. Koupí novodobého platidla lze zrealizovat prostřednictvím online směnárny, speciálních automatů či na kryptoměnových burzách. Digitální měna je záhy připsána na tzv. kryptoměnovou peněženku, která má sloužit k jejich bezpečnému uchování. Přirozeně i tento druh investice s sebou přináší značná rizika. Hodnota měny nepřetržitě kolísá, tudíž během chvíle může několikanásobně vzrůst a krátce na to klesnout na historické minimum. S přibývajícím počtem nových investorů na kryptoměnových burzách, lze však předpokládat růst jejich hodnoty. Do svého investičního portfolia je vhodné zařadit například Bitcoin, Ethereum, Tether či Binance Coin. Počátkem roku 2021 překročil Bitcoin hranici 50 000 USD, což představuje v přepočtu více než jeden milion korun (Finex.cz, ©2014-2022d)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5. OLOMOUCKÝ KRAJ

V teoretické části bakalářské práce byli čtenáři obeznámeni s fungováním důchodového systému v České republice, dále byla přiblížena podstata finanční přípravy na život v penzi a definované vybrané způsoby finančního zabezpečení. V následující části práce se budu zabývat charakteristikou Olomouckého kraje z hlediska demografického a sociálního vývoje a nakonec bude na základě dotazníkového šetření analyzována informovanost občanů Olomouckého kraje v oblasti důchodového zabezpečení a možnostech finančního zajištění se na penzi.

5.1. Základní charakteristika Olomouckého kraje

Ke vzniku Olomouckého kraje jakožto územně samosprávného celku došlo 1. ledna 2000 na základě přijetí zákona č. 347/97 Sb., o vytvoření vyšších územně správních celků. Kraj se rozkládá ve střední a z části severní části Moravy a sousedí s krajem Moravskoslezským, Zlínským, Jihomoravským, Pardubickým a ze severu hraničí s Polskem. Společně se Zlínským krajem utváří region soudržnosti NUTS II – Střední Morava. Olomoucký kraj se svou rozlohou 5 271,54 km² (tj. 6,7 % z celkové rozlohy České republiky) patří k průměrně velkým krajům. K 1. lednu 2005 došlo k územnímu rozšíření Olomouckého kraje o tři nové obce z kraje Moravskoslezského – Huzová, Moravský Beroun a Norberčany (ČSÚ, 2021d).

V Olomouckém kraji se nachází v souhrnu 402 obcí, 13 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 20 správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem, jenž jsou rozčleněny do pěti územních okresů – Jeseník, Olomouc, Prostějov, Přerov a Šumperk. Správním centrem Olomouckého kraje je krajské město Olomouc (ČSÚ, 2021d).

5.2. Demografický vývoj

Nízká porodnost, úbytek osob v produktivním věku či prodlužující se střední délka života stojí za celosvětově intenzivním stárnutím populace, výrazně ovlivňující každou společnost. Demografické změny zpravidla dopadají na nabídku a poptávku zboží

a služeb, strukturu pracovního trhu či stabilitu a udržitelnost penzijních systémů. Počet osob starších 65 let v porovnání s ostatními věkovými kategoriemi nepřetržitě roste, což může v budoucnu způsobit značné společenské změny (Kaše, 2021, s. 63-64). Mnohé demografické indikátory dosvědčují, že ani Olomoucký kraj není výjimkou v trendu stárnutí populace.

Přestože je převážná část statistických informací Olomouckého kraje aktualizována ČSÚ ke třetímu čtvrtletí 2021, budu pro komparaci následujících podkapitol a subkapitol využívat údaje za rok 2020, které jsou již dostupné pro všechny kraje a okresy České republiky.

5.2.1. Obyvatelstvo

K poslednímu dni roku 2020 bylo v Olomouckém kraji zaznamenáno v souhrnu 630 522 obyvatel. Jedná se tak o sedmý nejlidnatější kraj, který se podílí 5,9 % na celkovém počtu obyvatel České republiky (tj. 10 701 777 obyvatel), (ČSÚ, 2021e). Jak vyplývá z níže uvedené *Tabulky 6*, za posledních šest let (tj. 2015-2020) došlo k úbytku obyvatel o více než 4 tisíce. Meziroční úbytky se tak pohybovaly v rozmezí 790–1 500 obyvatel. Nejvyšší počet obyvatel byl zaznamenán v roce 2019 v okrese Olomouc, a to 235 472. Naopak nejméně obyvatel žije v okrese Jeseník, který je v současné době i nejméně lidnatým okresem napříč Českou republikou (ČSÚ, 2021a).

Tabulka 6: Vývoj počtu obyvatel v Olomouckém kraji mezi lety 2015-2021

	Olomoucký kraj	Jeseník	Olomouc	Prostějov	Přerov	Šumperk
2015	634 718	39 261	233 651	108 795	131 228	121 785
2016	633 925	38 957	233 992	108 757	130 931	121 288
2017	633 178	38 659	234 344	108 669	130 515	120 991
2018	632 492	38 330	234 939	108 587	129 925	120 711
2019	632 015	37 968	235 472	108 646	129 512	120 417
2020	630 522	37 709	235 441	108 504	128 901	119 967
2021*	628 217	37 270	234 898	108 324	128 189	119 536

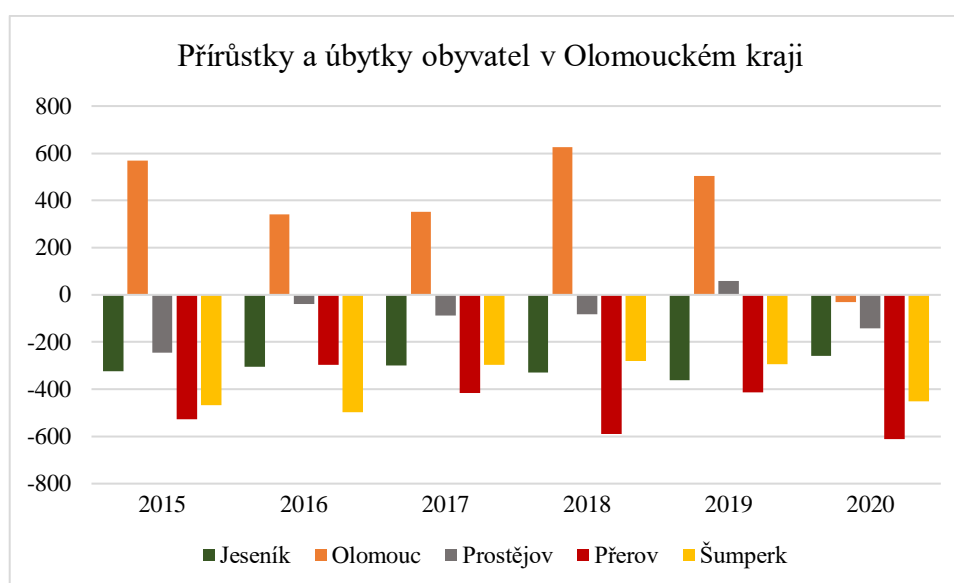
* Data jsou uvedena k 30. 9. 2021

Zdroj: vlastní zpracování na základě dat z ČSÚ, 2021a; ČSÚ, 2021b; ČSÚ, 2022b

Jak znázorňuje níže uvedený *Graf 1*, v posledních letech došlo k nejvýraznějšímu poklesu obyvatel v roce 2020 v okrese Přerov. Tehdy byl zaznamenán meziroční úbytek o 611 osob. Druhý nejvyšší pokles, a to o 590 osob byl v tentýž okrese evidován v roce 2018. Úbytek obyvatel na Přerovsku byl zapříčiněn jak přirozeným úbytkem a stěhováním jedinců mimo tento region, tak především zvýšenou úmrtností během koronavirové pandemie. COVID-19 představuje infekční onemocnění podobající se chřipce. U většiny jedinců se vyvine v mírné až středně těžké onemocnění, které nevyžaduje speciální lékařskou péči (WHO, ©2022). I přesto se toto koronavirové onemocnění stalo v České republice nejčastější příčinou úmrtí od října roku 2020 (ČSÚ, ©2022ch).

Opačný vývoj byl za posledních šest let zaznamenán pouze u dvou okresů, viz *Graf 1*. Na Olomoucku došlo mezi lety 2015-2020 k nárůstu obyvatel o 1 790 osob. Přírůstek o 59 osob oproti předcházejícímu roku byl evidován v roce 2019 v okrese Prostějov. K nárůstu obyvatel došlo vlivem kladné přirozené změny a příznivým migračním saldem v rámci těchto regionů (ČSÚ, 2021a). Nicméně vzrůstající tendence mohla být s největší pravděpodobností způsobena i migrací cizinců. V Olomouckém kraji žilo ke konci roku 2020 celkem 13 686 cizinců převážně slovenské, ukrajinské a vietnamské národnosti. Největší počet cizinců byl evidován na Olomoucku a Přerovsku (ČSÚ, ©2022a).

Graf 1: Vývoj přírůstků a úbytků obyvatel v jednotlivých okresech Olomouckého kraje mezi lety 2015-2020

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z ČSÚ, 2021a

5.2.2. Věkové rozvrstvení

S trvalým procesem stárnutí populace se podobně jako většina evropských států potýká i Olomoucký kraj. Index stáří Olomouckého kraje dosáhl koncem roku 2020 hodnoty 137,7. Jinak řečeno na 100 dětí mladších 15 let připadlo 133,7 seniorů. Index stáří Olomouckého kraje je ve srovnání s celorepublikovým průměrem (tj. 125,5) nadprůměrný. Nejvyšší index stáří byl již poněkolkáté v řadě zaznamenán v okrese Jeseník. K poslednímu dni roku 2020 zde byla zaznamenána hodnota 159,9, viz *Tabulka 7*. Naopak k nejnižšímu podílu seniorů (tj. 122,6) na dětech mladších 15 let došlo v okrese Olomouc (ČSÚ, ©2022h).

Tabulka 7: Index stáří v jednotlivých okresech Olomouckého kraje za rok 2020 v %

	Jeseník	Olomouc	Prostějov	Přerov	Šumperk
Index stáří	159,9	122,6	133,3	143	140,2

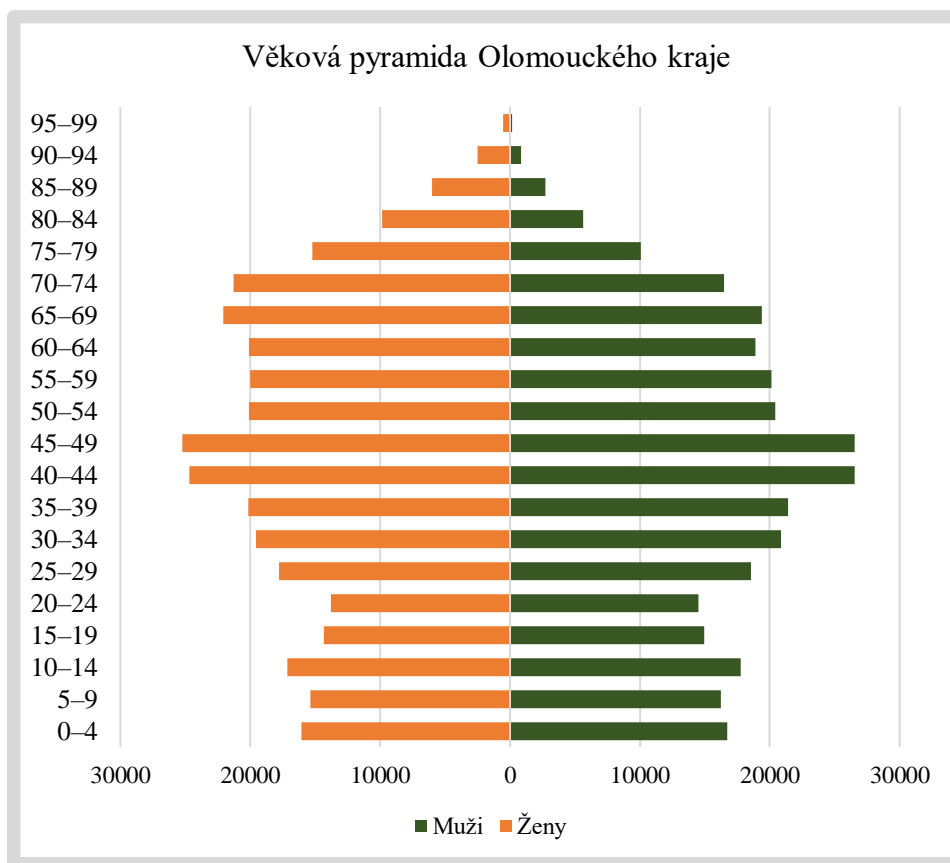
Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z ČSÚ, ©2022h.

V roce 2020 činil průměrný věk obyvatelstva Olomouckého kraje 43,1 let – u mužů dosáhl 41,6 let a u žen 44,6 let (ČSÚ, ©2022h). Ke konci téhož roku žilo v kraji v souhrnu 99 259 obyvatel v předproduktivním věku (tj. mladších 15 let), 398 548 produktivních obyvatel (tj. 15-64 let) a 132 715 osob v postproduktivním věku (tj. starší 65 let), (ČSÚ, ©2022j). Jak lze vyčíst z níže uvedeného *Grafu 2*, v roce 2020 dominovala věková kategorie 40-49 let s mírnou převahou na mužské straně. Jedná se o výdělečně nejsilnější generaci, tzv. Generaci X neboli generaci Husákových dětí, narozenou mezi lety 1965-1980. Tento populační nárůst byl způsoben vysokou porodností a propopulační politikou zastávanou tehdejší komunistickou stranou. Přibližně za 15 až 20 let začne tato početná generace odcházet do starobních důchodů, což může způsobit značné komplikace s nedostatkem pracovních sil a financováním českého penzijního systému (Kaše, 2021, s. 76, 80, 110).

Naopak nejméně zastoupenou skupinou obyvatel Olomouckého kraje byla věková kategorie 20-24 let. Jedná se o jedince narozené po roce 1995, označované jako Generace Z. Tato slabá populační vlna byla zapříčiněna především nízkou porodností. Po Sametové revoluci v roce 1989 se československým občanům naskytly zcela nové možnosti, a tak

většina tehdejší mladé populace upřednostnila kariéru či cestování před založením vlastní rodiny (Kaše, 2021, s. 80-81, 111).

Graf 2: Věková pyramida obyvatel Olomouckého kraje v roce 2020

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z ČSÚ, ©2022i.

5.3. Sociální vývoj

Olomoucký kraj je typický svou tradiční zemědělskou a průmyslovou oblastí s rozvinutými službami. Nejvíce ekonomických subjektů působí zpravidla v oblasti velkoobchodu a maloobchodu či ve zpracovatelském průmyslu (DotaceEU.cz, 2010). Ke konci roku 2020 bylo v kraji evidováno celkem 304,5 tisíc ekonomicky aktivních obyvatel (tj. 57 % ekonomického postavení populace starších 15 let), z toho 9,3 tisíc osob nezaměstnaných. V porovnání s předchozím rokem došlo v kraji k nárůstu nezaměstnaných jedinců o 1,6 tisíc. V mezikrajském srovnání měl Olomoucký kraj šestou nejvyšší úroveň nezaměstnanosti. Hlavní příčinou zvýšené nezaměstnanosti bylo vyhlášení nouzového stavu a protiepidemických opatření v souvislosti s šířící se nákazou

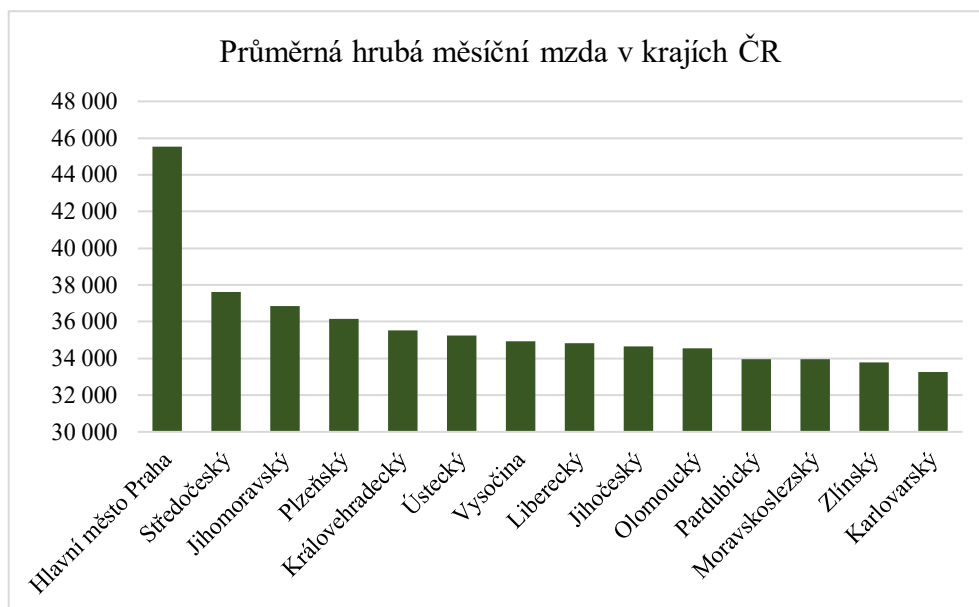
nemoci COVID-19, což mělo největší dopad právě na ekonomiku České republiky (ČSÚ, ©2022k).

V souvislosti se zvyšujícím se počtem jedinců odcházejících do starobních důchodů a žen pečujících o dítě či zdravotně postižené vzrostl i počet osob ekonomicky neaktivní, a to o 8,5 tisíce (ČSÚ, ©2022k).

5.3.1. Průměrné mzdy

Zaměstnancům Olomouckého kraje bylo v roce 2020 vyplaceno na hrubých měsíčních mzdách v průměru 35 005 Kč, což představovalo o 3 522 Kč méně než průměr České republiky (tj. 38 527 Kč). Mužům bylo v kraji vyplaceno v průměru 37 130 Kč a ženám 32 444 Kč. Jak demonstruje níže uvedený *Graf 3*, průměrná hrubá měsíční mzda v Olomouckém kraji byla v mezikrajském srovnání pátá nejnižší. Nižší mzdy byly zaznamenány pouze v kraji Pardubickém, Moravskoslezském, Zlínském a Karlovarském. Naopak absolutně nejvyšších hrubých měsíčních výdělků bylo dosaženo v Praze, a to v průměru 47 924 Kč (ČSÚ, ©2022c).

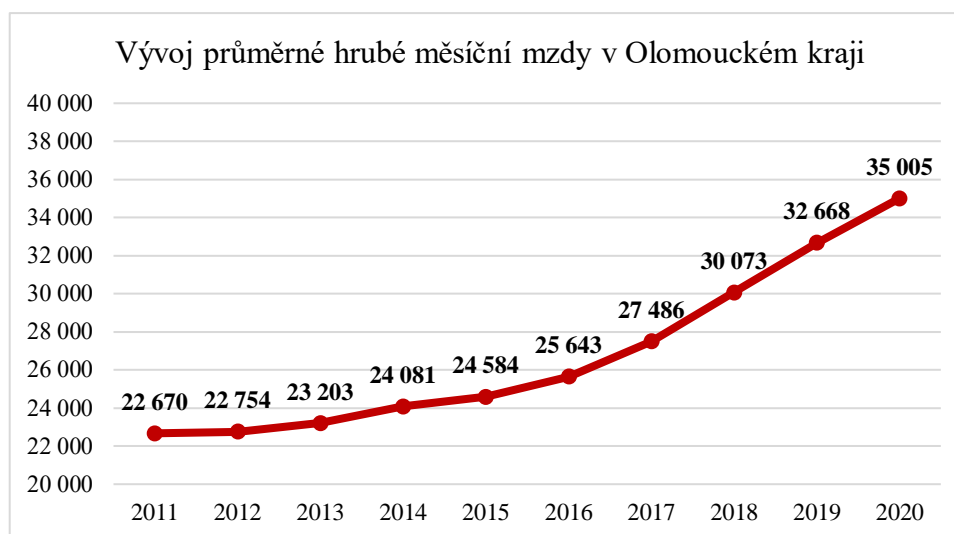
Graf 3: Vývoj průměrné hrubé měsíční mzdy v jednotlivých krajích České republiky v roce 2020 v Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ, ©2022c

Za posledních deset let vzrostla průměrná hrubá měsíční mzda v Olomouckém kraji o více než 11 tisíc, viz *Graf 8*. V roce 2020 si zaměstnanci v porovnání s předchozím rokem polepšili v průměru o 2 337 Kč. K nejvýraznějšímu mzdovému přírůstku došlo v roce 2018, kdy byla průměrná hrubá měsíční mzda navýšena o 2 595 Kč. Naopak nejnižší zvýšení mzdové úrovně zaměstnanců Olomouckého kraje proběhlo v roce 2021, kdy byl zaznamenán přírůstek pouze ve výši 84 Kč (ČSÚ, ©2022c).

Graf 4: Vývoj průměrné měsíční mzdy v Olomouckém kraji v letech 2011-2020 v Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z ČSÚ, ©2022c

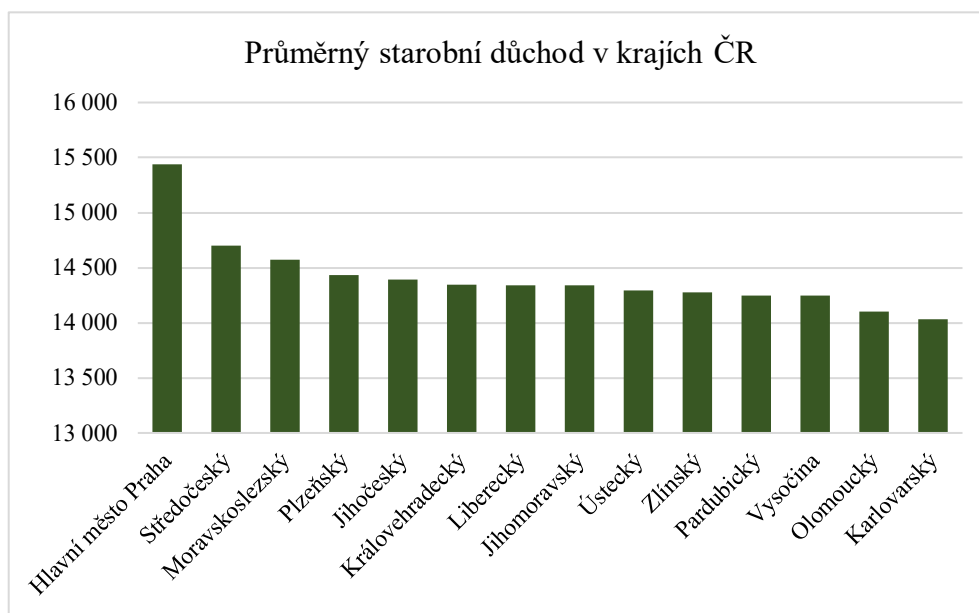
5.3.2. Důchody a důchodci

Ke konci roku 2020 žilo v Olomouckém kraji v souhrnu 132 715 občanů starších 65 let, což odpovídalo 28 % z celkového počtu obyvatel kraje. Za posledních deset let jejich počet vzrostl o více než 31 tisíc (ČSÚ, ©2022i). Ke stejnému datu pobíralo alespoň jeden druh důchodu přes 176 tisíc občanů, tedy téměř každý čtvrtý (ČSÚ, 2021c). Největší zastoupení bylo tradičně mezi příjemci starobních důchodů, kdy starobní penzi pobíralo v souhrnu 149 279 důchodců, tedy 84,5 %. Vývoj počtu starobních důchodců má v Olomouckém kraji, ostatně jako ve zbytku České republiky, klesající tendenci. Nejvýraznější úbytek byl Českým statistickým úřadem zaznamenán opět v roce 2020. Tento rok je spojován především se zvýšenou úmrtností v souvislosti s pandemií COVID-19 (ČSSZ, 2022b).

Každým rokem přibývá počet osob, kteří odchází do předčasného důchodu. V Olomouckém kraji v roce 2020 odešlo do dřívější penze bez mála 46,5 tisíc osob, tj. o 881 jedinců více než za stejné období v roce 2019. Nejvyšší počet předčasných penzistů bývá zpravidla zaznamenán v okrese Olomouc, a poté i na Přerovsku a Šumpersku (ČSÚ, ©2021b).

Průměrná výše všech důchodů dosáhla v Olomouckém kraji koncem roku 2020 hodnoty 13 673 Kč, což představovalo o 270 Kč méně, než byl celorepublikový průměr (tj. 13 943 Kč). Výše starobního důchodu činila za stejné období v průměru 14 100 Kč. Ve srovnání s hodnotou předchozího roku si tak příjemci starobních důchodů v kraji polepšili v průměru o 992 Kč (tj. 7,6 %). Jak znázorňuje *Graf 5*, v mezikrajském srovnání je důchodcům Olomouckého kraje vyplácen druhý nejnižší starobní důchod. Nižší penze pobírají pouze starobní důchodci v kraji Karlovarském. Šestá nejvyšší nezaměstnanost a páté nejnižší mzdy napříč Českou republikou se tak promítají do úrovně vyplácených důchodů v Olomouckém kraji (ČSÚ, ©2022d).

Graf 5: Mezikrajské srovnání průměrného starobního důchodu v roce 2020 v Kč

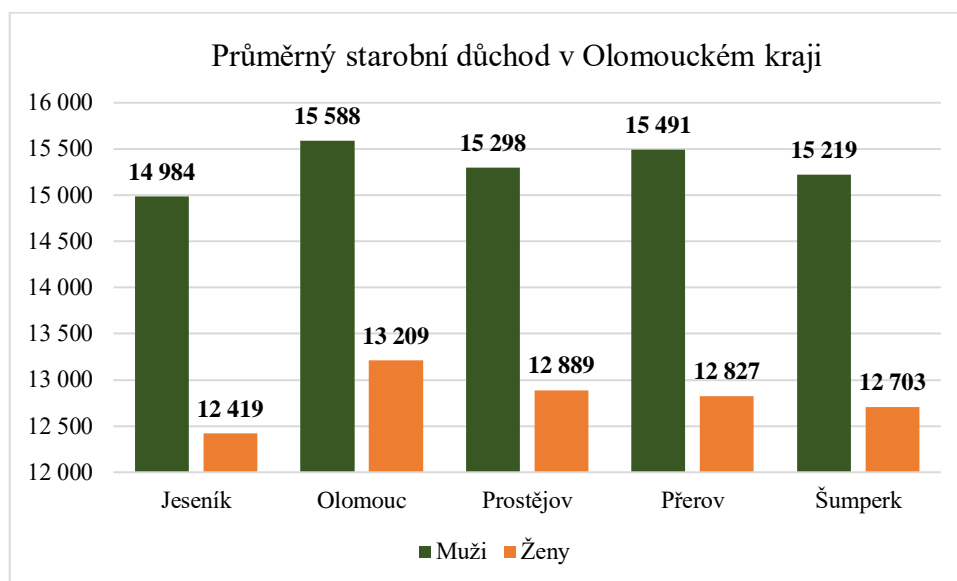

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat ČSÚ, ©2022d

Starobní penzi v Olomouckém kraji pobíralo v roce 2020 celkem 90 667 žen a 58 612 mužů (ČSSZ, ©2022b). Průměrný starobní důchod u mužů dosahoval hodnoty 15 403 Kč. V mezikrajském srovnání se jednalo o druhý nejvyšší. Nižší starobní důchod

(tj. o 59 Kč) byl vyplácen mužům pouze v kraji Karlovarském (ČSÚ, ©2022e). Ženy ke stejnému datu pobíraly starobní penzi ve výši 12 925 Kč. Oproti mužskému starobnímu důchodu jim byl vyplácen důchod o téměř 2,5 tisíce nižší. Ženský průměrný starobní důchod v mezikrajském srovnání dosahoval třetí nejnižší hodnoty. Nižší důchody byly evidovány pouze v kraji Karlovarském a Moravskoslezském (ČSÚ, ©2022f). Jak vyplývá z *Grafu 6*, mezi okresy Olomouckého kraje byl u obou pohlaví zaznamenán nejnižší průměrný starobní důchod na Jeseníku (tj. muži 14 984 Kč a ženy 12 419 Kč). Naopak nejvyšší hodnota starobního důchodu byla zjištěna na Olomoucku (tj. muži 15 588 Kč a ženy 13 209 Kč). Ke genderové nerovnosti v oblasti důchodů dochází zpravidla v důsledku mateřství ženy. Ženy z velké části přebírají péči o děti a domácnost, což má následně značný vliv na jejich výdělků, pracovní aktivitu a výši vyplácených důchodů ve stáří (Rašticová a Bédiová, 2018, s. 89-91).

Graf 6: Průměrný starobní důchod v okresech Olomouckého kraje v roce 2020 v Kč

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z ČSÚ, ©2022e; ČSÚ, ©2022f

6. INFORMOVANOST OBČANŮ OLOMOUCKÉHO KRAJE O MOŽNOSTECH FINANČNÍHO ZABEZPEČENÍ SE NA PENZI

6.1. Cíl práce a výzkumné otázky

6.1.1. Cíl práce

Cílem mé bakalářské práce je seznámit čtenáře s problematikou a současným stavem důchodového zabezpečení v České republice a vybranými možnostmi finančního zajištění, jako dalšího zdroje příjmu ke starobnímu důchodu. Hlavním cílem výzkumu mé práce je na základě kvantitativního šetření analyzovat úroveň znalostí občanů Olomouckého kraje v oblasti důchodového zabezpečení a jejich informovanosti o možnostech finančního zajištění se na penzi. Výzkum dále zjišťuje povědomí občanů kraje o celkových úsporách na stáří, jak se občané na penzi zajišťují, z jakého důvodu se nezajišťují a zda nějakým způsobem ovlivnila koronavirová pandemie jejich postoje k finančnímu zabezpečení se na stáří.

6.1.2. Výzkumné otázky

Pro účely tohoto výzkumu bylo nezbytné vymezit výzkumné otázky, které budou současně určovat směr celé bakalářské práce. Hlavní výzkumná otázka zní následovně:

- **HVO – „Do jaké míry jsou občané Olomouckého kraje informováni o fungování systému důchodového zabezpečení České republiky a možnostech finančního zabezpečení?“**

V návaznosti na hlavní výzkumnou otázku byly stanoveny i vedlejší výzkumné otázky. Vedlejší výzkumné otázky zní následovně:

- **VVO1 – „Jaké je povědomí občanů Olomouckého kraje o celkových úsporách na stáří?“**
- **VVO2 – „Jakým způsobem se občané Olomouckého kraje zajišťují na stáří?“**
- **VVO3 – V případě, že se občané kraje na penzi nijak nezajišťují - „Z jakého důvodu se Občané Olomouckého kraje nezajišťují na stáří?“**
- **VVO4 – „Ovlivnila koronavirová pandemie postoje občanů Olomouckého kraje k finančnímu zabezpečení se na stáří?“**

6.2. Metodika zpracování a sběr dat

6.2.1. Metodika zpracování

K realizaci své bakalářské práce jsem využila metodu kvantitativního výzkumu, a to formou dotazníkového šetření. Pro výzkum byl zkonstruován vlastní polostrukturovaný dotazník, který vychází z informací získaných při zpracování teoretické části práce. Techniku dotazníků lze charakterizovat jako způsob dotazování prostřednictvím písemného formuláře s předem připravenými a srozumitelně uspořádanými otázkami, na vysoce standardizované a formalizované úrovni. Během dotazování nedochází k přímé interakci mezi tazatelem a respondentem, nýbrž ke zprostředkování výpovědí zkoumaných jedinců (Disman, 2018). Za výhody dotazníkového šetření lze považovat rychlost při sběru dat od velkého počtu respondentů, finanční nenáročnost a možnost využití anonymity, což přináší respondentům značnou důvěru při vyplňování dotazníku. Jistou nevýhodou může být nízká návratnost dotazníků či nepravdivost odpovědí způsobené nepochopením otázky, neinformovaností o zkoumané problematice či neochoty respondenta na otázky dotazníkového šetření odpovědět (Juřeníková, ©2019).

Ke tvorbě a distribuci dotazníku jsem využila platformu Survio.com. Pro tuto službu jsem se rozhodla na základě snadné konstrukce a šíření online dotazníku, jednoduchosti při jeho vyplňování a rychlosti při sběru dat od potřebných respondentů. Platforma Survio.com současně umožňuje okamžitě procházet a analyzovat získané výsledky, které jsou zpracovány do tabulek a grafů. Výhodou online dotazníku je, že jej může respondent prostřednictvím sdíleného odkazu vyplnit kdekoli a kdykoli na počítači, mobilním telefonu či tabletu.

6.2.2. Sběr dat

Sběr dat na základě kvantitativního výzkumu probíhal v průběhu ledna – března 2022. Vzhledem k zaměření bakalářské práce bylo nutné oslovovat pouze jedince z Olomouckého kraje. Respondenti dotazníkového šetření byli získáváni hned několika způsoby. Nejvíce jedinců bylo osloveno prostřednictvím sociálních sítí Facebook a Instagram. Pro rozšíření vzorku respondentů byly dotazníky rozesílány i e-mailem

a předány osobě ve vytištěné podobě. Vyplněné dotazníky v papírové formě byly následně přepsány k ostatním již vyplněným online dotazníkům.

6.3. Analýza výsledků dotazníkového šetření

Dotazník šířený mezi respondenty Olomouckého kraje obsahuje v souhrnu 30 otázek, které jsem pro lepší přehlednost rozčlenila do tří oblastí. Z toho důvodu jsou výsledky otázek předkládány v odlišném pořadí, než v jakém jsou uvedené v dotazníku. První oblast tvoří šest, tzv. identifikačních otázek, které slouží k lepšímu zařazení respondentů do výzkumu bakalářské práce. Druhá oblast otázek je zaměřena na informovanost občanů Olomouckého kraje v oblasti důchodového zabezpečení a možnostech finančního zajištění se na penzi. Na základě těchto otázek byla zjišťována míra povědomí respondentů o výši průměrného starobního důchodu v České republice, aktuálního stavu pilířů důchodového systému, konstrukci důchodů či zákonných podmínkách k získání nároku na starobní důchod. Prostřednictvím otázek v poslední části dotazníkového šetření jsem se zaměřila na postoje respondentů Olomouckého kraje k zajištění se na penzi a na zkušenosti s konkrétními způsoby finančního zabezpečení.

Převážnou část dotazníku tvoří uzavřené a polouzavřené otázky, kdy dotazovaný vybírá jednu či více správných odpovědí, včetně možnosti vlastní odpovědi. Několik málo otázek je otevřených, kdy respondent vyjadřuje svůj vlastní názor. Na konci dotazníku mohl každý jedinec dobrovolně uvést svou e-mailovou adresu, na kterou mu bude poté zasláno vyhodnocení celého výzkumu. Této možnosti využilo 43 respondentů z celkových 325, tedy 13,23 %. Přesné znění dotazníku lze nalézt v *Příloze 2* této bakalářské práce.

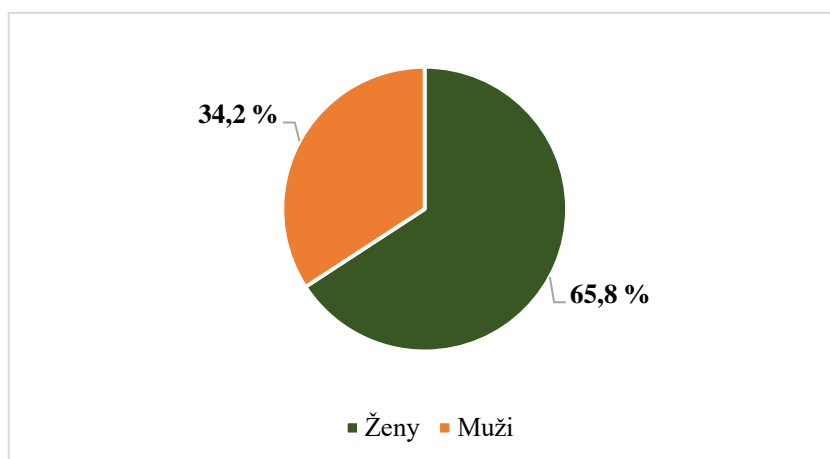
Jak již bylo zmíněno, dotazníkového šetření se zúčastnilo v souhrnu 325 respondentů, což představovalo 46,3% návratnost. Navzdory tomu však nesmíme opomíjet ten fakt, že služby zprostředkovávající online dotazníky neberou v potaz ty jedince, kteří dotazník otevřou a záhy ho bez vyplnění zavřou. K vyhodnocení výsledků dotazníkového šetření jsem zprvu využila možnosti grafického znázornění jednotlivých odpovědí, které společnost Survio.com nabízela. Nicméně ne u všech otázek byla možnost grafické ilustrace, a tudíž jsem k analýze a zpracování grafů použila tabulkový kalkulátor Microsoft Excel. Na závěr této kapitoly bude provedeno shrnutí výsledků

dotazníkového šetření a vyhodnocení úrovně povědomí občanů Olomouckého kraje v souvislosti s tematikou bakalářské práce.

6.3.1. Identifikační otázky

Ačkoliv představují identifikační otázky z hlediska logického uspořádání první oblast tohoto výzkumu, v rámci samotné konstrukce polostrukturovaného dotazníku jim je věnováno až posledních šest otázek. Pro toto přeskupení jsem se rozhodla na základě předpokladu, že větší počet výzkumných respondentů dokončí tento dotazník, když budou vědět, že jim zbývá vyplnit již pouze otázky týkající se pohlaví, věku či bydliště než další otázky odbornější povahy. Jak znázorňuje *Graf 7*, dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 214 žen (tj. 65,8 %) a 111 mužů (tj. 34,2 %).

Graf 7: Pohlaví respondentů

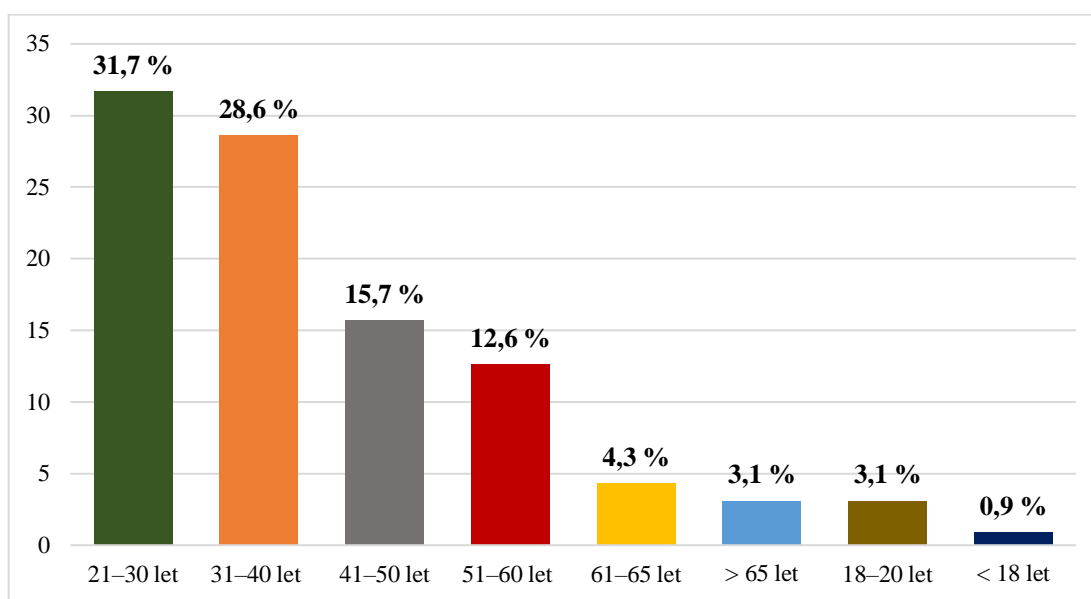
Otázka č. 25: Jaké je Vaše pohlaví?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníkového šetření

Následující otázka se týkala věku respondentů. Věk v souvislosti s tematikou této bakalářské práce hraje poměrně důležitou roli. Je totiž pravděpodobné, že student, který prozatím nedisponuje s pravidelným měsíčním příjmem, nebude pomýšlet na to, jak se na stáří finančně zabezpečit. Současně lze předpokládat, že o problematice důchodového zabezpečení budou daleko více informovány ročníky, kterých se bude odchod do starobního důchodu zanedlouho týkat. Respondenti dotazníkového šetření měli na výběr z osmi možných věkových kategorií. Jak demonstruje *Graf 8*, nejvíce dotazovaných jedinců z Olomouckého kraje spadá do věkové kategorie 21-30 let. Tuto kategorii zvolilo

celkem 103 (tj. 31,7 %) respondentů, což mohlo být zapříčiněno šířením online dotazníků na sociálních sítích Facebook a Instagram. Zároveň se tak jedná o věkovou kategorii, která odpovídá absolventům vysokých škol. Ti bývají daleko ochotnější při vyplňování dotazníků, neboť si sami prošli psaním diplomových prací a prováděním dotazníkových či jiných šetření. Druhou nejpočetnější skupinu tvoří 93 (tj. 28,6 %) respondentů ve věku 31-40 let a 51 (tj. 15,7 %) dotazovaných zvolilo věkovou kategorii 41-50 let. Tyto počty respondentů byly s velkou pravděpodobností zapříčiněny rozesláním dotazníků pedagogům na mojí bývalou základní a střední školu. Dotazník k této bakalářské práci dále zodpovědělo 41 (tj. 12,6 %) respondentů ve věku 51-60 let, 14 (tj. 4,3 %) jedinců starších 61-65 let, 10 (tj. 3,1 %) respondentů starších 65 let, taktéž 10 (tj. 3,1 %) dotazovaných osob ve věku 18-20 let a nejméně zastoupenou věkovou kategorií tvořili respondenti mladších 18 let.

Graf 8: Věkové rozložení respondentů

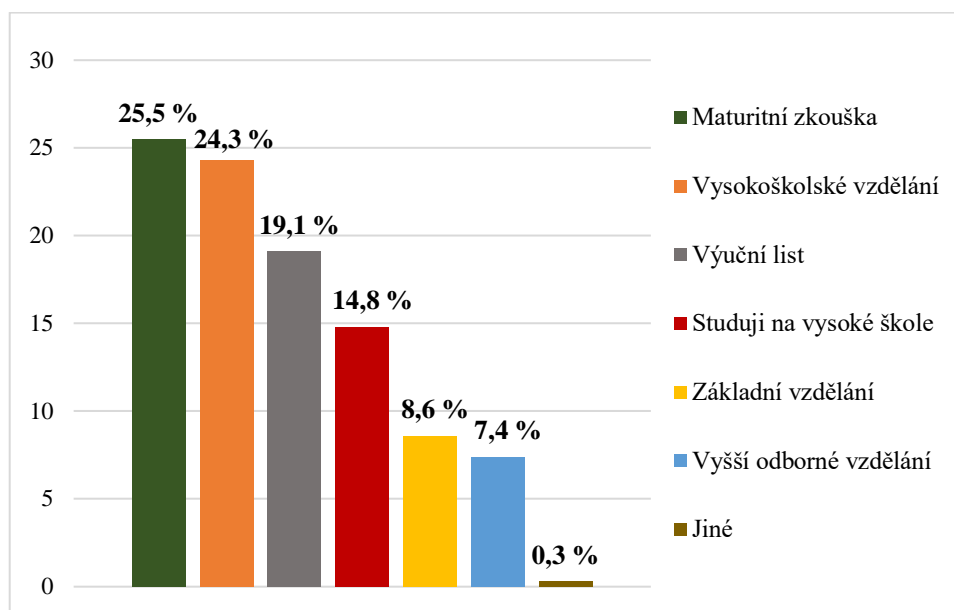
Otázka č. 26: Jaký je Váš věk?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníkového šetření

Třetí identifikační otázka byla zaměřena na nejvyšší dosažené vzdělání respondentů Olomouckého kraje. Respondenti měli na výběr ze sedmi možných odpovědí, včetně možnosti uvést jiné nejvyšší dosažené vzdělání. Jak znázorňuje *Graf 9*, nejvíce respondentů, a to 83 (tj. 25,5 %) uvedlo nejvyšší dosažené vzdělání středoškolské zakončené maturitní zkouškou. Celkem 73 (tj. 24,3 %) respondentů má vysokoškolské vzdělání, 62 (tj. 19,1 %) respondentů má středoškolské vzdělání zakončené výučním

listem a středoškolské vzdělání, ale v současné době studuje na vysoké škole celkem 48 (tj. 14,8 %) dotazovaných jedinců z Olomouckého kraje. Pouze základního vzdělání dosáhlo 28 (tj. 8,6 %) respondentů a vyšší odbornou školu má ukončeno v souhrnu 24 (tj. 7,4 %) dotazovaných. Jeden respondent však využil možnosti uvést jiné vzdělání a uvedl, že je absolventem hudební konzervatoře.

Graf 9: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů

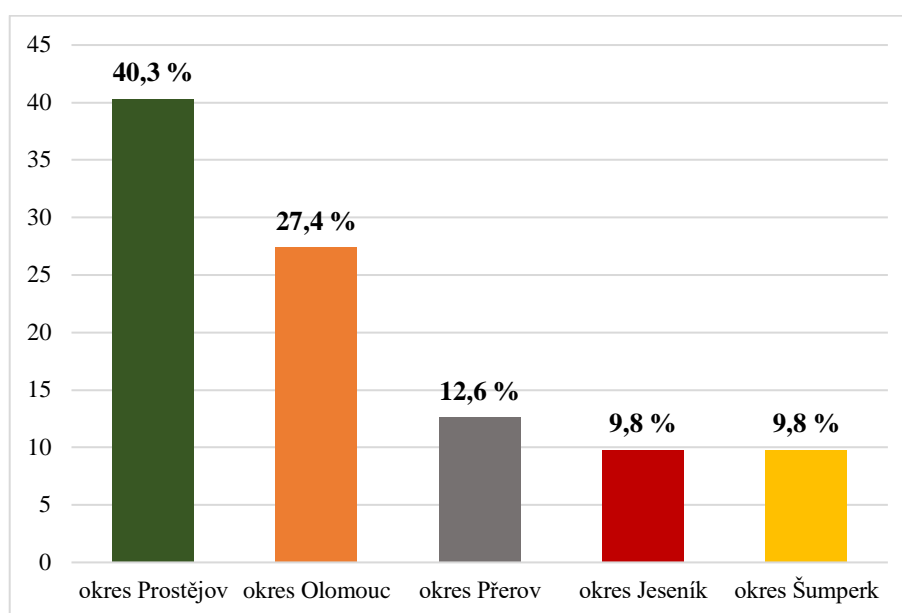

Otázka č. 27: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníkového šetření

Níže uvedený *Graf 10* znázorňuje podíl odpovědí na otázku, v jakém okrese Olomouckého kraje respondenti momentálně žijí. Nejvíce respondentů má trvalé bydliště v okrese Prostějov, a to 131 (tj. 40,3 %). Tento počet se dá vysvětlit tím, že nejvíce respondentů, ať už formou online dotazníků nebo v papírové podobě, bylo osloveno v okolí mého trvalého bydliště, které se nachází právě v okrese Prostějov. Dotazníkového šetření se současně zúčastnilo 89 (tj. 27,4 %) respondentů z okresu Olomouc. Jak již bylo zmíněno, dotazníky byly šířeny převážně na sociální síti Facebook, a to především v rámci studentských skupin Univerzity Palackého. Zbývající okresy Olomouckého kraje jsou již zastoupeny v menším počtu. Celkem 41 (tj. 12,6 %) jedinců žije v okrese Přerov a po 32 (tj. 9,8 %) dotazovaných uvedlo okres Jeseník a Šumperk.

Graf 10: Okres trvalého bydliště respondentů

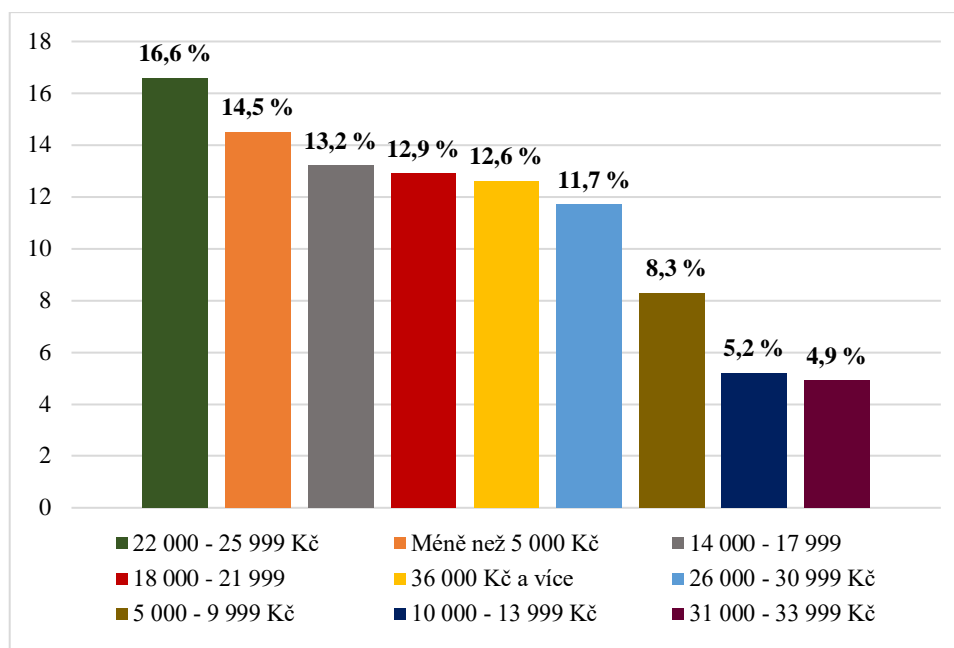

Otázka č. 28: Ve kterém okrese Olomouckého kraje se nachází Vaše trvalé bydliště?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníkového šetření

Dalším velmi podstatným faktorem, který s největší pravděpodobností ovlivňuje to, jak se lidé na stáří finančně zabezpečují, jsou jejich pravidelné měsíční příjmy. Pro potřeby dotazníkového šetření měli respondenti na výběr z devíti možných příjmových kategorií, přičemž krajní příjmové hodnoty byly stanoveny jako méně než 5 000 Kč měsíčně a 36 000 Kč měsíčně a více. Nejvíce respondentů z Olomouckého kraje pobírá měsíční příjem v rozmezí 22 000 – 25 999 Kč. Do této příjmové skupiny spadá celkem 54 (tj. 16,6 %) respondentů a převážnou část tvoří zaměstnaní jedinci z okresů Olomouc a Prostějov. Druhá nejpočetnější skupina je zastoupena respondenty s měsíčním příjmem do 5 000 Kč, kterou tvoří 47 (tj. 14,5 %) dotazovaných. V tomto případě se jedná o 44 studentů, kteří si přivydělávají na brigádách. Po jednom respondentovi je tato příjmová skupina zastoupena důchodcem, OSVČ a osobou se statutem nezaměstnaný. Nejvyšší měsíční příjmy, a to 36 000 Kč měsíčně a více pobírá celkem 41 (tj. 12,6 %) dotazovaných, převážně v zastoupení OSVČ a jedinců se statutem zaměstnaný. Zbylé rozložení odpovědí na otázku č. 29 naleznete v níže uvedeném *Grafu 11*.

Graf 11: Příjmové rozložení respondentů

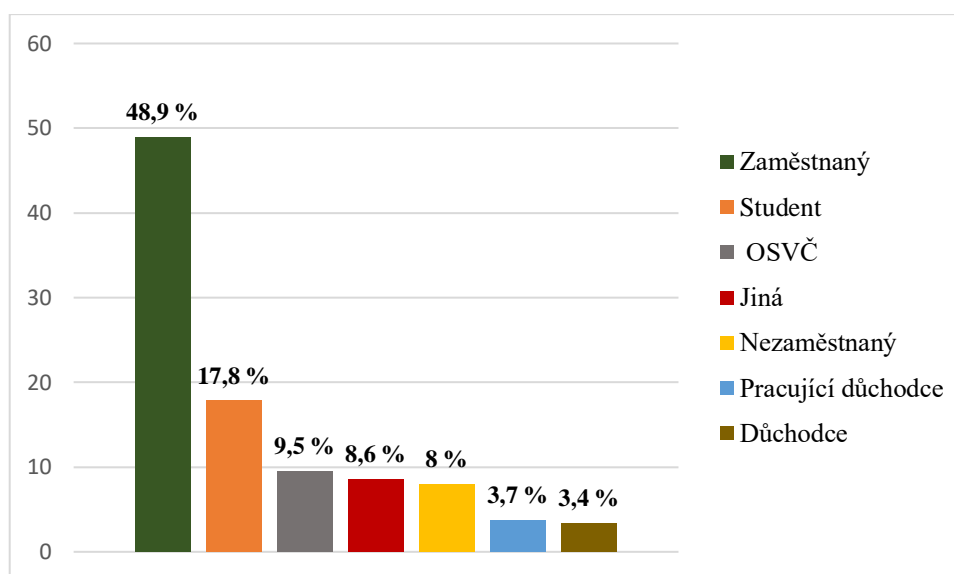

Otázka č. 29: Do které příjmové skupiny patříte?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníkového šetření

Poslední identifikační otázkou v rámci první oblasti dotazníkového šetření byla otázka zaměřující se na současný status respondentů Olomouckého kraje. Jak demonstruje následující *Graf 12*, necelá polovina všech dotazovaných jedinců je v současné době zaměstnaná. Status zaměstnaný tak má v souhrnu 169 (tj. 48,9 %) občanů kraje. Výrazné zastoupení, a to 58 (tj. 17,8 %) respondentů má status studenta. Tento počet je s velkou pravděpodobností zapříčiněn šířením online dotazníků ve studentských skupinách Univerzity Palackého a mezi mými přáteli, kteří v současné době také studují na vysoké škole. Dotazník s velkou ochotou dále zodpovědělo 31 (tj. 9,5 %) osob samostatně výdělečně činných. Možnost uvést jiný status, než bylo u otázky č. 30 na výběr, využilo celkem 28 jedinců ze všech dotazovaných. V tomto případě se jedná o ženy na mateřské či rodičovské dovolené a jednu ženu, která pobírá invalidní důchod. Již méně početnou skupinu tvoří nezaměstnaní respondenti, kterých je v souhrnu 26 (tj. 8 %), dále pak 12 (tj. 3,7 %) pracujících důchodců a 11 (tj. 3,4 %) respondentů je v současné době již starobními důchodci, bez jakéhokoliv přivýdělku.

Graf 12: Aktuální status respondentů

Otázka č. 30: Jaký je Váš současný status?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníkového šetření

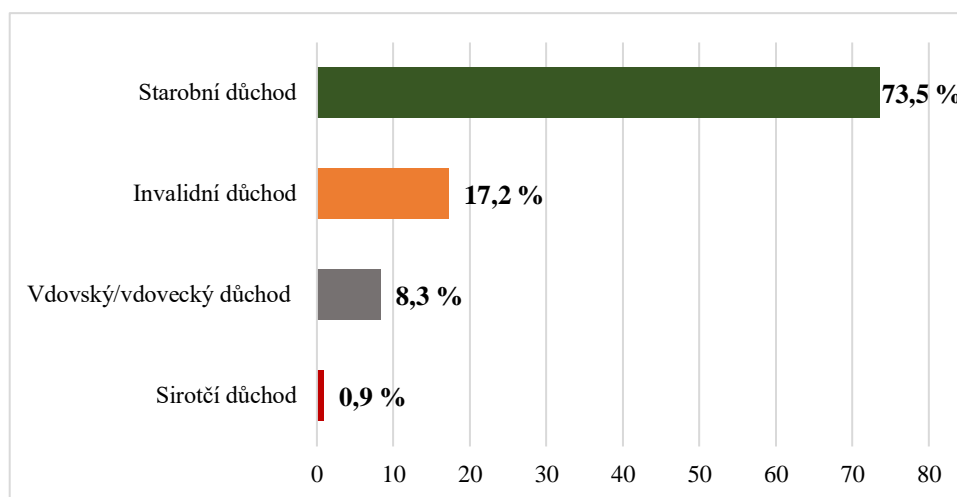
6.3.2. Informovanost občanů Olomouckého kraje

Druhou část výsledků dotazníkového šetření tvoří otázky, které jsou zaměřené na informovanost občanů Olomouckého kraje v oblasti důchodového zabezpečení a možnostech finančního zabezpečení se na penzi. Hlavním cílem druhé oblasti výzkumu je zjistit míru povědomí občanů kraje o současné podobě penzijního systému, aktuální situaci v oblasti poskytování důchodů a informovanosti o současných možnostech spoření si na stáří.

První důležitou otázkou druhé oblasti výzkumu bylo, zda občané Olomouckého kraje vůbec ví, co znamená pojem starobní důchod. Respondenti měli na výběr ze čtyř možných definic jednotlivých důchodů, jenž jsou poskytovány v rámci českého důchodového systému. Pouze jedna odpověď byla správná. Jak vyplývá z *Grafu 13*, převážná část respondentů, a to 239 (tj. 73,5 %) odpovědělo na tuto otázku zcela správně. Správnou odpovědí je peněžní příjem, který slouží k zajištění životních nákladů a potřeb osob v poproduktivním věku. Celkem 56 (tj. 17,2 %) respondentů odpovědělo na tuto otázku definicí invalidního důchodu, a to, že se jedná o peněžní příjem, který je vyplácen osobám ve chvíli, kdy jim jejich zdravotní stav ztěžuje či nedovoluje vykonávat svou práci. Definici prvního pozůstalostního důchodu, tzv. vdovského/vdoveckého důchodu zvolilo v souhrnu 27 (tj. 8,3 %) dotazovaných. Tito respondenti si pod pojmem starobní

důchod představují peněžní příjem, o který mohou požádat osoby v případě úmrtí manžela či manželky. Tři respondenti (tj. 0,9 %) odpověděli na tuto otázku definicí sirotčího důchodu. Domnívají se tak, že se jedná o peněžní příjem, který je vyplácen nezajištěnému dítěti v případě úmrtí jednoho z rodičů či obou rodičů, popř. osvojitele nebo pečovatele. Je však zajímavé, že ve většině případů tuto otázku zodpověděly chybně právě ty osoby, které již pobírají starobní důchod.

Graf 13: Znalost pojmu starobní důchod

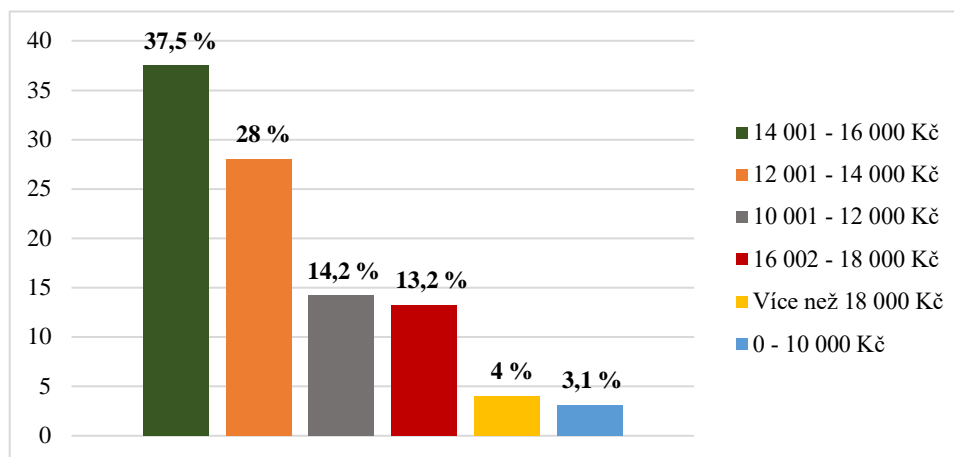
Otázka č. 1: Co je to starobní důchod?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníkového šetření

Prostřednictvím otázky č. 2 jsem se občanů kraje zeptala na to, zda ví, popř. mají představu o tom, kolik činil průměrný starobní důchod v České republice v roce 2021. Respondenti měli na výběr z šesti možných odpovědí, přičemž pouze jedna byla tou správnou. Jednotlivé odpovědi byly vymezeny v rozmezí 2 000 Kč. Jak znázorňuje níže uvedený *Graf 14*, nejvíce respondentů odpovědělo na tuto otázku intervalem 14 001 – 16 000 Kč, a to 122 (tj. 37,5 %) jedinců. Průměrný starobní důchod za rok 2021 činil 15 475 Kč, tudíž tento zvolený interval byl zcela správný. Celkem 91 (tj. 28 %) dotazovaných se domnívá, že výše průměrného starobního důchodu byla v rozmezí 12 001 – 14 000 Kč, 46 (tj. 14,2 %) respondentů zvolilo odpověď 10 001 – 12 000 Kč a 43 (tj. 13,2 %) ze všech dotazovaných si myslí, že v roce 2021 byl českým penzistům vyplácen průměrný starobní důchod v intervalu 16 001 – 18 000 Kč. Dále 13 (tj. 4 %) respondentů odpovědělo, že starobní důchod byl vyšší než 18 000 Kč a nejméně dotazovaných, a to 10 (tj. 3,1 %) jedinců vybralo možnost 0 – 10 000 Kč. V České

republiky byl průměrný starobní důchod pod hranicí 10 000 Kč evidován naposledy v roce 2008, a to ve výši 9 368 Kč (ČSSZ, ©2022c).

Graf 14: Povědomí o průměrné výši starobního důchodu za rok 2021

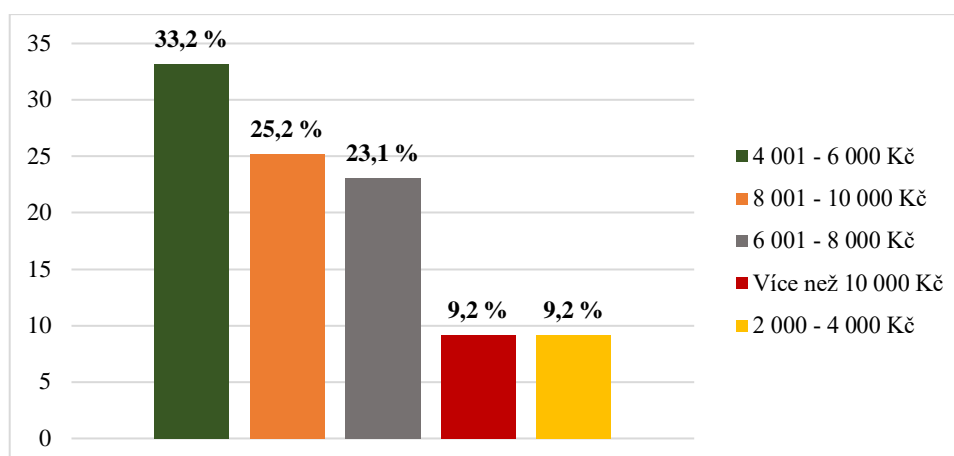

Otázka č. 2: Jaký byl podle Vás průměrný starobní důchod v České republice za rok 2021?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníkového šetření

Na následující otázku týkající se minimální výše starobního důchodu za rok 2021 odpovědělo správně v souhrnu 108 (tj. 33,2 %) respondentů. Minimální starobní důchod v roce 2021 činil 4 320 Kč (tj. základní výměra ve výši 3 550 Kč a procentní výměra ve výši 770 Kč). Český penzista tak nemůže pobírat nižší důchod, než je zákonem stanovené minimum. Tento důchod je však v České republice pobírán velmi ojediněle. Celkem 82 (tj. 25,2 %) respondentů na tuto otázku odpovědělo intervalem 8 001–10 000 Kč, 75 (tj. 23,1 %) ze všech dotazovaných se domnívá, že minimální výše starobního důchodu byla v rozmezí 6 001–8 000 Kč a po 30 respondentech (tj. 9,2 %) zvolilo odpověď více než 10 000 Kč a interval 2 000–4 000 Kč, viz *Graf 15*.

Graf 15: Povědomí o minimální výši starobního důchodu za rok 2021

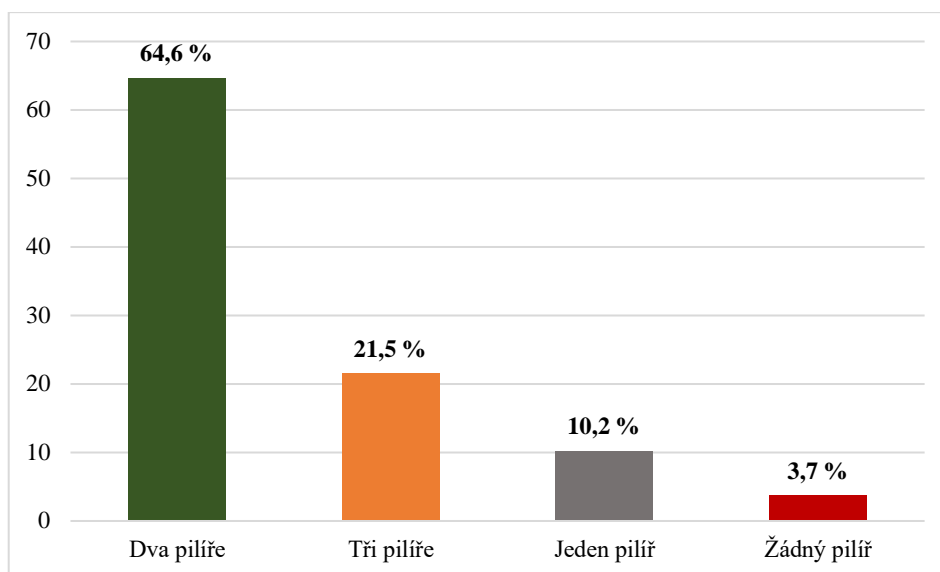

Otázka č. 3: Jaká byla podle Vás minimální výše starobního důchodu v České republice za rok 2021?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníkového šetření

Na základě čtvrté otázky jsem chtěla zjistit míru povědomí občanů Olomouckého kraje týkající se aktuálního stavu pilířů penzijního systému. Český systém důchodového zabezpečení má v současné době aktivní pouze dva pilíře, a to I. pilíř, tzv. důchodové pojištění a III. pilíř, tzv. doplňkové penzijní spoření. Respondenti měli na výběr ze čtyř možných odpovědí. Tuto otázku překvapivě správně zodpovědělo 210 (tj. 64,6 %) respondentů. Jak lze vyčíst z *Grafu 16*, z celkového počtu všech dotazovaných se 70 (tj. 21,5 %) respondentů domnívá, že jsou aktivní tři pilíře, 33 jedinců (tj. 10,2 %) zvolilo odpověď jeden pilíř a 12 osob (tj. 3,7 %) si myslí, že v současné době není žádný pilíř důchodového systému aktivní.

Graf 16: *Povědomí o současném stavu pilířů důchodového systému v České republice*

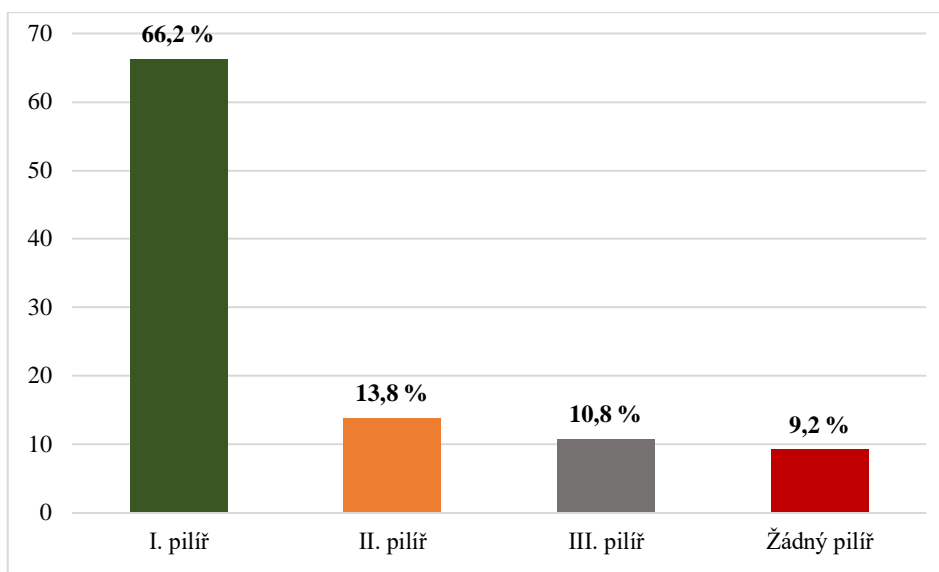

Otázka č. 4: Kolik penzijních pilířů je v současné době aktivních?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníkového šetření

První pilíř neboli důchodové pojištění představuje základní složku důchodového systému, na jehož základě pobírá v České republice alespoň jeden druh důchodu více než 99 % jedinců starších 65 let. Jedná se o pilíř, který je povinný pro všechny ekonomicky aktivní osoby, kdy formou pravidelné měsíční srážky z jejich hrubé mzdy dochází k odvodu pojistného. Z toho důvodu jsem se prostřednictvím páté otázky respondentů zeptala na to, zda ví, který pilíř důchodového systému je univerzální a zajišťuje tak všechny výdělečně činné osoby. Na tuto otázku správně odpovědělo v souhrnu 215 (tj. 66,2 %) respondentů. Jak znázorňuje *Graf 17*, druhou nejčastější odpovědí byl II. pilíř důchodového systému, pro který se rozhodlo 45 (tj. 13,8 %) osob ze všech dotazovaných. Dále pak 35 (tj. 10,8 %) respondentů zvolilo III. pilíř a celkem 30 jedinců (tj. 9,2 %) se domnívá, že žádný pilíř důchodového systému není povinný pro ekonomicky aktivní osoby a finančně je tak na stáří nezajišťuje. Za zmínku však stojí, že odpověď 'žádný pilíř' zvolili převážně respondenti se statutem zaměstnaný. V tomto případě by se však dalo očekávat, že právě výdělečně činní jedinci budou vědět, za jakým účelem dochází k pravidelným srážkám z jejich hrubé mzdy.

Graf 17: *Povědomí o I. pilíři důchodového systému v České republice*

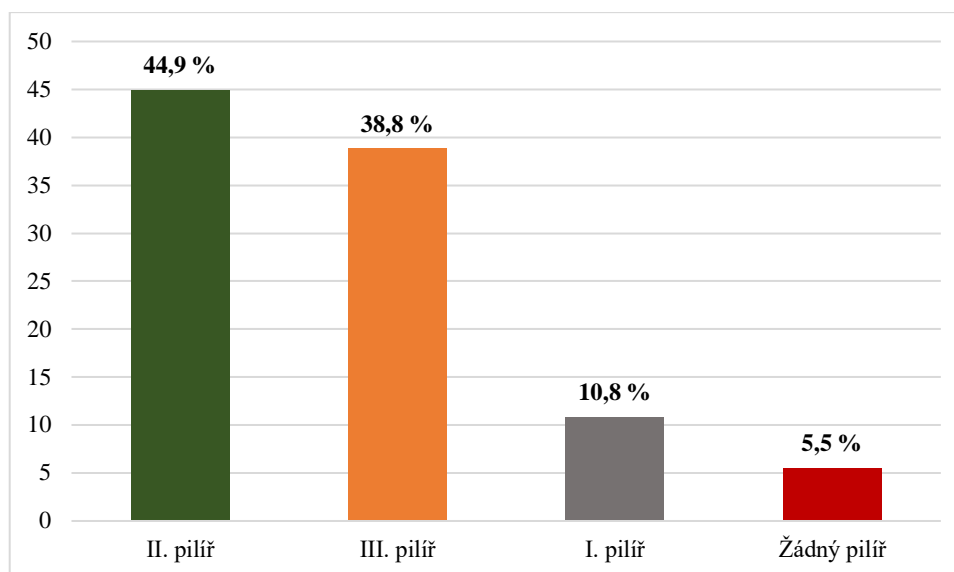

Otázka č. 5: *Který pilíř důchodového systému je univerzální a zajišťuje všechny ekonomicky aktivní osoby?*

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníkového šetření.

V rámci Velké důchodové reformy byl k 1. lednu 2013 zaveden II. pilíř důchodového systému, tzv. důchodové spoření, které bylo pro občany České republiky zcela dobrovolné. Nicméně pro nezájem ze strany občanů a jeho ekonomickou nesmyslnost byl k 1. 1. 2016 zrušen. Jak demonstruje níže uvedený *Graf 18*, na otázku, který z pilířů důchodového systému byl k lednu 2016 zrušen, překvapivě správně odpovědělo 146 (tj. 44,9 %) respondentů. Celkem 126 (tj. 38,8 %) respondentů se domnívá, že byl zrušen III. pilíř. To by se dalo vysvětlit zmatečností a častými změnami v rámci důchodového systému. Ačkoliv převážná část dotazovaných jedinců si je vědoma existencí dvou pilířů, přijde jim zcela nelogické, že se jedná právě o I. a III. pilíř, nikoliv o I. a II. pilíř systému důchodového zabezpečení. Dále 35 jedinců (tj. 10,8 %) zvolilo odpověď I. pilíř a nejméně občanů Olomouckého kraje, a to 18 (tj. 5,5 %) respondentů se domnívá, že v roce 2016 nedošlo ke zrušení žádného pilíře.

Graf 18: Povědomí o II. pilíři důchodového systému v České republice

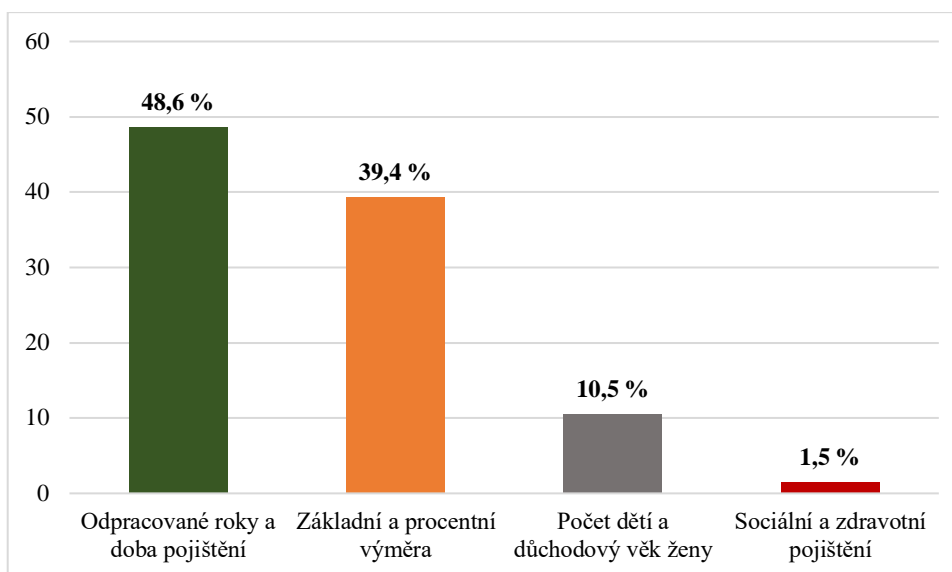

Otázka č. 6: V lednu 2016 došlo ke zrušení jednoho pilíře našeho důchodového systému, o jaký pilíř se jednalo?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníkového šetření

Následující *Graf 19* znázorňuje podíl odpovědí na otázku, z jakých dvou složek se skládají důchody poskytované na území České republiky. Respondenti měli na výběr ze čtyř možných odpovědí, kde opět pouze jedna byla správná. Odpovědi v rámci této otázky byly zformulované tak, aby bylo téměř jasné, která je tou správnou. I přes to si téměř polovina ze všech dotazovaných myslí, že výpočet důchodů se skládá z počtu odpracovaných let a povinné doby pojištění, a to celkem 158 jedinců (tj. 48,6 %). V tomto případě se však jedná téměř o to samé. Doba pojištění jakožto jedna z podmínek nároku na odchod do starobního důchodu představuje dobu, po kterou jedinec pracuje a zároveň odvádí pojistné na důchodové pojištění. Správnou odpověď, že se konstrukce důchodů skládá ze základní a procentní výměry zvolilo celkem 128 respondentů, což představuje 39,4 % ze všech dotazovaných. Dále 34 respondentů Olomouckého kraje se domnívá, že výpočet důchodu závisí na počtu vychovaných dětí a důchodového věku ženy. I v tomto případě se jednalo o nesmyslnou odpověď. Výpočet důchodu u mužů se nemůže odvíjet od počtu vychovaných dětí a důchodového věku žen. Avšak za zmínku stojí, že tuto odpověď ve většině případů zvolili právě muži. Podle zbývajících pěti respondentů (tj. 1,5 %) jsou důchody na území České republiky vypočítávány v závislosti na platbě sociálního a zdravotního pojištění.

Graf 19: Znalost konstrukce důchodů v České republice

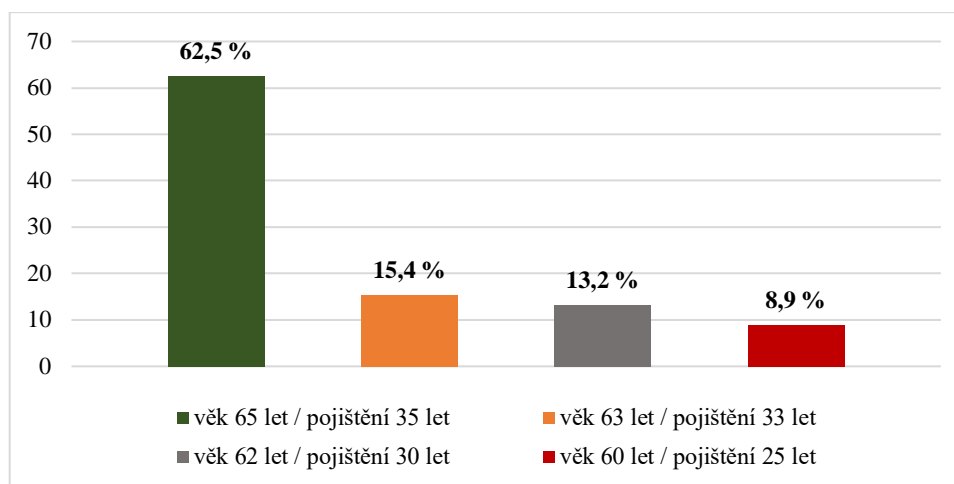

Otázka č. 7: Z jakých dvou složek se skládá důchod?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníkového šetření

Dosažení důchodového věku a splnění potřebné doby pojištění jsou zákonem stanovené podmínky, nezbytné k získání nároku pro odchod do starobního důchodu. Prozatím nejvyšší důchodový věk byl k 1. lednu 2018 zastropován na 65 let a platí pro muže, bezdětné ženy a ženy s jedním vychovaným dítětem narozené v roce 1965 a mladší, viz *Příloha 1*. Důchodový věk 65 let současně platí pro ženy narozené v roce 1972 a ženy narozené mezi lety 1966-1971 v závislosti na počtu vychovaných dětí. Mezi respondenty tohoto dotazníkového šetření byli jedinci pobírající starobní penzi a současně jedinci, kteří začnou do starobních důchodů odcházet již za pár let, a tudíž zastropovaný důchodový věk 65 let se jich týkat nebude. Z toho důvodu mohou být výsledky otázky č. 8 poněkud zkreslené. Správnou odpověď, že nejvyšší důchodový věk je 65 let a potřebná doba pojištění činí 35 let, zvolilo v souhrnu 203 (tj. 62,5 %) respondentů. Dále 50 (tj. 15,4 %) jedinců ze všech dotazovaných se domnívá, že nejvyšší důchodový věk je v současné době 63 let a potřebná doba pojištění činí 33 let. Zbylé rozložení odpovědí respondentů na tuto otázku naleznete v níže uvedeném *Grafu 20*.

Graf 20: Povědomí o důchodovém věku a potřebné době pojištění

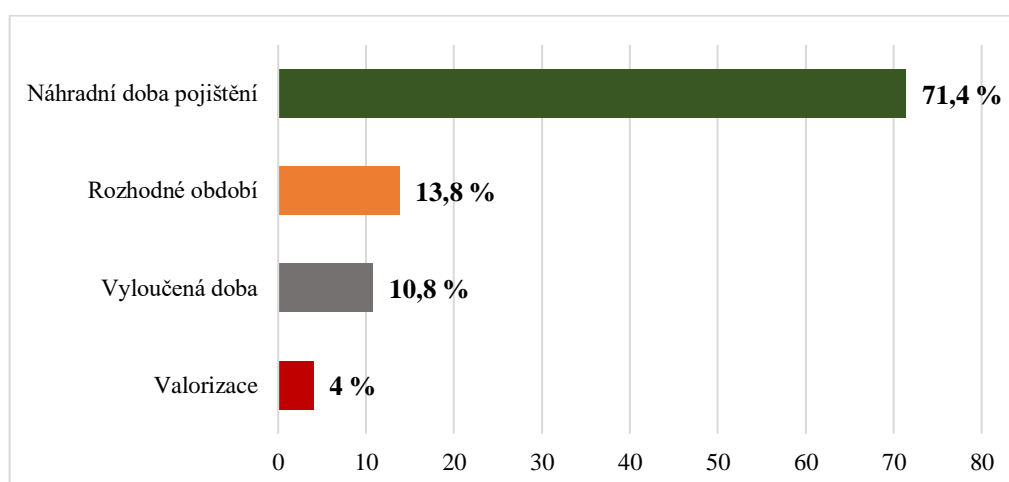

Otázka č 8: Jaký nejvyšší důchodový věk a potřebná doba pojištění jsou nezbytné k odchodu do starobního důchodu?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníkového šetření

Na základě otázky č. 9 jsem chtěla zjistit, zda občané Olomouckého kraje ví, co znamená pojem náhradní doba pojištění. Správnou definici, že se jedná o období, ve kterém se neodvádí žádné pojistné, ale i tak se zahrnuje do potřebných let pojištění, zvolilo 232 (tj. 71,4 %) dotazovaných, viz *Graf 21*. Dále 45 (tj. 13,8 %) respondentů se domnívá, že náhradní doba pojištění je doba, ze které se hodnotí výděly pro výpočet důchodu, 35 jedinců (tj. 10,8 %) si myslí, že se jedná o období, které se při výpočtu osobního vyměřovacího základu vyloučí, aby nezhoršovalo průměrný měsíční výdělek a 13 osob (tj. 4 %) zvolilo jako správnou odpověď definici valorizace.

Graf 21: Znalost definice náhradní doby pojištění

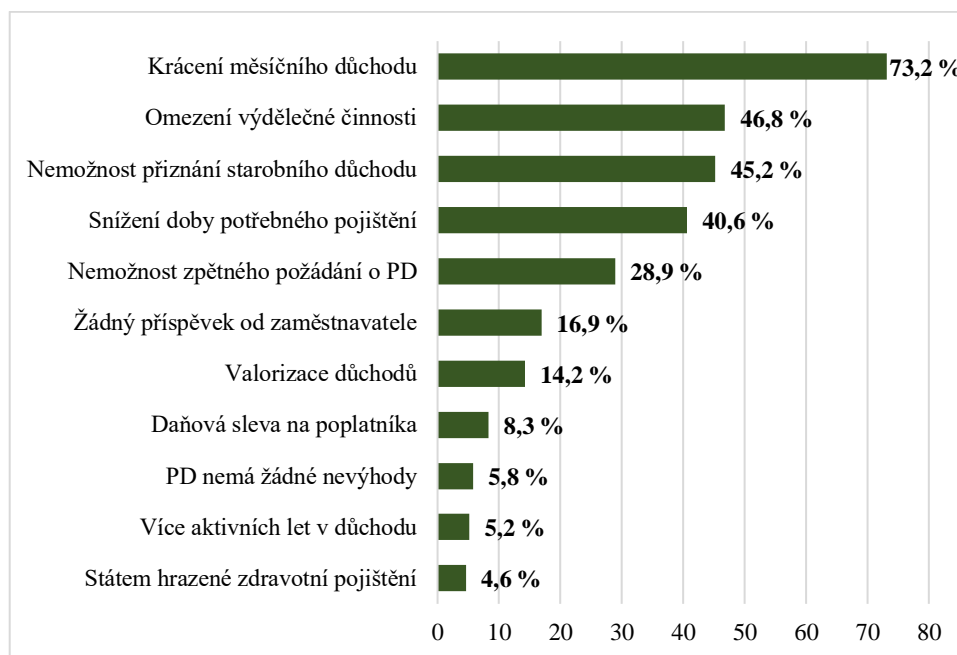

Otázka č. 9: Víte, co znamená náhradní doba pojištění?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníkového šetření

Prostřednictvím následující otázky jsem se zaměřila na informovanost respondentů ohledně nevýhod odchodu do předčasného důchodu. Na výběr měli dvanáct možných odpovědí, ze kterých mohli vybrat maximálně pět správných. Jak lze vyčíst z *Grafu 22*, nejčastější odpovědí bylo trvalé krácení měsíčního důchodu. Pro tuto odpověď se rozhodlo 238 (tj. 73,2 %) respondentů. Druhou nejčastěji zvolenou odpovědí (152 respondentů, tj. 46,8 %) bylo omezení výdělečné činnosti a hned poté (147 respondentů, tj. 45,2 %) nemožnost přiznání starobního důchodu. Dalšími nevýhodami odchodu do předčasného důchodu je také snížení potřebné doby pojištění, kterou uvedlo 132 (tj. 40,6 %) jedinců a v neposlední řadě nemožnost zpětného požádání o předčasný důchod. Pro tuto odpověď se rozhodlo 94 respondentů (tj. 28,9 %). Je však překvapivé, že celkem 17 (tj. 5,2 %) respondentů považuje za značnou nevýhodu předčasného důchodu více aktivních let v důchodu. Toto tvrzení uvedli převážně pracující jedinci a studenti. Rozložení zbylých odpovědí na otázku č. 10 naleznete v níže uvedeném grafu.

Graf 22: Informovanost o nevýhodách odchodu do předčasného důchodu

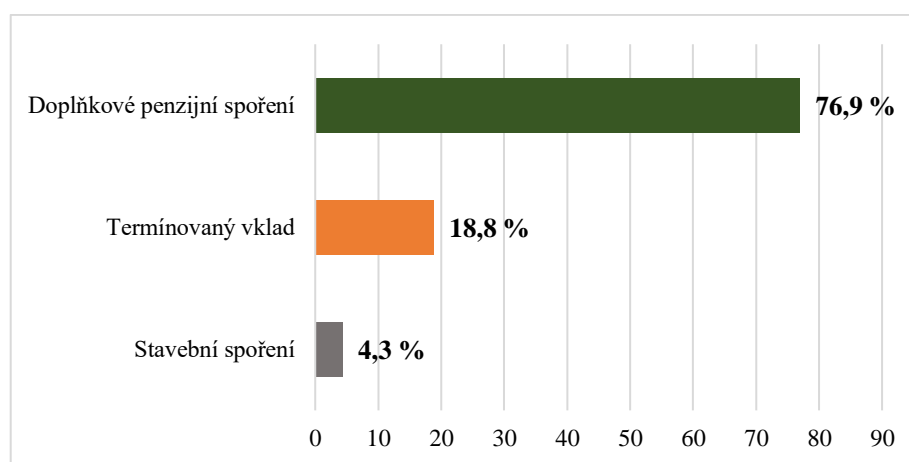
Otázka č. 10: Jaké nevýhody s sebou nese rozhodnutí odchodu do předčasného důchodu?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníkového šetření

Následující *Graf 23* znázorňuje podíl odpovědí na otázku, co znamená doplňkové penzijní spoření. Respondenti Olomouckého kraje měli na výběr ze tří možných definic – definice termínovaného vkladu, stavebního spoření a doplňkového penzijního spoření.

Že se jedná o způsob ukládání peněz, u kterého lze využívat státní příspěvek a daňové úlevy, a zároveň si vytvořit finanční rezervu do budoucnosti správně zvolilo 250 respondentů (tj. 76,9 %). Druhou nejvíce volenou odpovědí byla definice termínovaného vkladu. Pro specifický druh spořicího účtu, který nabízí garantovaný výnos z vložených finančních prostředků po určitou dobu, se rozhodlo celkem 61 (tj. 18,8 %) dotazovaných. Tato definice tak mohla být pomíjivá s definicí doplňkového penzijního spoření. To však oproti termínovanému vkladu nezaručuje nezaporné zhodnocení vložených finančních prostředků. Nejméně respondentů, a to 14 (tj. 4,3 %) se domnívá, že se jedná o finanční produkt, který slouží k financování bytových potřeb.

Graf 23: Znalost pojmu doplňkové penzijní spoření

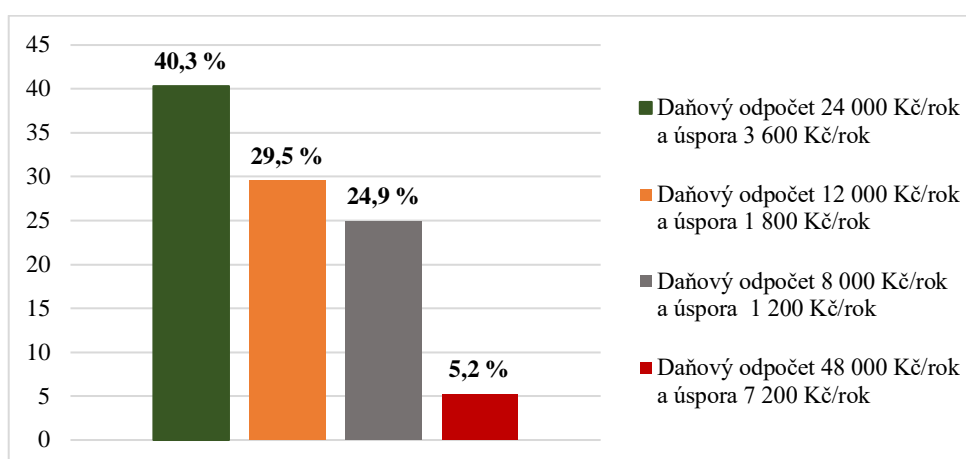

Otázka č. 11: Co znamená doplňkové penzijní spoření?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníkového šetření

V souvislosti s předchozí otázkou jsem se účastníků výzkumu zeptala na to, zda ví, o kolik korun si v případě ujednání doplňkového penzijního spoření mohou snížit základ daně a kolik korun ročně mohou na dani z příjmu maximálně uspořit. 131 (tj. 40,3 %) respondentů se domnívá, že daňový základ si lze snížit o 24 000 Kč ročně s maximální úsporou na dani z příjmu 3 600 Kč. Tito respondenti tak mají zcela pravdu. Od roku 2017 činí maximální roční daňový odpočet 24 000 Kč, a současně při vkladu 3 000 Kč měsíčně dosahuje maximální úspora na dani 3 600 Kč ročně. Druhou nejvíce zastoupenou skupinou byli respondenti, kteří si myslí, že základ daně lze snížit o 12 000 Kč ročně s úsporou na dani z příjmu 1 800 Kč ročně. Tuto odpověď zvolilo 96 dotazovaných (tj. 29,5 %). Základ daně při penzijním spoření bylo možno snížit o 12 000 Kč pouze do roku 2017. V níže uvedeném *Grafu 24* naleznete rozložení zbylých odpovědí na otázku č. 12.

Graf 24: Informovanost o daňových úlevách na doplňkovém penzijním spoření

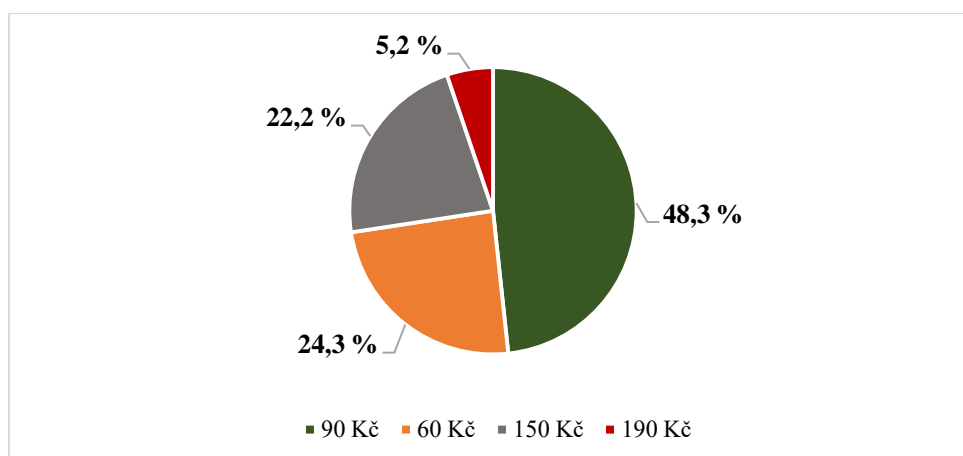

Otázka č. 12: O kolik si můžete snížit daňový základ na doplňkovém penzijním spoření?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníkového šetření

Graf 25 znázorňuje podíl odpovědí na otázku týkající se minimální výše státního příspěvku na doplňkovém penzijním spoření, který je z důvodu motivace k účasti poskytován až při měsíčním vkladu 300 Kč, a to ve výši 90 Kč. Necelá polovina všech dotazovaných, tj. 157 osob (48,3 %) odpovědělo na tuto otázku zcela správně. Dále 79 (tj. 24,3 %) dotazovaných se domnívá, že je státní podpora poskytována ve výši 60 Kč a 70 respondentů (tj. 22,2 %) zvolilo odpověď 150 Kč. Nejméně respondentů, a to 17 (tj. 5,2 %) si myslí, že stát na penzijní spoření přispívá štedrých 190 Kč.

Graf 25: Znalost minimální výše státní podpory u doplňkového penzijního spoření

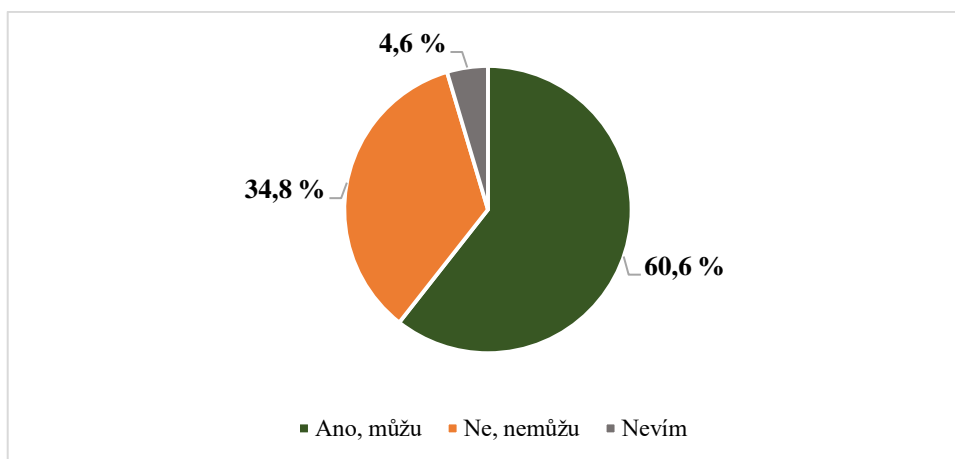

Otázka č. 13: Jaká je minimální výše státní podpory u doplňkového penzijního spoření při měsíčním vkladu 300 Kč?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníkového šetření

Navzdory tomu, že penzijní připojištění v současné době stále existuje, uzavřít smlouvu o něm bylo možné pouze do konce listopadu roku 2012. To nahradilo již několikrát zmíněné doplňkové penzijní spoření. Z toho důvodu jsem se prostřednictvím následující otázky zaměřila na informovanost respondentů Olomouckého kraje o tom, zda mohou v současné době stále uzavřít smlouvu o penzijním připojištění. Jak vyplývá z níže uvedeného *Grafu 26*, převážná většina, a to 197 osob (tj. 60,6 %) se domnívá, že smlouvu o penzijním připojištění mohou stále uzavřít. Správnou odpověď zvolilo 113 (tj. 34,8 %) dotazovaných a 15 (tj. 4,6 %) respondentů na tuto otázku neznalo odpověď.

Graf 26: Informovanost o penzijním připojištění

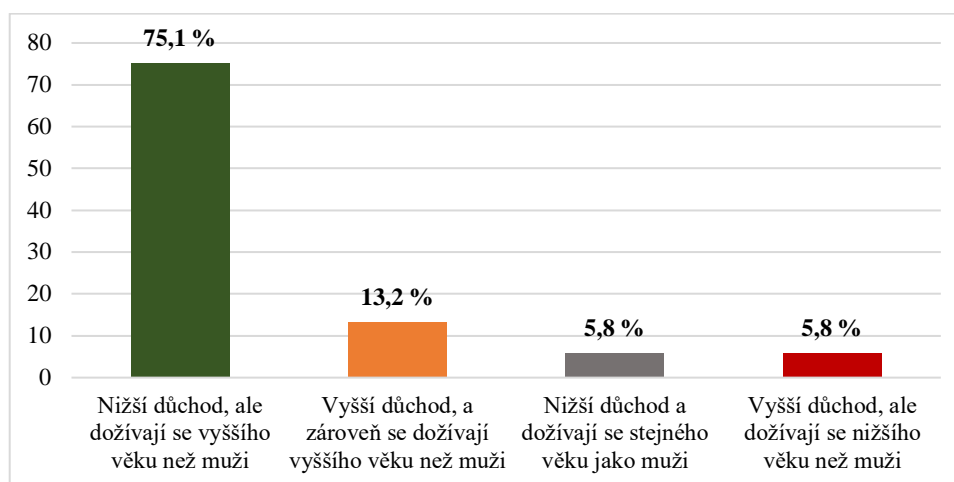

Otázka č. 14: Můžete v současné době uzavřít smlouvu o penzijním připojištění?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníkového šetření

Na základě prozkoumání statistických údajů, které každoročně vydává Český statistický úřad lze říci, že ženy oproti mužům pobírají daleko nižší starobní důchod, v závislosti na počtu vychovaných dětí odchází do starobního důchodu dříve a dožívají se zpravidla daleko vyššího věku. Z toho důvodu jsem prostřednictvím otázky č. 15 chtěla zjistit míru povědomí občanů Olomouckého kraje o této genderové problematice. Respondenti měli na výběr ze čtyř možných odpovědí, přičemž opět pouze jedna byla tou správnou. Převážná většina, a to 244 (tj. 75,1 %) respondentů kraje odpovědělo zcela správně. Celkem 43 (tj. 13,2 %) ze všech dotazovaných se domnívá, že ženy pobírají oproti mužům vyšší důchod, a zároveň se dožívají vyššího věku než muži. Jak znázorňuje *Graf 27*, po 19 respondentech (tj. 5,8 %) zvolilo možnosti, že ženy pobírají daleko nižší důchod než muži a současně se dožívají stejného věku, a že ženy pobírají vyšší starobní důchod, ale dožívají se daleko nižšího věku než muži.

Graf 27: Povědomí o výši starobního důchodu a doby dožití žen oproti mužům

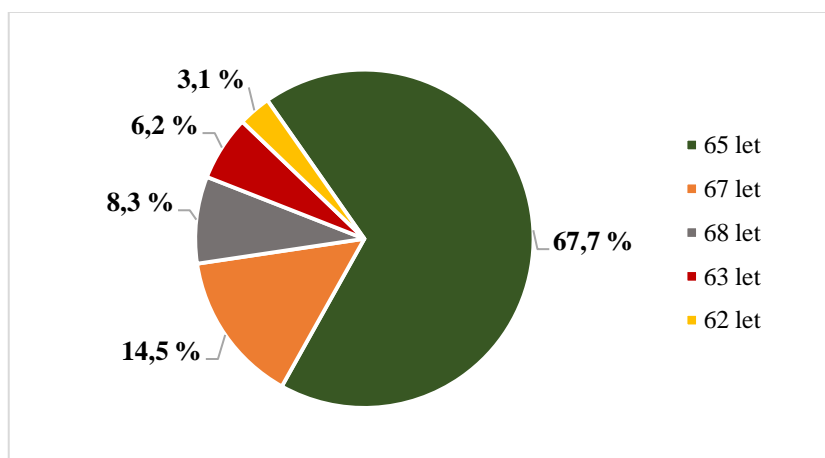

Otázka č. 15: Jaký starobní důchod pobírají ženy oproti mužům?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníkového šetření

Přestože byla respondentům otázka týkající se důchodového věku již jednou položena, v souvislosti s předchozí genderovou problematikou jsem chtěla zjistit míru povědomí občanů kraje v oblasti sjednocení důchodového věku a současně, zda si uvědomí provázanost s již položenou otázkou č. 8. Lidem narozených po roce 1971 se důchodový věk, bez ohledu na pohlaví, sjednotí na 65 let. Tyto ročníky začnou odcházet do starobního důchodu po roce 2035. Jak lze vidět v *Grafu 28*, většina občanů kraje (tj. 67,7 %) si je vědoma, že lidé narození po roce 1971 budou odcházet do starobní penze až v 65 letech. Ostatní respondenti tuto otázku zodpověděli chybně a jedna osoba využila možnosti jiná, kdy uvedla, že pro tyto ročníky se sjednotí důchodový věk na 51 let.

Graf 28: Povědomí o důchodovém věku osob narozených po roce 1971

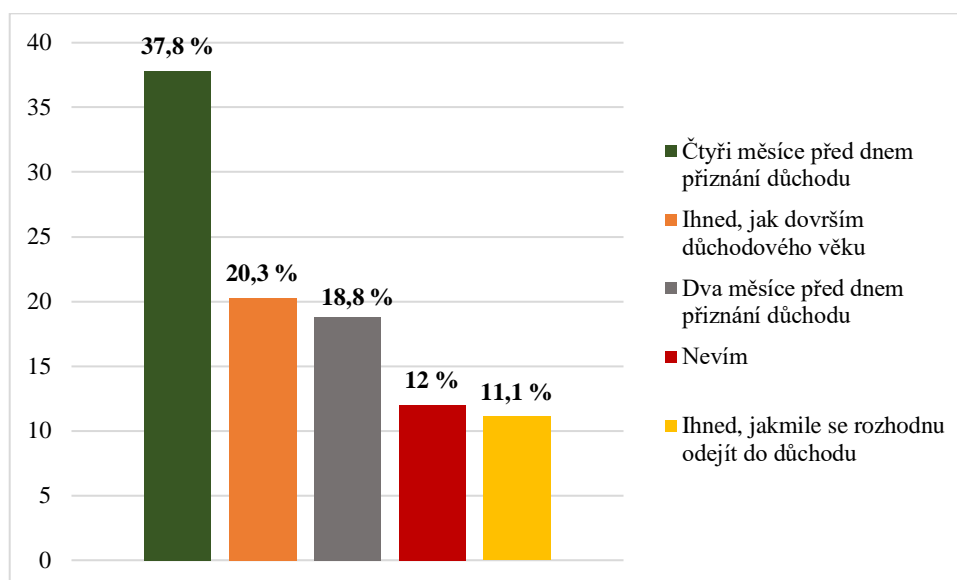

Otázka č. 16: Důchodový věk se pro všechny osoby narozené po roce 1971 sjednotí na:

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníkového šetření

Za účelem lepšího porozumění výsledků dotazníkového šetření je poslední otázkou druhé oblasti otázka č. 18, nikoliv otázka č. 17. Následující *Graf 29* znázorňuje podíl odpovědí na otázku, kdy nejdříve lze zažádat o starobní důchod. Ač se jedná o otázku, u které se očekává, že ji budou znát převážně osoby, kterých se žádost o starobní důchod bude v nejbližší době týkat, ve většině případů ji správně zodpověděli právě studenti a mladší ročníky. Při splnění zákonem stanovených podmínek může jedinec zažádat o starobní důchod nejdříve čtyři měsíce před dnem přiznání starobního důchodu. Tuto možnost správně zvolilo 123 (tj. 37,8 %) respondentů. Za zmínku současně stojí, že celkem 66 (tj. 20,3 %) dotazovaných se domnívá, že o důchod může zažádat ihned v okamžiku dosažení důchodového věku. Rozložení zbývajících odpovědí na tuto otázku naleznete v níže uvedeném grafu.

Graf 29: Informovanost o podání žádosti o starobní důchod

Otázka č. 18: Kdy nejdříve můžete zažádat o starobní důchod?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníkového šetření

6.3.3. Postoje a zkušenosti občanů Olomouckého kraje

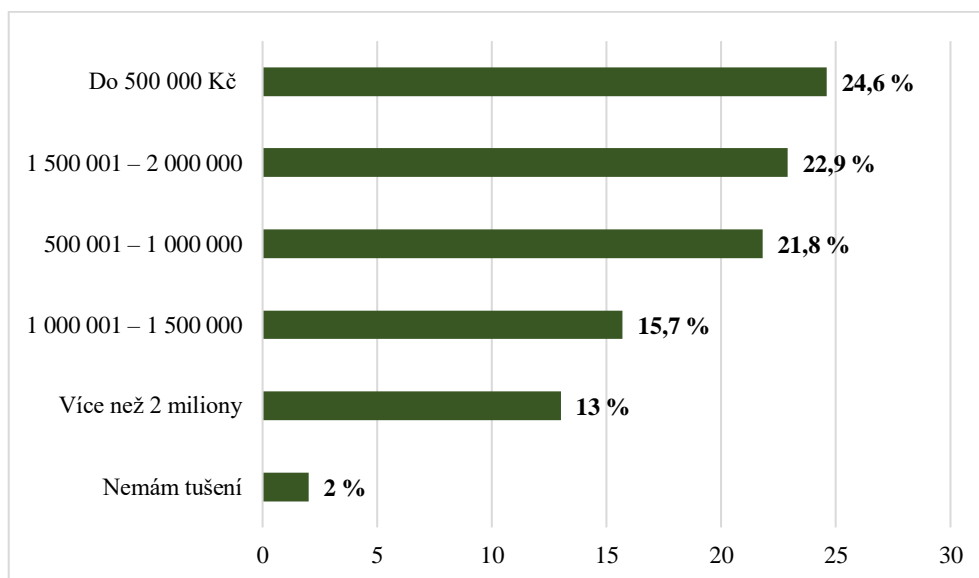
Poslední oblast výsledků dotazníkového šetření tvoří otázky, které jsou zaměřené na postoje občanů Olomouckého kraje ke spoření si na penzi a na jejich zkušenosti s konkrétními způsoby finančního zabezpečení.

Na základě otázky č. 17 jsem chtěla prozkoumat, zda mají občané kraje představu o tom, kolik peněz je třeba za život naspořit, aby se dokázali na stáří dostatečně finančně

zajistit. Poprvé se tak jednalo o tzv. otevřenou otázku, kdy respondenti neměli na výběr z žádné možnosti, a tudíž museli odpověď napsat dle svého názoru a uvážení. Pro potřeby zpracování této otázky byli vynecháni respondenti s vulgárními a číselně nespécifikovanými odpověďmi (tedy odpovědi typu *dost*, *hodně*, *moc*). Při vyhodnocení jsem tak pracovala pouze s 293 relevantními odpověďmi, které jsou pro lepší přehlednost rozčleněné do pěti kategorií v intervalech po 500 000 Kč.

Šest respondentů (tj. 2 %) nemá vůbec ponětí, kolik by si za život měli na stáří naspořit. Nejvíce dotazovaných občanů (72, tj. 24,6 %) se domnívá, že ke starobnímu důchodu postačí mít naspořeno do 500 000 Kč. Druhou nejvíce zastoupenou skupinou byli respondenti (67, tj. 22,9 %), kteří si myslí, že by měl jedinec do starobní penze odcházet s úsporami v hodnotě 1 500 001 – 2 000 000 Kč. Jak již bylo zmíněno v teoretické části práce, přesněji v *subkapitole 4.2.1.*, optimální je mít naspořeno 2 miliony korun. V dnešní době však lidé zvládnou naspořit nanejvýš pětinu z této částky. Dále se 64 (tj. 21,8 %) dotazovaných shodlo na úsporách v intervalu 500 001 – 1 000 000 Kč, 46 (tj. 15,7 %) respondentů si myslí, že je třeba naspořit 1 000 001 – 1 500 000 Kč a 38 osob (tj. 13 %) zvolilo úspory ve výši více než 2 miliony korun.

Graf 34: *Povědomí o celkových úsporách na stáří*

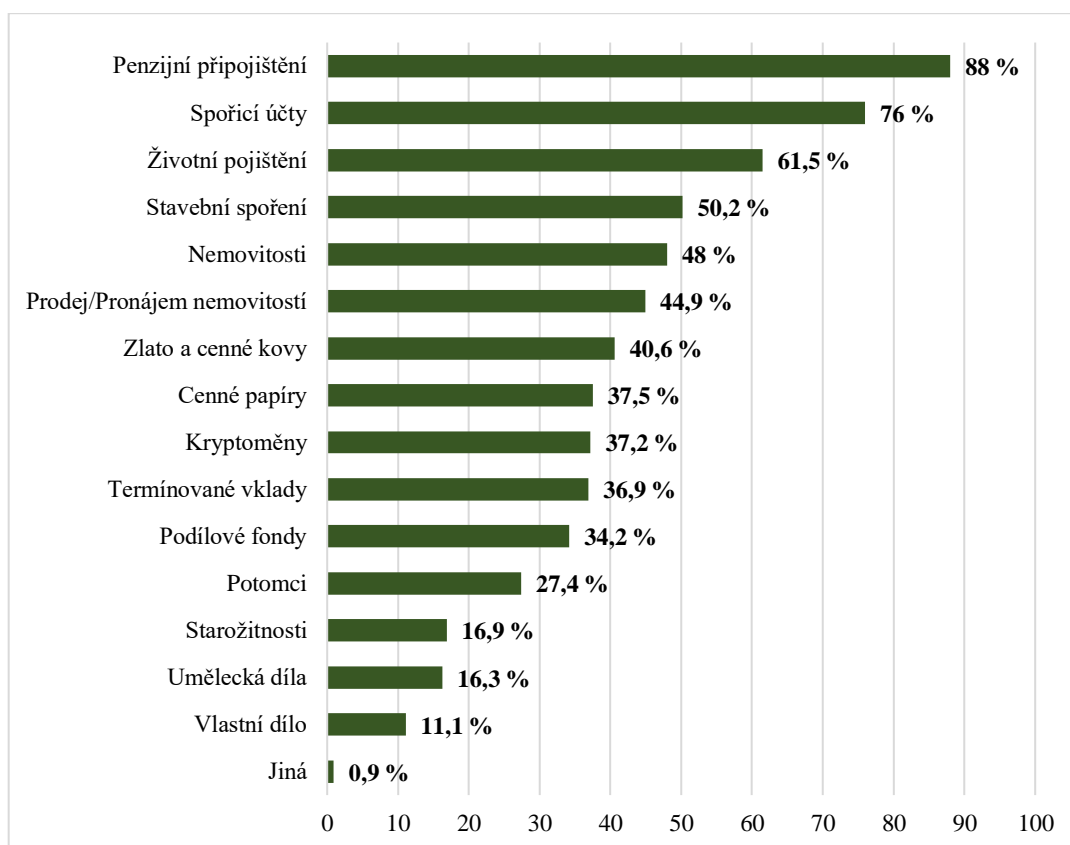

Otázka č. 17: *Kolik peněz je podle Vás potřeba za život celkem naspořit k zajištění spokojeného stáří?*

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníkového šetření

Hlavním cílem následující otázky bylo zjistit míru povědomí občanů Olomouckého kraje o dalších možnostech finančního zajištění se na stáří. Respondenti měli na výběr z celkem 16 možných způsobů, včetně možnosti jiná. Jak demonstruje níže uvedený *Graf 30*, nejvíce dotazovaných (286, tj. 88 %) zná jako další formu zajištění penzijní připojištění, dále pak spořicí účty (247, tj. 76 %) a životní pojištění (200, tj. 61,5 %). Polovina ze všech dotazovaných (163, tj. 50,2 %) zvolila jako další možnost stavební spoření a necelá polovina respondentů (156, tj. 48 %) vybrala jako vhodný způsob finančního zabezpečení investice do nemovitostí. Tři osoby (tj. 0,9 %) využily možnosti jiná a uvedly jako další způsob zajištění se na stáří investice do vlastního zdraví, investice do údržby vlastní nemovitosti a včasné zajištění místa na hřbitově.

Graf 30: Znalost vybraných způsobů finančního zajištění na stáří

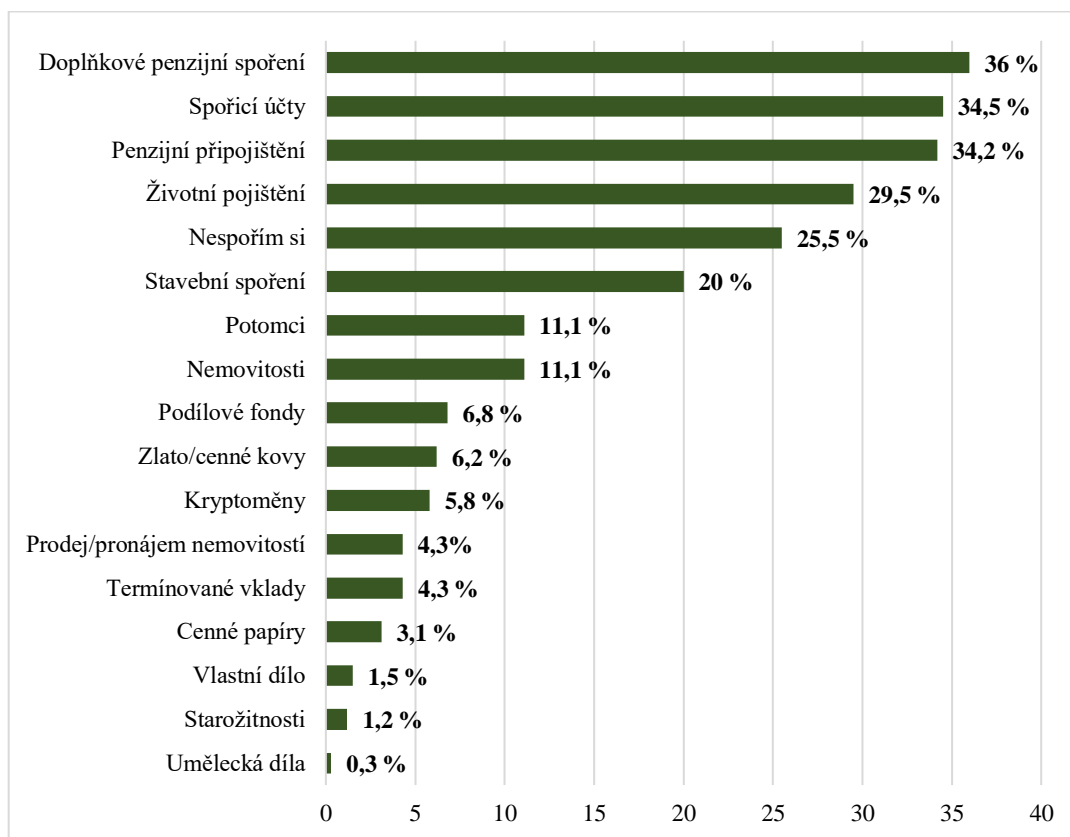
Otázka č. 19: Jaké další možnosti zajištění na stáří znáte?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníkového šetření

V návaznosti na předchozí otázku jsem se občanů Olomouckého kraje zeptala, jakým konkrétním způsobem se na stáří zajišťují. Pro potřeby této otázky nebyly ze vzorku respondentů vynecháni starobní důchodci, neboť i oni se mohou stále určitými

způsoby ve stáří zajišťovat. Respondenti měli na výběr z 18 možných odpovědí, včetně možnosti jiná. Jak znázorňuje *Graf 31*, nejvíce respondentů (117, tj. 36 %) si spoří prostřednictvím doplňkového penzijního spoření. Dalšími nejvíce využívanými způsoby jsou spořicí účty (112 respondentů, tj. 34,5 %), penzijní připojištění (111 respondentů, tj. 34,2 %) a životní pojištění (96 respondentů, tj. 29,5 %). Čtvrtina ze všech dotazovaných občanů Olomouckého kraje si na stáří nespoří, a ani žádným jiným způsobem se prozatím nezajišťuje, což může být způsobeno hned několika možnými faktory. O tom však více v otázce č. 22. V níže uvedeném grafu lze vidět rozložení zbyvajících odpovědí na tuto otázku.

Graf 31: Způsoby finančního zabezpečení respondentů Olomouckého kraje

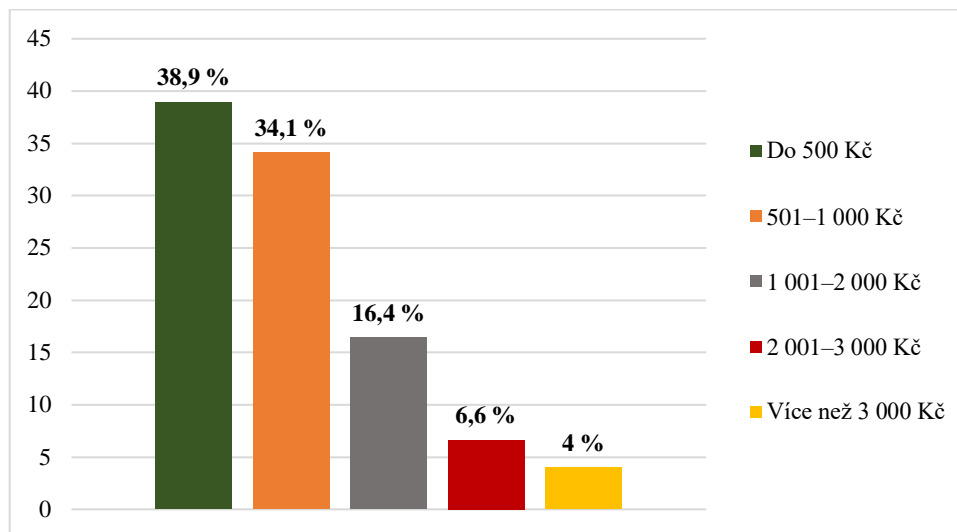
Otázka č. 20: Jakým způsobem se zajišťujete na stáří?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníkového šetření

Otázka č. 21 byla určena pouze těm respondentům, kteří si na stáří pravidelně spoří. Aby nedošlo ke zbytečnému zkreslení výsledků, byly vynecháni starobní důchodci, neboť pro účely zpracování této otázky je třeba znát měsíční výši spoření osob mladších 65 let. Jak lze vyčíst z *Grafu 32*, celkem 94 (tj. 38,9 %) respondentů si měsíčně spoří do 500 Kč. Částku v rozmezí 501–1 000 Kč si na stáří pravidelně odkládá 81 jedinců

(tj. 34,1 %) a nejméně ze všech dotazovaných, a to 11 osob (tj. 4 %) si na stáří měsíčně spoří více než 3 000 Kč.

Graf 32: Výše spoření respondentů

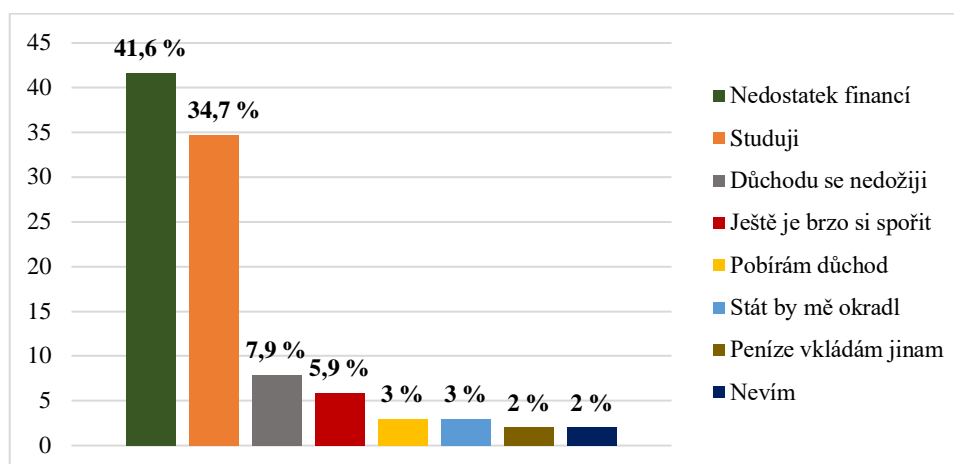

Otázka č. 21: V případě, že si na důchod spoříte, kolik to činí měsíčně?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníkového šetření

Následující otázka č. 22 byla určena respondentům, kteří v otázce č. 20 uvedli, že si na stáří nespoří, ani se žádným jiným způsobem nezajišťují. V tomto případě se jednalo o druhou otevřenou otázku, prostřednictvím které jsem zjišťovala, z jakého důvodu si občané Olomouckého kraje na stáří prozatím nespoří. Pro potřeby zpracování této otázky byly vynechány vulgární a nesmyslné odpovědi. Nejčastějším důvodem, proč si lidé v Olomouckém kraji nespoří, je nedostatek financí. Tento důvod uvedlo v souhrnu 42 (tj. 41,6 %) dotazovaných jedinců. Druhým nejčastějším důvodem bylo studium. Respondenti často uváděli, že momentálně studují na vysoké škole, a tudíž nemají pravidelný měsíční příjem, ze kterého by se mohli jakkoliv zajišťovat. Většina těchto respondentů je však přesvědčena, že se zahájením ekonomicky aktivního života si začne na stáří pravidelně spořit. Dále 8 jedinců (tj. 7,9 %) se obává, že s neustále prodlužujícím se důchodovým věkem se starobní penze vůbec nedožijí. Ve většině případů se jednalo o muže a ženy ve věkových kategoriích 21–30 let a 31–40 let. Celkem 6 respondentů (tj. 5,9 %), především ve věkové kategorii 21–30 let, uvedlo jako hlavní důvod nízký věk. Rozložení ostatních odpovědí lze vidět v níže uvedeném *Grafu 33*.

Graf 33: Hlavní důvody nespořeni si na stáří

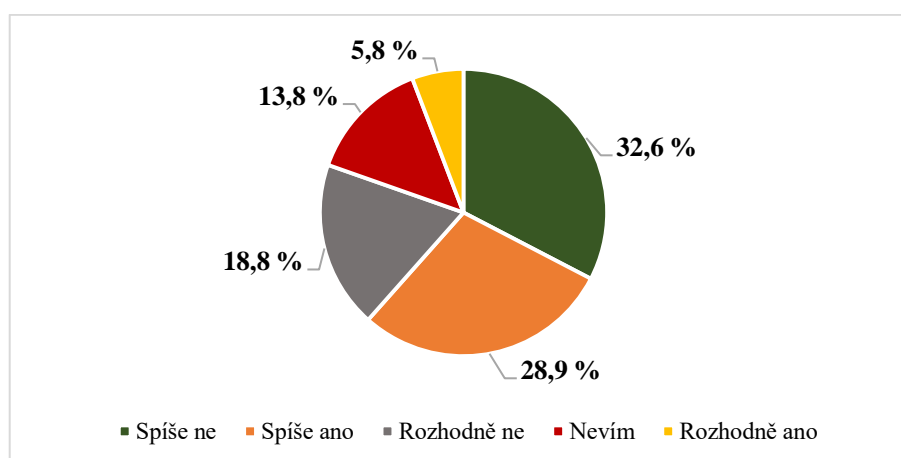

Otázka č. 22: V případě, že si na důchod ještě nespoříte, tak z jakého důvodu?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníkového šetření

Graf 34 znázorňuje podíl odpovědí na otázku, zda mají občané Olomouckého kraje dostatek informací k tomu, jak se na penzi finančně zabezpečit. K tomuto vyjádření byla využita tzv. Likertova škála, která zkoumá postoj respondenta k určité oblasti. Na předposlední otázku dotazníkového šetření odpovědělo 106 (tj. 32,6 %) respondentů, že spíše nemá dostatek informací. Dále 94 (tj. 28,9 %) respondentů zvolilo, že spíše ano a 61 osob (tj. 18,8 %) je přesvědčeno, že rozhodně nemá dostatek informací k tomu, jak se na penzi dostatečně zajistit. Pouze 19 (tj. 5,8 %) jedinců ze všech dotazovaných si myslí, že má dostatek informací.

Graf 34: Informovanost respondentů k finančnímu zajištění se na stáří

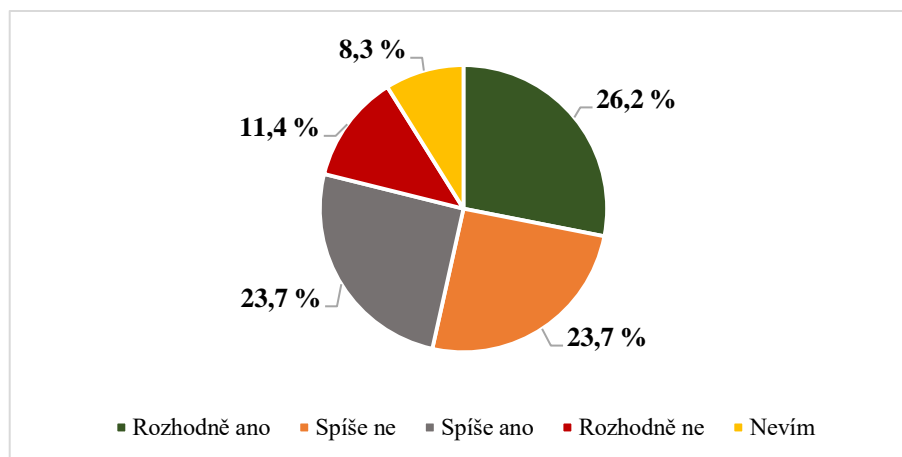

Otázka č. 23: Myslíte si, že máte dostatek informací k tomu, jak se na penzi finančně zajistit?

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníkového šetření

Nákaza koronavirového onemocnění COVID-19 stála, včetně zvýšené úmrtnosti i za značnými ekonomickými důsledky, které jistým způsobem ovlivnily chod téměř každé domácnosti. Z toho důvodu byla poslední otázka dotazníkového šetření zaměřena na to, zda koronavirová pandemie ovlivnila postoje občanů Olomouckého kraje k finančnímu zajištění se na penzi, popř. jakým způsobem je ovlivnila. Celkem 88 dotazovaných (tj. 26,2 %) uvedlo, že je pandemie rozhodně přiměla přemýšlet o tom, jak se na stáří dostatečně finančně zajistit. 77 respondentů (tj. 23,7 %) se domnívá, že je pandemie spíše neovlivnila a taktéž 77 respondentů, že je pandemie spíše ovlivnila. Dále 37 jedinců (tj. 11,4 %) je přesvědčeno, že pandemií nebyly ovlivněny jejich postoje k zajištění se na stáří a 27 respondentů (tj. 8,3 %) k této problematice zaujímá neutrální postoj, viz *Graf 35*. V rámci otázky č. 24 jsem se respondentů kraje současně zeptala na to, jakým konkrétním způsobem je koronavirová pandemie ovlivnila. Této možnosti využilo celkem 22 dotazovaných. Ve většině případů respondenti uvedli, že je třeba začít spořit na penzi co nejdříve, jelikož není jisté, co vše se může v budoucnu stát.

Graf 35: *Vliv koronavirové pandemie na finanční zajištění respondentů*

Otázka č. 24: *Myslíte si, že Vás koronavirová pandemie přinutila jinak přemýšlet o tom, jak se dostatečně zabezpečit na stáří?*

Zdroj: Vlastní zpracování na základě dat z dotazníkového šetření

6.4. Diskuze

Cílem mé bakalářské práce bylo analyzovat úroveň znalostí občanů Olomouckého kraje v oblasti důchodového zabezpečení České republiky a jejich informovanost o možnostech finančního zabezpečení se na penzi. Na základě informací, které jsem získala prostřednictvím dotazníkového šetření, bylo možné v této části práce provést

vyhodnocení jednotlivých výzkumných otázek. Polostrukturovaný dotazník obsahoval v souhrnu 30 otázek, jenž byly pro potřeby zpracování rozčleněné do tří oblastí. První oblast tvořily identifikační otázky, které sloužily pro lepší začlenění respondentů do výzkumu bakalářské práce. Dotazník vyplnilo celkem 325 respondentů, z toho 214 žen a 111 mužů. Nejvíce zastoupenými věkovými skupinami byly kategorie 21–30 let (tj. 103 osob) a 31–40 let (tj. 93 osob), což se dá vysvětlit šířením dotazníku na sociálních sítích, a to převážně mezi těmito věkovými kategoriemi. Celkem 83 respondentů má nejvyšší dosažené vzdělání středoškolské zakončené maturitní zkouškou a nejvíce dotazovaných jedinců (tj. 131 osob) má trvalé bydliště v okrese Prostějov. Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 159 respondentů se statusem zaměstnaný a nejvíce dotazovaných pobírá měsíční příjem v rozmezí 22 000–25 999 Kč, viz *subkapitola 6.3.1.*

HVO – Do jaké míry jsou občané Olomouckého kraje informováni o fungování systému důchodového zabezpečení České republiky a možnostech finančního zabezpečení?

Druhou oblast analýzy výsledků dotazníkového šetření tvořily otázky č. 1-16 a otázky č. 18 a 19. Jednalo se o vědomostní otázky, které byly zaměřeny na informovanost občanů Olomouckého kraje v oblasti důchodového zabezpečení a způsobů finančního zajištění se na penzi. U těchto otázek měli respondenti vždy na výběr z několika možných odpovědí, přičemž pouze jedna byla tou správnou, tedy až na výjimku u otázky č. 10. V tomto případě mohli respondenti zvolit až pět správných odpovědí.

První vědomostní otázka byla zaměřena na pojem starobní důchod, kterou správně zodpovědělo 73,5 % respondentů Olomouckého kraje. To na začátek představovalo vcelku uspokojivý výsledek. Prostřednictvím následujících dvou otázek jsem chtěla zjistit míru povědomí respondentů o výši průměrného starobního důchodu a výši minimálního starobního důchodu. Znalost průměrného starobního důchodu byla potvrzena pouze u 37,5 % respondentů a znalost minimálního starobního důchodu byla potvrzena pouze u 33,2 % jedinců. Většina dotazovaných respondentů se domnívá, že výše průměrného starobního důchodu je daleko nižší. V případě minimálního starobního důchodu si převážná část respondentů myslí, že činí daleko více, než bylo pro rok 2021 zákonem stanovené minimum 4 320 Kč. To, že povědomí o výši důchodů bylo velmi nízké

převážně u jedinců ve věku 21–40 let přisuzují skutečnosti, že se z důvodu nízkého věku o problematiku důchodového zabezpečení protazím nezajímají.

Na základě následujících tří teoretických otázek jsem se zaměřila na znalost respondentů v oblasti pilířů důchodového systému České republiky. Předpokládala jsem, že informovanost občanů Olomouckého kraje v rámci těchto otázek nebude nikterak vysoká, což se částečně i potvrdilo. Počet aktivních pilířů správně zodpovědělo 64,6 % respondentů a znalost prvního pilíře byla potvrzena celkem u 66,2 % dotazovaných. V těchto případech se tak jedná o celkem přijatelný výsledek. Nicméně na otázku týkající se zrušení II. pilíře v roce 2016 odpovědělo správně pouze 44,9 % ze všech dotazovaných jedinců. To, že o zrušení II. pilíře nejvíce věděly věkové kategorie 41–50 let a 50–60 let přisuzují skutečnosti, že věnují důchodové problematice dostatečnou pozornost. Z toho však vyplývá, že občané Olomouckého kraje nemají příliš velké povědomí o struktuře důchodového systému. To potvrzuje i výzkum bakalářské práce J. Šrámkové z roku 2019, která psala obdobnou práci, avšak zaměřenou na celkové obyvatelstvo České republiky. V její práci byly položeny stejné otázky týkající se struktury důchodového systému a znalost obyvatelstva České republiky byla následující – počet aktivních pilířů správně zodpovědělo 53 % respondentů, povědomí o I. pilíři mělo 45,7 % dotazovaných jedinců a zrušení II. pilíře v roce 2016 správně zvolilo 38 % respondentů (Šrámková, 2019).

Na otázku týkající se konstrukce důchodů poskytovaných na území České republiky správně odpovědělo 39,4 % respondentů. Necelá polovina dotazovaných se domnívá, že se důchody skládají z počtu odpracovaných let a povinné doby pojištění. Tuto neznalost příkládám tomu, že občané kraje nemají ponětí, že na základě výdělečné činnosti dochází k povinným odvodům na důchodové pojištění, popř. se nezajímají, na co jsou jejich pravidelné odvody z hrubé mzdy určeny. V souvislosti na to byla respondentům položena otázka týkající se důchodového věku a potřebné doby pojištění, jenž jsou nezbytné k odchodu do starobního důchodu. Správně odpovědělo 62,5 % respondentů. Odpověď týkající se důchodového věku může být značně zkreslená, neboť v současné době stále neplatí jednotný důchodový věk pro obě pohlaví. Nicméně potřebná doba pojištění od roku 2019 činí 35 let.

Cílem další vědomostní otázky bylo ověřit znalost občanů kraje týkající se pojmu náhradní doby pojištění. Správnou odpověď zvolilo 71,4 %, což představovalo další uspokojivý výsledek. Na základě otázky č. 10 jsem chtěla zjistit míru povědomí občanů

o nevýhodách předčasného důchodu. Pro potřeby vyhodnocení této otázky bylo určeno pět hlavních nevýhod předčasného důchodu – trvalé krácení měsíčního důchodu, snížení potřebné doby pojištění, omezení výdělečné činnosti, nemožnost zpětného požádání o předčasný důchod a nemožnost přiznání řádného starobního důchodu. Z toho důvodu mohli respondenti vybrat až pět správných odpovědí. Trvalé krácení měsíčního důchodu správně zvolilo 73,2 % respondentů, což jsem i předpokládala. U ostatních nevýhod byla míra znalosti již pod hranicí 50 %. Omezení výdělečné činnosti zvolilo 46,8 %, nemožnost přiznání řádného starobního důchodu 45,2 %, snížení potřebné doby pojištění 40,6 % a nemožnost zpětného požádání o předčasný důchod uvedlo 28,9 % ze všech dotazovaných. Neúspěšnost ve zbylých odpovědích přisuzuji opět neinformovanosti v oblasti důchodového zabezpečení a nízkému věku respondentů, kterých se starobní důchod, popř. předčasný důchod ještě dlouho týkat nebude.

Jedenáctou otázkou, která byla zaměřena na pojem doplňkové penzijní spoření, správně zodpovědělo 76,9 % dotazovaných jedinců. Ostatní odpovědi byly rozděleny mezi definice termínovaného vkladu a stavebního spoření. V tomto případě mohlo respondenty Olomouckého kraje zčásti podobné znění definice termínovaného vkladu a doplňkového penzijního spoření. Doplňkové penzijní spoření, na rozdíl od termínovaného vkladu, negarantuje nezáporné zhodnocení vložených finančních prostředků. I přesto výsledek této otázky ukazuje dostatečnou znalost respondentů ohledně definic finančních produktů a současně se tak jedná o nejlépe zodpovězenou otázku v rámci dotazníkového šetření.

V návaznosti na předchozí otázku jsem se respondentů kraje zeptala, o kolik korun si lze snížit základ daně na penzijním spoření. Znalost této otázky byla potvrzena pouze u 40,3 % dotazovaných jedinců. Celkem 29,5 % ze všech dotazovaných uvedlo, že si lze od základu daně odečíst 12 000 Kč ročně a na dani z příjmů uspořit maximálně 1 800 Kč ročně. Neznalost této otázky přikládám skutečnosti, že do konce roku 2017 bylo možné snížit základ daně maximálně o 12 000 Kč ročně. Respondenti si tak nemuseli uvědomit změnu, která platí nově od roku 2017. V rámci penzijního spoření byly občanům kraje položeny následující dvě otázky. Znalost minimální výše státní podpory při měsíčním vkladu 300 Kč byla potvrzena pouze 48,3 %, což nepředstavuje nikterak uspokojivý výsledek. Ještě horší výsledek byl zaznamenán u otázky, zda v současné době lze uzavřít penzijní připojištění. Správnou odpověď, že v současné době uzavřít penzijní připojištění

již nelze, zvolilo pouze 34,8 % respondentů. Na základě výsledků těchto otázek lze usoudit, že informovanost občanů Olomouckého kraje v oblasti penzijního spoření je nedostačující.

Prostřednictvím patnácté otázky jsem zjišťovala míru povědomí občanů v oblasti genderové nerovnosti při poskytování důchodů a doby dožití. Správnou odpověď, že ženy oproti mužům pobírají daleko nižší důchod, ale dožívají se vyššího věku, označilo 75,1 % respondentů. Můj předpoklad vysoké úspěšnosti u této otázky byl potvrzen. V návaznosti na genderovou problematiku a důchodový věk byla respondentům položena následující otázka, která byla zaměřena na sjednocení důchodového věku u osob narozených po roce 1971. Přestože byla otázka týkající se důchodového věku již položena, zajímalo mě, zda si propojení těchto dvou otázek respondenti kraje uvědomí, či nikoliv. Správnou odpověď označilo celkem 67,7 % dotazovaných. Ačkoliv jsem očekávala daleko vyšší úspěšnost, je výsledek otázky č. 16 uspokojivý. U otázky č. 8 týkající se důchodového věku a potřebné doby pojištění byla zaznamenána úspěšnost 62,5 %, tudíž s největší pravděpodobností byla provázanost těchto dvou otázek vnímána.

Na základě poslední znalostní otázky jsem se občanů Olomouckého kraje zeptala, kdy nejdříve mohou podat žádost o starobní důchod. Správnou odpověď označilo pouze 37,8 % respondentů, a to převážně ve věkových kategoriích 41–50 a 51–60. Je tak pravděpodobné, že se o starobní důchod budou zajímat ročníky, kterých se odchod do penze bude zanedlouho týkat, než ročníky, jenž nedávno vstoupily na trh práce.

Poslední otázkou, nezbytnou pro vyhodnocení hlavní výzkumné otázky, byla otázka týkající se znalosti ostatních způsobů finančního zajištění se na penzi. Nejvíce dotazovaných zvolilo tradiční formy spoření. Vyjma již zmíněného doplňkového penzijního spoření, znala převážná většina občanů (tj. 88 %) jako další možnost zajištění penzijní připojištění, dále pak spořicí účty (tj. 76 %), životní pojištění (tj. 61,5 %) a polovina ze všech dotazovaných uvedla stavební spoření. Již menší počet jedinců znal investice do nemovitostí, prodej/pronájem nemovitostí a investice do zlata a cenných kovů, cenných papírů, kryptoměn a spoření prostřednictvím termínovaných vkladů. Nejméně respondentů znalo investice do uměleckých děl, starožitností a tvorbu vlastního díla.

Celková úspěšnost respondentů Olomouckého kraje dosáhla 52,8 %. Informovanost občanů kraje v oblasti důchodového zabezpečení a možnostech finančního zabezpečení na stáří není příliš vysoká. Nejlepších výsledků dosáhli respondenti u otázek č. 1, 9, 10, 11 a 15 (např. otázka č. 1 – „*Co je to starobní důchod?*“, otázka č. 15 – „*Jaký starobní důchod pobírají ženy oproti mužům?*“). Dobrých výsledků bylo současně dosaženo u otázek č. 4, 5, 8 a 16. V těchto případech byla úspěšnost vyšší než 50 % (např. otázka č. 4 – „*Kolik penzijních pilířů je v současné době aktivních?*“). Naopak nejhorší výsledky byly zaznamenány u otázek č. 3 a 14, které se týkaly minimální výše starobního důchodu a možnosti uzavření penzijního připojištění. Výsledky jednotlivých otázek, jenž byly zaměřené na informovanost v oblasti důchodového zabezpečení a možnostech finančního zajištění lze shrnout tím, že obyvatelé Olomouckého kraje prokázali dostačující znalosti a informace v obecně známých oblastech, se kterými se mohou velmi často setkávat, případně v oblastech, které lze z logiky věci snadno odvodit. Oproti tomu v otázkách odbornější povahy byly zaznamenány výsledky občanů Olomouckého kraje průměrné až podprůměrné.

Co se týče znalostí ostatních způsobů finančního zabezpečení se na penzi, očekávala jsem, že občané kraje budou znát převážně tradiční formy spoření. Tento předpoklad se ukázal být zcela správný. Nejvíce respondentů znalo penzijní připojištění, spořicí účty, životní pojištění a stavební spoření. Již méně jedinců znalo investice do nemovitostí, prodej/pronájem nemovitostí či investice do zlata a cenných kovů. Nejméně občanů kraje mělo povědomí o investicích do uměleckých děl, starožitností a tvorbě vlastního díla.

VVO1 – *Jaké je povědomí občanů Olomouckého kraje o celkových úsporách na stáří?*

Předpokládala jsem, že občané Olomouckého kraje nebudou dostatečně informovaní o tom, kolik finančních prostředků je třeba za život naspořit, aby se na stáří dostatečně zajistili. Nejvíce respondentů (tj. 24,6 %) se domnívá, že je třeba mít ke svému starobnímu důchodu naspořeno do 500 000 Kč. Správnou odpověď, že je třeba naspořit 1 500 001–2 000 000 Kč zvolilo pouze 22,9 % dotazovaných Olomouckého kraje. Tudíž předpoklad nedostatečné informovanosti se i v tomto případě ukázal být zcela správný.

VVO2 – *Jakým způsobem se občané Olomouckého kraje zajišťují na stáří?*

Dílčím cílem výzkumu mé bakalářské práce bylo zjistit, jakým způsobem se občané Olomouckého kraje zajišťují na stáří. Očekávala jsem, že nejvíce respondentů bude využívat základní formy spoření. Pokud budeme brát v potaz pouze ty respondenty, kteří si na penzi pravidelně spoří, tento předpoklad se mi potvrdil. Jak vyplývá z otázky č. 20, nejvíce respondentů (tj. 36 %) se zajišťuje prostřednictvím doplňkového penzijního spoření. Celkem 34,5 % si stále spoří skrze původní penzijní připojištění, 34,2 % využívá spořicí účty a 29,5 % ze všech dotazovaných využívá ke svému zajištění životní pojištění. Dále stavební spoření uvedlo 20 % respondentů, do nemovitostí investuje 11,1 % respondentů a 11,1 % ze všech dotazovaných se zajišťuje prostřednictvím investic do potomků. Ačkoliv v současné době založení vlastní rodiny ztrácí poněkud na významu, z důvodu nepříznivého demografického vývoje je třeba investicím do potomků přikládat značnou důležitost.

Již v menším zastoupení se respondenti Olomouckého kraje na stáří zabezpečují prostřednictvím investic do podílových fondů (tj. 6,8 %), investic do zlata a cenných kovů (tj. 6,2 %), investic do kryptoměn (tj. 5,8 %), prodejem či pronájmem vlastní nemovitosti (tj. 4,3 %), termínovaných vkladů (tj. 4,3 %) a investic do cenných papírů (tj. 3,1 %). Nejméně jedinců se zajišťuje tvorbou vlastního díla (tj. 1,5 %), investicí do starožitností (tj. 1,2 %) a jediný respondent investuje do uměleckých děl (tj. 0,3 %).

Celkem 38,9 % dotazovaných, kteří si pravidelně spoří, si na stáří měsíčně odkládají do 500 Kč a 34,1 % jedinců spoří v rozmezí 501-1 000 Kč měsíčně.

VVO3 – *Z jakého důvodu se občané Olomouckého kraje nezajišťují na stáří?*

Při vyhodnocení otázky č. 20 (*Jakým způsobem se zajišťujete na stáří?*) bylo zjištěno, že si na penzi nespoří, ani se žádným jiným způsobem nezajišťuje 25,5 % respondentů Olomouckého kraje. Očekávala jsem, že nejčastějšími důvody bude nedostatek financí. Tento předpoklad byl opět správný. Jak vyplývá z otázky č. 22 (*V případě, že si na důchod ještě nespoříte, tak z jakého důvodu?*), hlavním důvodem nespoření si na stáří je nedostatek finančních prostředků. Tento důvod uvedlo celkem 41,6 % respondentů. Druhým nejčastěji uváděným důvodem bylo studium. 34,7 % respondentů odpovědělo, že momentálně studuje na vysoké škole, a tudíž nedisponuje

pravidelným měsíčním příjmem, ze kterého by se mohli na stáří zajišťovat. Dále respondenti Olomouckého kraje uváděli například obavy, že se penze nedožijí (tj. 7,9 %), nízký věk (tj. 5,9 %), již pobírání starobní penze (tj. 3 %) či vkládání finančních prostředků do potřebnějších věcí (tj. 2 %).

VVO4 – Ovlivnila koronavirová pandemie postoje občanů Olomouckého kraje k finančnímu zabezpečení se na stáří?

Prostřednictvím otázky č. 24 jsem se respondentů Olomouckého kraje zeptala, zda si myslí, že koronavirová pandemie ovlivnila jejich postoje k finančnímu zabezpečení se na penzi. Pandemie koronavirového onemocnění COVID-19 zasáhla určitým způsobem do života každého z nás, a tudíž jsem předpokládala, že ovlivnila i postoje k dostatečné finanční přípravě na stáří. Tento předpoklad byl však naplněn jen částečně. Nejvíce respondentů (tj. 26,2 %) uvedlo, že je pandemie rozhodně přiměla přemýšlet o zajištění se na stáří. Dále 23,7 % ze všech dotazovaných se domnívá, že je pandemie spíše ovlivnila a taktéž 23,7 % k této problematice zaujímá neutrální prostor, a tudíž zvolili odpověď nevím. V rámci této otázky byla účastníkům dotazníkového šetření současně položena dobrovolná podotázka, která se respondentů ptala, jakým způsobem je pandemie koronaviru ovlivnila. Ve většině případů si tak občané Olomouckého kraje uvědomili, že je potřeba začít spořit co nejdříve a zajistit se tak dostatečně a s předstihem na podzim svého života.

ZÁVĚR

Starobní důchod jakožto pravidelný měsíční příjem ve stáří se stal samozřejmostí pro současné penzisty, velkým otazníkem pro střední generaci a značnou nejistotou pro ročníky, jenž teprve nedávno vstoupily na trh práce. Problematika důchodového zabezpečení je v českém prostředí velmi aktuálním, avšak poněkud kontroverzním tématem, a je tak patrné, že tomu bude i nadále. Penzijní systém České republiky funguje na principu průběžného financování, tzv. PAYG, kdy se výdělečně činní jedinci podílí na spolufinancování penzí současných důchodců. Ve formě pravidelných měsíčních srážek ze mzdy dochází k odvodům na sociální pojištění, které jsou následně přerozdělovány na výplatu dávek důchodového pojištění. V rámci důchodového pojištění je prozatím zachován princip solidarity, kdy je penzistům s celoživotně nižšími příjmy vyplácen důchod výrazně vyšší, než jedincům s příjmy celoživotně vyššími.

S nepřetržitě se prodlužujícím věkem dožití a nízkou porodností dochází ke stárnutí populace, a tím i k úbytku pracovně aktivních jedinců, kteří vydělávají na současné důchody. Tento nepříznivý demografický vývoj tak již několik let vyvíjí obrovský tlak na provedení důchodové reformy, která by přispěla k finanční udržitelnosti penzijního systému. Důsledkem reformy však může dojít jak ke zvýšení odvodů na sociálním pojištění, tak především ke zvýšení potřebné doby pojištění a důchodového věku či výraznému snížení penzí, což budou budoucí penzisté jen ztěžka přijímat. Můžeme se tedy spolehnout na stát, že se o nás ve stáří postará a zajistí nám tak důstojný podzim života? Aktuální demografický vývoj a s ním spojené nepříznivé budoucí predikce by měly být dostatečnou motivací k zajištění se na stáří vlastním úsilím, neboť ne každému jedinci bude umožněno setrvat na trhu práce i po dosažení důchodového věku.

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit míru informovanosti občanů Olomouckého kraje v oblasti důchodového zabezpečení a možnostech finančního zajištění se na penzi. Práce je strukturovaná na dvě části a skládá se z šesti kapitol. V teoretické části práce byla nejprve vymezena podstata sociálního zabezpečení a přiblížen vývoj a charakteristika penzijního systému České republiky. Byla zde stručně popsána historie důchodového zabezpečení, vývoj důchodových reforem a vymezeny charakteristiky současných penzijních pilířů spolu se základními principy, výpočtem důchodů a jednotlivými druhy důchodů. V rámci třetího pilíře bylo definováno penzijní spoření, kde byly vymezeny rozdíly mezi penzijním připojištěním a doplňkovým

penzijním spořením. Teoretická část práce se dále zaměřuje na podstatu finanční přípravy na stáří, kde je přiblížena důležitost finančního plánování a finanční nezávislosti. V neposlední řadě jsou definované vybrané způsoby finančního zajištění jako dalšího zdroje příjmu ke starobní penzi. V této části byly charakterizovány základní principy tradičních forem spoření, a to spořicí účty, stavební spoření a investiční životní pojištění. Jako další způsoby zajištění byly uvedeny investice do akcií, podílových fondů, nemovitostí, ale také investice do komodit či kryptoměn.

Náplní praktické části bakalářské práce bylo zjistit míru informovanosti občanů Olomouckého kraje o problematice důchodového zabezpečení. Zpočátku se tato část práce věnuje charakteristice Olomouckého kraje, který je na základě statistických údajů analyzován z hlediska demografického a sociálního vývoje. Poté následuje představení cílů práce, stanovení výzkumných otázek, metodiky zpracování, sběru dat a nakonec realizace samotného výzkumu, který byl proveden na základě kvantitativního výzkumu. Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 325 respondentů z Olomouckého kraje. Polostrukturovaný dotazník obsahoval v souhrnu 30 otázek, které byly následně rozčleněny do tří oblastí – identifikační otázky, informovanost občanů a postoje a zkušenosti občanů. Pro účely výzkumu bakalářské práce bylo vytyčeno hned několik cílů. Hlavním cílem bylo zjistit, do jaké míry jsou občané Olomouckého kraje informováni o problematice důchodového zabezpečení České republiky a možnostech finančního zajištění. Na základě vědomostních otázek bylo zjištěno, že informovanost občanů kraje o fungování důchodového zabezpečení není příliš vysoká a měla by být prohloubena. Celková úspěšnost dosáhla pouze 52,8 %. Respondenti Olomouckého kraje prokázali dostačující znalosti převážně v oblastech obecně známých a otázkách, které lze z logiky věci snadno odvodit. Naopak v otázkách odbornějšího charakteru dosáhli výsledků průměrných až podprůměrných.

Analýza výsledků dotazníkového šetření současně ukázala, že občané Olomouckého kraje nemají příliš velké povědomí ani o celkových úsporách na stáří. Necelá čtvrtina všech dotazovaných se domnívá, že ke starobní penzi stačí mít naspořeno do 500 000 Kč. Správnou odpověď, že je třeba naspořit v rozmezí 1 500 001 – 2 000 000 Kč zvolilo pouze 22,9 % osob. Z výzkumu dále vyplynulo, že se nejvíce respondentů zajišťuje prostřednictvím tradičních forem spoření, a to pomocí doplňkového penzijního spoření, penzijního připojištění, spořicíh účtů či investičního životního pojištění. Dalším

dílčím cílem bylo zjistit, z jakého důvodu se občané kraje na penzi nezajišťují. Na stáří se prozatím nezajišťuje 25,5 % dotazovaných jedinců. Nejčastějším důvodem, proč tomu tak není, byl nedostatek finančních prostředků, dále pak studium, obavy z nedožití se penze nebo nízký věk. Posledním cílem práce bylo zjistit, zda koronavirová pandemie ovlivnila postoje občanů kraje k finančnímu zabezpečení se na penzi. Pandemie koronavirového onemocnění COVID-19 ovlivnila k dostatečné finanční přípravě na stáří bezmála polovinu všech dotazovaných.

Při zpracování bakalářské práce jsem dospěla k názoru, že je nutností, aby v dnešní době každá země disponovala s finančně udržitelným penzijním systémem, který dokáže zachovat uspokojivou životní úroveň, jak současných, tak i budoucích penzistů. Stáří a s ním spojený odchod do starobní penze představuje další životní etapu, ve které strávíme téměř čtvrtinu svého života. Současné predikce říkají, že se český penzijní systém potýká a nadále bude potýkat se závažnými problémy, které je třeba začít co nejdříve řešit. Z toho důvodu doporučuji této problematice věnovat dostatečnou pozornost. Edukaci o problematice důchodového zabezpečení považuji za jednu z nejpodstatnějších oblastí, ve které by se měl angažovat jak stát a vzdělávací instituce, tak především jedinec sám. Žijeme v době obklopeni moderními technologiemi se snadným přístupem na internet a sociální sítě. Proto doporučuji vytvořit edukativní kampaň či aplikaci, která by zvýšila povědomí široké veřejnosti v této problematice. Česká správa sociálního zabezpečení současně nabízí aplikaci IDA (Informativní důchodová aplikace), která poskytuje komplexní informace o důchodovém zabezpečení, dále odhadne výši starobního důchodu jedince nebo zjistí datum odchodu do starobní penze. Univerzita Karlova ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí připravila Manuál přípravy na stáří pro občany, v němž poukazuje na skutečnost, proč je důležité se na stáří začít zajišťovat již v mládí. Dále doporučuji pozměnit vzdělávací plány a zařadit edukaci o této problematice již na střední školy, neboť mnoho studentů po absolvování již nebude pokračovat ve studiu, ale vstoupí na trh práce. Současně se domnívám, že by bylo vhodné zařadit edukační kurzy do organizací, jenž by zaměstnance všech věkových kategorií a na všech pracovních pozicích seznámily s důchodovou problematikou a nutností vlastní přípravy na stáří.

Doufám, že tato bakalářská práce dosáhla předem stanovených cílů a pevně věřím, že přispěla k rozšíření povědomí čtenářů v oblasti důchodového zabezpečení

a uvědomění si závažnosti současné situace s nutností převzetí odpovědnosti nad svou finanční budoucností.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Bibliografické zdroje:

BURYOVÁ, Ivona, 2019. *Sociální politika: distanční studijní text*. Karviná: Slezská univerzita, Obchodně podnikatelská fakulta v Karviné. ISBN 978-80-7510-365-9.

JANDA, Josef, 2012. *Zajištění na stáří: jak se co nejlépe připravit na podzim života*. Praha: Grada. Finance pro každého. ISBN 978-80-247-4400-1.

KALÁTOVÁ, Veronika, 2021. *Finanční zralost: klíč k finanční spokojenosti*. Praha: Nakladatelství Plot. ISBN 978-80-7428-370-3.

KAŠE, Miloslav, 2021. *Vybrané aspekty důchodové reformy v České republice*. Praha: Grada Publishing. Právo pro praxi. ISBN 978-80-271-3042-9.

KLEPÁRNÍK, Vít, Vladimír ŠTÍPEK, Jan BITTNER a Michal PÍCL, 2017. *Penzijní reformy: od Chile po středovýchodní Evropu*. Praha: Úřad vlády ČR. ISBN 978-80-7440-190-9.

KREBS, Vojtěch, 2007. *Sociální politika*. 4., přeprac. a aktualiz. vyd. Praha: ASPI. ISBN 978-80-7357-276-1.

LOUŽEK, Marek, 2014. *Důchodová reforma*. Praha: Karolinum. ISBN 978-80-246-2612-3.

Penzijní spoření a připojištění: zákon o doplňkovém penzijním spoření, zákon o penzijním připojištění se státním příspěvkem, zákon o ukončení důchodového spoření, zákon o činnosti institucí zaměstnaneckého penzijního pojištění, prováděcí vyhlášky : velké změny zákona o doplňkovém penzijním spoření od 1.4.2020 : redakční uzávěrka 4.5.2020, 2020. Ostrava: Sagit. ÚZ: úplné znění. ISBN 978-80-7488-408-5.

POTŮČEK, Martin, 2018. *České důchody*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-4236-9.

RAŠTICOVÁ, Martina a Monika BÉDIOVÁ, 2018. *Práce, nebo důchod?: senioři, trh práce a aktivní stárnutí*. Brno: B&P Publishing. ISBN 978-80-7485-177-3.

RYTÍŘOVÁ, Lucie, 2013. *Důchodový systém v České republice* [online]. Olomouc: ANAG. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7263-821-5.

SYROVÝ, Petr, 2012. *Jak si spořit na důchod: zorientujte se v důchodové reformě*. Praha: Grada. Finance pro každého. ISBN 978-80-247-4479-7.

SYROVÝ, Petr a Tomáš TYL, 2021. *Osobní finance: řízení financí pro každého*. 4. aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing. Finance. ISBN 978-80-271-3123-5.

ŠRÁMKOVÁ, Judita, 2019. *Povědomí občanů České republiky o možnostech zajištění se na penzi v závislosti na věku v roce 2019*. Praha. Bakalářská práce. Vysoká škola ekonomická v Praze. Vedoucí práce Ing. Štěpán Pekárek.

ŠTANGOVÁ, Věra a Roman LANG, 2021. *Právo sociálního zabezpečení v bodech s příklady*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-856-3.

VOSTATEK, Jaroslav, 2016. *Penzijní teorie a politika*. V Praze: C.H. Beck. Beckova edice ekonomie. ISBN 978-80-7400-571-8.

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

Internetové zdroje:

ASOCIACE PENZIJNÍCH SPOLEČNOSTÍ ČR, ©2022. Doplnkové penzijní spoření. In: *APSČR* [online]. [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://www.apscr.cz/doplnkove-penzijni-sporeni/>

BYZNYS NOVINY, 2020. Maláčová navrhla „nechtěnou“ penzijní reformu: Každému zaručuje důchod 10 tisíc Kč. In: *BYZNYS NOVINY* [online]. 11. 12. 2020 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.byznysnoviny.cz/2020/12/11/malacova-navrhla-nechtenou-penzijni-reformu-kazdemu-zarucuje- Duchod-10-tisic-kc/>

ČESKÁ ASOCIACE POJIŠŤOVEN, ©2022. Investiční životní pojištění. In: *ČAP* [online]. [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://www.cap.cz/vse-o-pojisteni/pojisteni-osob/investicni-zivotni-pojisteni>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ, ©2022a. Důchodová kalkulačka. In: ČSSZ [online]. [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/duchodova-kalkulacka>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ, ©2022b. Důchodová statistika: Důchodci v okresech a krajích ČR k 31. 12. 2020. In: ČSSZ [online]. [cit. 2022-03-14]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/documents/20143/99386/2020D%C5%AFchodci%20v%20okresech%20a%20kraj%C3%ADch%20C4%8CR.pdf/8900847a-2077-0f1a-0b10-e9a73ebd1704>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ, ©2022c. Důchodová statistika: Průměrná výše sólo důchodů v ČR v časové řadě. In: ČSSZ [online]. [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: https://www.cssz.cz/documents/20143/99428/bPrumerna_vyse_solo_duchodu_v_CR_v_casove_rade.pdf/a9b4355f-343f-7f3c-eaef-485a15ec2098

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ, ©2022d. Podání žádosti o důchod. In: ČSSZ [online]. [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/podani-zadosti-o-duchod2>

ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ, ©2022e. Starobní důchody podrobně. In: ČSSZ [online]. [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/starobni-duchod-podrobne>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, ©2022a. Cizinci podle státního občanství k 31. 12. 2020 - územní srovnání. In: ČSÚ [online]. [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=CIZ01&z=T&f=TABULKA&filtr=G%7EF_M%7EF_Z%7EF_R%7EF_P%7E_S%7E_U%7E301_null_&katalog=31032&evo=v57516_!_VUZEMI97-100-nezj_1&c=v23~2__RP2020MP12DP31

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2021a. Demografická ročenka okresů - 2011–2020. In: ČSÚ [online]. [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/olomoucky-kraj-o5tk9t9ckr>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2021b. Demografický vývoj v Olomouckém kraji v 1. až 3. čtvrtletí 2021. In: ČSÚ [online]. 13. 12. 2021 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xm/demograficky-vyvoj-v-olomouckem-kraji-v-1-az-3-ctvrtleti-2021>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2021c. Důchody a jejich příjemci v Olomouckém kraji v roce 2020. In: ČSÚ [online]. 14. 4. 2021 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xm/duchody-a-jejich-prijemci-v-olomouckem-kraji-v-roce-2020>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, ©2022b. Počet obyvatel - vybrané území. In: ČSÚ [online]. [cit. 2022-04-17]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=DEM14&z=T&f=TABULKA&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~_S~_U~301_null_&katalog=33155&u=v97__VUZEMI__100__3123&&str=v97

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, ©2022c. Průměrná hrubá měsíční mzda a medián mezd - mezikrajské srovnání. In: ČSÚ [online]. [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=MZD07&z=T&f=TABULKA&filtr=G~F_M~F_Z~F_R~F_P~_S~_U~301_null_&katalog=30852&c=v3~8__RP2020&&str=v78

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, ©2022d. Průměrná výše důchodu - územní srovnání. In: ČSÚ [online]. [cit. 2022-03-14]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=468&katalog=30850&pvo=SZB06b&pvo=SZB06b&str=v404&evo=v260_!_VUZEMI97-100H_1&c=v4~4__RP2020MP12#fx=0

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, ©2022e. Průměrná výše důchodu - územní srovnání - muži. In: ČSÚ [online]. [cit. 2022-03-14]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=SZB06b&z=T&f=TABULKA&skupId=468&katalog=30850&str=v405&&evo=v260_!_VUZEMI97-100-101hal_1&c=v4~4__RP2020MP12

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, ©2022f. Průměrná výše důchodu - územní srovnání - ženy. In: ČSÚ [online]. [cit. 2022-03-14]. Dostupné z:

https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=SZB06b&z=T&f=TABULKA&skupId=468&katalog=30850&evo=v260_!_VUZEMI97-100-101hal_1&&c=v4~4__RP2020MP12&str=v406#fx=0

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2022g. Průměrné mzdy - 4. čtvrtletí 2021. In: ČSÚ [online]. 7. 3. 2022 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2021>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, ©2022h. Průměrný věk a index stáří - územní srovnání. In: ČSÚ [online]. [cit. 2022-03-14]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=4009&filtr=G%7EF_M%7EF_Z%7EF_R%7EF_P%7E_S%7E_U%7E301_null_&katalog=33156&pvo=DEMD013&pvo=DEMD013&evo=v953_!_IK-CR-K-O_1&c=v3~2__RP2020MP12DP31

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2021d. *Statistická ročenka Olomouckého kraje 2021* [online]. 20. 12. 2021. Olomouc [cit. 2022-04-18]. ISBN 978-80-250-3117-9. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/141885125/33009621.pdf/78d0b19b-437e-412f-aed8-26fe09121e53?version=1.3>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2022ch. V prvním pololetí roku 2021 nejvíce zabíjel covid-19. In: ČSÚ [online]. 27. 1. 2022 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/v-prvnim-pololeti-roku-2021-nejvice-zabijel-covid-19>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, ©2022i. Věkové složení obyvatel podle pětiletých věkových skupin - celkem. In: ČSÚ [online]. [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&filtr=G%7EF_M%7EF_Z%7EF_R%7EF_P%7E_S%7E_U%7E301_null_&katalog=33156&pvo=DEMD003&str=v1530&c=v3~2__RP2020MP12DP31&u=v1530__VUZEMI__100__3123

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, ©2022j. Věkové složení obyvatel podle pohlaví a základních věkových skupin. In: ČSÚ [online]. [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=606&filtr=G%7EF_M%7EF_Z%7EF_R%7EF_P

%7E_S%7E_U%7E301_null_&katalog=33156&pvo=DEM01&pvo=DEM01&str=v33
&evo=v1433_!_IK-CR-K_1&c=v3~2__RP2020MP12DP31#fx=0

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2021e. Vývoj obyvatelstva v krajích České republiky - 2020. In: ČSÚ [online]. [cit. 2022-03-12]. 15. 10. 2021 Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/142755460/1301572101.pdf/b0a547fd-0aac-4322-8945-9166a2f4655b?version=1.1>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, ©2022k. Základní charakteristiky ekonomického postavení obyvatelstva ve věku 15 a více let. In: ČSÚ [online]. [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&skupId=426&katalog=30853&pvo=ZAM01-B&pvo=ZAM01-B&str=v467&u=v413__VUZEMI__100__3123

DISMAN, Miroslav, 2018. Šetření dotazníkové. In: *Sociologická encyklopedie* [online]. 10. 11. 2018 [cit. 2022-04-14]. Dostupné z: [https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/%C5%A0et%C5%99en%C3%AD_dotazn%C3%ADkov%C3%A9_\(MSgS\)](https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/%C5%A0et%C5%99en%C3%AD_dotazn%C3%ADkov%C3%A9_(MSgS))

DOTACEEU.cz, 2010. Analýza socioekonomického rozvoje Olomouckého kraje se specifikací potřeb po roce 2013 z hlediska kohezní politiky. *DotaceEU.cz* [online]. 28. 7. 2010 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: <https://www.dotaceeu.cz/getmedia/a69e4c32-11ec-4e69-ae7c-f3cfec7b1281/Analyza-SE->

FINANCE.cz, ©2022a. Co je to spořicí účet a jak funguje?. In: *FINANCE.cz* [online]. [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/ucty-a-sporeni/sporici-ucty-a-vklady/abeceda-sporicich-uctu/co-je-to-sporici-ucet/>

FINANCE.cz, ©2022b. Kalkulačka sirotčího důchodu 2022. In: *FINANCE.cz* [online]. [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/duchody-a-davky/kalkulacky-a-aplikace/sirotci-duchod/>

FINANCE.cz, ©2022c. Proč využít penzijní spoření aneb III. pilíř?. In: *FINANCE.cz* [online]. [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/duchody-a-davky/penzijni-pripojisteni/abeceda-penzijniho-pripojisteni/proc-vyuzit-penzijni-pripojisteni/>

FINANCE.cz, ©2022d. Sirotčí důchod. In: *FINANCE.cz* [online]. [cit. 2022-04-14]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/duchody-a-davky/vse-o-duchodech/pozustalostni-duchody/sirotci-duchod/>

FINANCE.cz, ©2022e. Státní příspěvek penzijního spoření. In: *FINANCE.cz* [online]. [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/duchody-a-davky/penzijni-pripojisteni/abeceda-penzijniho-pripojisteni/statni-prispevek-penzijniho-pripojisteni/>

FINANCE.cz, ©2022f. Tři pilíře důchodového systému. In: *FINANCE.cz* [online]. [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/duchody-a-davky/vse-o-duchodech/duchodove-systemy/tri-pilire-duchodoveho-systemu/>

FINANČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ, ©2021. Jak si sestavit rozpočet. In: *Finanční vzdělávání* [online]. [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.financnivzdelavani.cz/jak-na-to/financni-plan/jak-si-sestavit-rozpocet>

FINEX.CZ, ©2014-2022a. Akcie - Kurzy akcií, jak koupit akcie online, jak investovat do akcií, obchodování akcií v roce 2022. In: *Finex.cz* [online]. [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://finex.cz/rubrika/akcie/>

FINEX.CZ, ©2014-2022b. Investice do nemovitostí – Komplexní průvodce pro začátečníky. In: *Finex.cz* [online]. [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://finex.cz/rubrika/investice/nemovitosti/>

FINEX.CZ, ©2014-2022c. Komodity - Co jsou komodity? Jak a kde je můžete obchodovat?. In: *Finex.cz* [online]. [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://finex.cz/rubrika/komodity/>

FINEX.CZ, ©2014-2022d. Kryptoměny - Jak fungují a jak na nich vydělat? Seznam a kurzy kryptoměn. In: *Finex.cz* [online]. [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://finex.cz/rubrika/kryptomeny/>

FINEX.CZ, ©2014-2022e. Podílové fondy - Co jsou to investiční podílové fondy a pro koho jsou vhodné?. In: *Finex.cz* [online]. [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://finex.cz/rubrika/fondy/>

HÁJKOVÁ, Gabriela, 2021. Sociální pojištění 2022: Na minimálních zálohách si připlatíte. O dost víc než loni. In: *Měšec.cz* [online]. 22. 9. 2021 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: <https://www.mesec.cz/clanky/socialni-pojisteni-2022-na-minimalnich-zalohach-si-priplatite-o-dost-vic-nez-loni/>

HOVORKA, Jiří, 2021a. Nová čísla o důchodech: Čtrnáct lidí bere přes 70 tisíc měsíčně. In: *Peníze.cz* [online]. 20. 10. 2021 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/starobni- Duchod/429559-nova-cisla-o- Duchodech-ctrnact-lidi-bere-pres-70-tisic-mesicne>

HOVORKA, Jiří, 2021b. Předčasný důchod 2022. Kdy můžu jít a komu se vyplatí. In: *Peníze.cz* [online]. 16. 12. 2021 [cit. 2022-02-24]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/starobni- Duchod/430204-predcasny- Duchod-2022-kdy-muzu-jit-a-komu-se-vyplati>

HOVORKA, Jiří, 2022. Vdovský důchod 2022. Kdo má nárok a kdy je delší než rok. In: *Peníze.cz* [online]. 28. 1. 2022 [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/vdovsky- Duchod/430272-vdovsky- Duchod-2022-kdo-ma-narok-a-kdy-je-delsi-nez-rok>

HOVORKOVÁ, Kateřina, 2021. Banky spočítaly, kolik máme mít naspořeno, aby šlo žít v důchodu "normálně." In: *Aktuálně.cz* [online]. 5. 12. 2021 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/finance/cesi-by-meli-mit-naspořeno-2-miliony-korun-na- Duchod-aby-moh/r~f595b0ce541c11ecad06ac1f6b220ee8/>

HOVORKOVÁ, Kateřina, 2022. Spořicí účty konečně zajímavě vynášejí. Šampiónů je několik, pozor však na podmínky. In: *Aktuálně.cz* [online]. 25. 1. 2022 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/ekonomika/sporici-ucty-unor-2022/r~29ed5f827d2311ecab010cc47ab5f122/>

JUŘENÍKOVÁ, Petra, ©2019. Metodika ke zpracování závěrečné práce: Kvantitativní výzkum. In: *MUNI* [online]. [cit. 2022-04-14]. Dostupné z: https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/lf/js19/metodika_zp/web/pages/07- kvantitativni.html

KURZY.cz, ©2020-2022a. Počet a struktura účastníků (Penzijní společnosti) - ekonomika ČNB. In: *Kurzy.cz* [online]. [cit. 2022-02-26]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/cnb/ekonomika/pocet-a-struktura-ucastniku/>

KURZY.cz, ©2020-2022b. Předdůchod - možnost odejít dříve do důchodu, ale za vlastní. In: *Kurzy.cz* [online]. [cit. 2022-02-24]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/duchod/predduchod/>

KURZY.cz, ©2020-2022c. Valorizace důchodů. In: *Kurzy.cz* [online]. [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.kurzy.cz/duchod/valorizace-duchodu/>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2020a. Ministryně Maláčová představila tři varianty důchodové reformy, tisková zpráva. In: *MPSV* [online]. Praha, 10. 1. 2020 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/1248138/10_01_2020+TZ+-+Ministryn%C4%9B+Mal%C3%A1%C4%8Dov%C3%A1+p%C5%99edstavila+t%C5%99i+varianty+d%C5%AFchodov%C3%A9+reformy.pdf/1a323655-200c-affb-3558-048fa1794c35

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2020b. MPSV představilo spravedlivou důchodovou reformu, tisková zpráva. In: *MPSV* [online]. Praha, 11. 12. 2020 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/-/mpsv-predstavilo-spravedlivou-duchodovou-reformu>

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2020c. Předčasný odchod do důchodu jde do finále!, tisková zpráva. In: *MPSV* [online]. Praha, 30. 1. 2020 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/1248138/30_01_2020+TZ+-+P%C5%99ed%C4%8Dasn%C3%BD+odchod+do+d%C5%AFchodu+jde+do+fin%C3%A1le%21.pdf/555160d7-7bab-2bb8-ab2c-0b503fb07e6f

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2020d. Připravovaná důchodová reforma kopíruje závěry OECD, tisková zpráva. In: *MPSV* [online]. Praha, 18. 11. 2020 [cit. 2022-04-18]. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/1248138/18_11_2020_TZ_Pripravovana_duchodova_reforma_kopiruje_zavery_OECD.pdf/4e021b82-7794-8bbc-7c04-a78ccab7a97e

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2022. Sociální pojištění v roce 2022: In: *MPSV* [online]. 19. 1. 2022 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-pojisteni>

OTTO, Pavel, 2022. Důchody se v roce 2022 zvýší hned dvakrát. Stát to vyjde na desítky miliard. In: *E15.cz* [online]. 12. 1. 2022 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/domaci/duchody-se-v-roce-2022-zvysi-hned-dvakrat-stat-to-vyjde-na-desitky-miliard-1386502>

PENÍZE.cz, ©2020-2022. Penzijní připojištění (III. pilíř). In: *Peníze.cz* [online]. [cit. 2022-02-25]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/penzijni-pripojisti>

RADA, Jakub, 2012. Český důchodový systém. In: *MPSV* [online]. [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/documents/20142/225485/Analyza.pdf/69192386-f6b6-c780-e2ac-62e16e63cd3f>

RUDOLFOVÁ, Veronika et al., 2014. Historie vývoje důchodového systému v ČR: Pracovní podklad pro Odbornou komisi pro důchodovou reformu. In: *Důchodová komise* [online]. Praha, červen 2014 [cit. 2022-01-22]. Dostupné z: <http://duchodovakomise.cz/wp-content/uploads/2014/07/V.-Rudolfov%C3%A1-Historie-v%C3%BDvoje-d%C5%AFchodov%C3%A9ho-syst%C3%A9mu-v-%C4%8CR-%C4%8Derven-2014.pdf>

SROVNEJTO.cz, ©2022. Jak, kolik, kdy a proč začít spořit na důchod?. In: *Srovnejto.cz* [online]. [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.srovnejto.cz/blog/jak-kolik-kdy-a-proc-zacit-sporit-na-duchod/>

TONKA, Ján, 2019. Finanční nezávislost - Jak jít do důchodu mladý a bohatý. In: *Finax* [online]. 22. 10. 2019 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.finax.eu/cs/blog/financni-nezavislost-jako-jit-do-duchodu-mlady-a-bohaty>

TONKA, Ján, 2020. Finanční rezerva - cíl, se kterým byste měli spoření začít. In: *Finax* [online]. 9. 6. 2020 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.finax.eu/cs/blog/financni-rezerva-cil-se-kterym-byste-meli-sporeni-zacit>

UŠETŘENO.cz, ©2010-2022. Spořicí účty: Najděte si spořicí účet s dobrým úrokem. In: *Ušetřeno.cz* [online]. [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://www.usetreno.cz/sporici-ucty/>

VENCL, Jiří, 2020. Kolektivní investování – Co je to? Vyplatí se kolektivně investovat?. In: *Finex.cz* [online]. 5. 11. 2020 [cit. 2022-02-28]. Dostupné z: <https://finex.cz/kolektivni-investovani/>

WORLD HEALTH ORGANIZATION, ©2022. Coronavirus disease (COVID-19). In: *WHO* [online]. [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_3

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Architektura nového důchodového systému v České republice	15
---	----

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Sazby pojistného na sociálním pojištění	17
Tabulka 2: Vývoj valorizace základní výměry za posledních 5 let	18
Tabulka 3: Vývoj potřebné doby pojištění	20
Tabulka 4: Výše státního příspěvku a daňové úlevy na doplňkovém penzijním spoření	26
Tabulka 5: Výplata prostředků z III. pilíře důchodového systému	27
Tabulka 6: Vývoj počtu obyvatel v Olomouckém kraji mezi lety 2015-2021	35
Tabulka 7: Index stáří v jednotlivých okresech Olomouckého kraje za rok 2020 v %	37

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Vývoj přírůstků a úbytků obyvatel v jednotlivých okresech Olomouckého kraje mezi lety 2015-2020	36
Graf 2: Věková pyramida obyvatel Olomouckého kraje v roce 2020	38
Graf 3: Vývoj průměrné hrubé měsíční mzdy v jednotlivých krajích České republiky v roce 2020 v Kč	39
Graf 4: Vývoj průměrné měsíční mzdy v Olomouckém kraji v letech 2011-2020 v Kč	40
Graf 5: Mezikrajské srovnání průměrného starobního důchodu v roce 2020 v Kč	41
Graf 6: Průměrný starobní důchod v okresech Olomouckého kraje v roce 2020 v Kč	42
Graf 7: Pohlaví respondentů	46
Graf 8: Věkové rozložení respondentů	47
Graf 9: Nejvyšší dosažené vzdělání respondentů	48
Graf 10: Okres trvalého bydliště respondentů	49
Graf 11: Příjmové rozložení respondentů	50
Graf 12: Aktuální status respondentů	51
Graf 13: Znalost pojmu starobní důchod	52
Graf 14: Povědomí o průměrné výši starobního důchodu za rok 2021	53
Graf 15: Povědomí o minimální výši starobního důchodu za rok 2021	54

Graf 16: Povědomí o současném stavu pilířů důchodového systému v České republice	55
Graf 17: Povědomí o I. pilíři důchodového systému v České republice	56
Graf 18: Povědomí o II. pilíři důchodového systému v České republice.....	57
Graf 19: Znalost konstrukce důchodů v České republice.....	58
Graf 20: Povědomí o důchodovém věku a potřebné době pojištění	59
Graf 21: Znalost definice náhradní doby pojištění.....	59
Graf 22: Informovanost o nevýhodách odchodu do předčasného důchodu	60
Graf 23: Znalost pojmu doplňkové penzijní spoření.....	61
Graf 24: Informovanost o daňových úlevách na doplňkovém penzijním spoření	62
Graf 25: Znalost minimální výše státní podpory u doplňkového penzijního spoření	62
Graf 26: Informovanost o penzijním připojištění	63
Graf 27: Povědomí o výši starobního důchodu a doby dožití žen oproti mužům.....	64
Graf 28: Povědomí o důchodovém věku osob narozených po roce 1971	64
Graf 29: Informovanost o podání žádosti o starobní důchod	65
Graf 30: Znalost vybraných způsobů finančního zajištění na stáří.....	67
Graf 31: Způsoby finančního zabezpečení respondentů Olomouckého kraje	68
Graf 32: Výše spoření respondentů	69
Graf 33: Hlavní důvody nespoření si na stáří	70
Graf 34: Informovanost respondentů k finančnímu zajištění se na stáří.....	70
Graf 35: Vliv koronavirové pandemie na finanční zajištění respondentů.....	71

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Tabulkový přehled odchodu do starobního důchodu	96
Příloha č. 2: Úplné znění dotazníkového šetření – Informovanost občanů Olomouckého kraje o možnostech finančního zabezpečení se na penzi.....	98

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Tabulkový přehled odchodu do starobního důchodu

Rok narození	Muži	Ženy s počtem vychovaných dětí				
		0	1	2	3-4	5 a více
1936	60r+2m	57r	56r	55r	54r	53r
1937	60r+4m	57r	56r	55r	54r	53r
1938	60r+6m	57r	56r	55r	54r	53r
1939	60r+8m	57r+4m	56r	55r	54r	53r
1940	60r+10m	57r+8m	56r+4m	55r	54r	53r
1941	61r	58r	56r+8m	55r+4m	54r	53r
1942	61r+2m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m	53r
1943	61r+4m	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m	53r+4m
1944	61r+6m	59r	57r+8m	56r+4m	55r	53r+8m
1945	61r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m	54r
1946	61r+10m	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m
1947	62r	60r	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m
1948	62r+2m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m	55r
1949	62r+4m	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m
1950	62r+6m	61r	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m
1951	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m	56r
1952	62r+10m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m
1953	63r	62r	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m

1954	63r+2m	62r+4m	61r	59r+8m	58r+4m	57r
1955	63r+4m	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m
1956	63r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m
1957	63r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+4m	58r
1958	63r+10m	63r+10m	62r+8m	61r+2m	59r+8m	58r+4m
1959	64r	64r	63r+2m	61r+8m	60r+2m	58r+8m
1960	64r+2m	64r+2m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+2m
1961	64r+4m	64r+4m	64r+2m	62r+8m	61r+2m	59r+8m
1962	64r+6m	64r+6m	64r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+2m
1963	64r+8m	64r+8m	64r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m
1964	64r+10m	64r+10m	64r+10m	64r+2m	62r+8m	61r+2m
1965	65r	65r	65r	64r+8m	63r+2m	61r+8m
1966	65r	65r	65r	65r	63r+8m	62r+2m
1967	65r	65r	65r	65r	64r+2m	62r+8m
1968	65r	65r	65r	65r	64r+8m	63r+2m
1969	65r	65r	65r	65r	65r	62r+8m
1970	65r	65r	65r	65r	65r	64r+2m
1971	65r	65r	65r	65r	65r	64r+8m

Příloha č. 2: Úplné znění dotazníkového šetření – Informovanost občanů Olomouckého kraje o možnostech finančního zabezpečení se na penzi

Vážení respondenti,

mé jméno je Denisa Starostová a jsem studentkou třetího ročníku oboru Ekonomicko-manažerská studia na Filozofické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Chtěla bych Vás, jako občany Olomouckého kraje, touto cestou požádat o vyplnění tohoto dotazníku, na jehož základě chci ověřit, jak jsou občané Olomouckého kraje informováni o možnostech finančního zabezpečení se na penzi. Výsledky tohoto průzkumu budou použity ke tvorbě mé bakalářské práce.

1. Co je to starobní důchod?

Vyberte jednu odpověď

- a) Peněžní příjem, který je vyplácen osobám ve chvíli, kdy jim jejich zdravotní stav ztěžuje či nedovoluje vykonávat svou práci.
- b) Peněžní příjem, který slouží k zajištění životních nákladů a potřeb osob v poproduktivním věku.
- c) Peněžní příjem, o který mohou zažádat osoby v případě úmrtí manžela či manželky.
- d) Peněžní příjem, který se vyplácí nezajištěnému dítěti v případě, kdy mu zemřel jeden nebo oba rodiče, popř. osvojitel nebo pečovat.

2. Jaký byl podle Vás průměrný starobní důchod v České republice za rok 2021?

Vyberte jednu odpověď

- a) 0 – 10 000 Kč/měsíc
- b) 10 001 – 12 000 Kč/měsíc
- c) 12 001 – 14 000 Kč/měsíc
- d) 14 001 – 16 000 Kč/měsíc
- e) 16 001 – 18 000 Kč/měsíc
- f) Více než 18 000 Kč/měsíc

3. Jaká byla podle Vás minimální výše starobního důchodu v České republice za rok 2021?

Vyberte jednu odpověď

- a) 2 000 – 4 000 Kč/měsíc
- b) 4 001 – 6 000 Kč/měsíc
- c) 6 001 – 8 000 Kč/měsíc
- d) 8 001 – 10 000 Kč/měsíc
- e) Více než 10 000 Kč/měsíc

4. Kolik penzijních pilířů je v současné době aktivních?

Vyberte jednu odpověď

- a) Jeden pilíř
- b) Dva pilíře
- c) Tři pilíře
- d) Žádný pilíř

5. Který pilíř důchodového systému je univerzální a zajišťuje všechny ekonomicky aktivní osoby?

Vyberte jednu odpověď

- a) I. pilíř
- b) II. pilíř
- c) III. pilíř
- d) Žádný pilíř

6. V lednu 2016 došlo ke zrušení jednoho pilíře našeho důchodového systému, o jaký pilíř se jednalo?

Vyberte jednu odpověď

- a) I. pilíř
- b) II. pilíř
- c) III. pilíř
- d) Žádný pilíř

7. Z jakých dvou složek se skládá důchod?

Vyberte jednu odpověď

- a) Z výpočtu sociálního a zdravotního pojištění
- b) Z počtu odpracovaných let a povinné doby pojištění
- c) Ze základní a procentní výměry
- d) Z počtu vychovaných dětí a důchodového věku ženy

8. Jaký nejvyšší důchodový věk a potřebná doba pojištění jsou nezbytné k odchodu do starobního důchodu?

Vyberte jednu odpověď

- a) Důchodový věk 60 let a doba pojištění 25 let
- b) Důchodový věk 62 let a doba pojištění 30 let
- c) Důchodový věk 63 let a doba pojištění 33 let
- d) Důchodový věk 65 let a doba pojištění 35 let

9. Víte, co znamená náhradní doba pojištění?

Vyberte jednu odpověď

- a) Zvýšení hodnoty důchodu oproti předchozímu roku
- b) Doba, ze které se hodnotí výdělků pro výpočet důchodu
- c) Období, ve kterém se neodvádí žádné pojistné, ale i tak se zahrnuje do potřebných let pojištění
- d) Období, které se při výpočtu osobního vyměřovacího základu vyloučí

10. Jaké nevýhody s sebou nese rozhodnutí odchodu do předčasného důchodu?

Vyberte maximálně 5 odpovědí

- a) Státem hrazené zdravotní pojištění
- b) Omezení výdělečné činnosti
- c) Valorizace důchodu
- d) Trvalé krácení měsíčního důchodu
- e) Snížení doby potřebného pojištění
- f) Více aktivních let v důchodu
- g) Nemožnost zpětného požádání o předčasný důchod
- h) Uplatnění slevy na poplatníka
- i) Žádný příspěvek od posledního zaměstnavatele
- j) Nemožnost přiznání řádného starobního důchodu
- k) Odchod do předčasného důchodu nemá žádné nevýhody
- l) Jiná...

11. Co znamená doplňkové penzijní spoření?

Vyberte jednu odpověď

- a) Specifický druh spořicího účtu, který nabízí garantovaný výnos z vložených finančních prostředků po určitou dobu
- b) Finanční produkt, který slouží k financování bytových potřeb
- c) Způsob ukládání peněz, u kterého lze využívat státního příspěvku a daňových úlev, a zároveň si vytvořit finanční rezervu do budoucnosti

12. O kolik si můžete snížit daňový základ na doplňkovém penzijním spoření?

Vyberte jednu odpověď

- a) O 8 000 Kč/rok s maximální úsporou na dani z příjmu 1 200 Kč/rok
- b) O 12 000 Kč/rok s maximální úsporou na dani z příjmu 1 800 Kč/rok
- c) O 24 000 Kč/rok s maximální úsporou na dani z příjmu 3 600 Kč/rok
- d) O 48 000 Kč/rok s maximální úsporou na dani z příjmu 7 200 Kč/rok

13. Jaká je minimální výše státní podpory u doplňkového penzijního spoření při měsíčním vkladu 300 Kč?

Vyberte jednu odpověď

- a) 60 Kč
- b) 90 Kč
- c) 150 Kč
- d) 190 Kč

14. Můžete v současné době uzavřít smlouvu o penzijním připojištění?

Vyberte jednu odpověď

- a) Ano, můžu
- b) Ne, nemůžu
- c) Nevím

15. Jaký starobní důchod pobírají ženy oproti mužům?

Vyberte jednu odpověď

- a) Vyšší důchod, ale dožívají se nižšího věku než muži
- b) Vyšší důchod, a zároveň se dožívají vyššího věku než muži
- c) Nižší důchod, ale dožívají se vyššího věku než muži
- d) Nižší důchod a dožívají se stejného věku jako muži

16. Důchodový věk se pro všechny osoby narozené po roce 1971 sjednotí na:

Vyberte jednu odpověď

- a) 62 let
- b) 63 let
- c) 65 let
- d) 67 let
- e) 68 let
- f) Jiná...

17. Kolik peněz je podle Vás potřeba za život celkem naspořit k zajištění spokojeného stáří?

18. Kdy nejdříve můžete požádat o starobní důchod?

Vyberte jednu odpověď

- a) Ihned, jakmile dovrším důchodového věku
- b) Ihned, jakmile se rozhodnu odejít do důchodu

- c) Nejdříve dva měsíce před dnem přiznání starobního důchodu
- d) Nejdříve čtyři měsíce před dnem přiznání starobního důchodu

19. Jaké další možnosti zajištění na stáří znáte?

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- a) Penzijní připojištění
- b) Spořicí účty
- c) Termínované vklady
- d) Životní pojištění
- e) Stavební spoření
- f) Prodej nebo pronájem nemovitostí
- g) Investice do nemovitostí
- h) Investice do zlata a cenných kovů
- i) Investice do uměleckých děl
- j) Investice do starožitností
- k) Investice do potomků
- l) Investice do podílových fondů
- m) Investice do cenných papírů
- n) Investice do kryptoměn
- o) Vytvoření vlastního díla
- p) Jiná...

20. Jakým způsobem se zajišťujete na stáří?

Vyberte jednu nebo více odpovědí

- a) Doplňkové penzijní spoření
- b) Penzijní připojištění
- c) Spořicí účty
- d) Termínované vklady
- e) Životní pojištění
- f) Stavební spoření
- g) Prodej nebo pronájem nemovitostí
- h) Investice do nemovitostí
- i) Investice do zlata a cenných kovů
- j) Investice do uměleckých děl
- k) Investice do starožitností
- l) Investice do potomků
- m) Investice do podílových fondů
- n) Investice do cenných papírů
- o) Investice do kryptoměn
- p) Vytvoření vlastního díla
- q) Nespořím si, ani se zatím nijak nezajišťuji
- r) Jiná...

21. V případě, že si na důchod spoříte, kolik to činí měsíčně?

Vyberte jednu odpověď

- a) Do 500 Kč/měsíc
- b) 501 – 1 000 Kč/měsíc
- c) 1 001 – 2 000 Kč/ měsíc
- d) 2 001 – 3 000 Kč/měsíc
- e) Více než 3 000 Kč/měsíc

22. V případě, že si na důchod ještě nespoříte, tak z jakého důvodu?

23. Myslíte si, že máte dostatek informací k tomu, jak se na penzi finančně zajistit?

Vyberte jednu odpověď

- a) Rozhodně ano
- b) Spíše ano
- c) Nevím
- d) Spíše ne
- e) Rozhodně ne

24. Myslíte si, že Vás koronavirová pandemie přinutila jinak přemýšlet o tom, jak se dostatečně zabezpečit na stáří?

Vyberte jednu odpověď

- a) Rozhodně ano
- b) Spíše ano
- c) Nevím
- d) Spíše ne
- e) Rozhodně ano
- f) Případně jak Vás ovlivnila?

25. Jaké je Vaše pohlaví?

- a) Žena
- b) Muž
- c) Jiná...

26. Jaký je Váš věk?

- a) Méně než 18 let
- b) 18 – 20 let
- c) 21 – 30 let
- d) 31 – 40 let

- e) 41 – 50 let
- f) 51 – 60 let
- g) 61 – 65 let
- h) Více než 65 let

27. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- a) Základní vzdělání
- b) Střední vzdělání zakončené výučním listem
- c) Středoškolské vzdělání zakončené maturitní zkouškou
- d) Středoškolské vzdělání, ale momentálně studuji na vysoké škole
- e) Vyšší odborné vzdělání
- f) Vysokoškolské vzdělání
- g) Jiná...

28. Ve kterém okrese Olomouckého kraje se nachází Vaše trvalé bydliště?

- a) Okres Olomouc
- b) Okres Přerov
- c) Okres Prostějov
- d) Okres Šumperk
- e) Okres Jeseník

29. Do které příjmové skupiny patříte?

- a) Méně než 5 000 Kč/měsíc
- b) 5 000 – 9 999 Kč/měsíc
- c) 10 000 – 13 999 Kč/měsíc
- d) 14 000 – 17 999 Kč/měsíc
- e) 18 000 – 21 999 Kč/měsíc
- f) 22 000 – 25 999 Kč/měsíc
- g) 26 000 – 30 999 Kč/měsíc
- h) 31 000 – 35 999 Kč/měsíc
- i) 36 000 Kč/měsíc a více

30. Jaký je Váš současný status?

- a) Jsem student
- b) Jsem nezaměstnaný
- c) Jsem zaměstnaný
- d) Jsem OSVČ
- e) Jsem důchodce
- f) Jsem pracující důchodce
- g) Jiná...

Závěr:

Velmi Vám děkuji za ochotu a čas strávený nad vyplněním tohoto dotazníku, který bude sloužit jako stěžejní materiál k vypracování mé bakalářské práce. V případě Vašeho zájmu po analýze odpovědí Vám mohu zaslat e-mail s výsledky. Proto do kolonky, která je uvedena níže, uveďte Vaši e-mailovou adresu.

31. Vaše e-mailová adresa:

32. Prostor pro Vaše poznámky: